

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

XIV. évfolyam 1. szám, 2019 január

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Legbátrabb város emléktúra részlete (www.legbattrabbvaros.hu)

Tartalom:

- Ketykó István:**Nyárutó; (vers) 3
Dr. Koczó József: Emlékeink az Esztergomi főegyházmegye egykori Honti főesperességének múltjából V.; (képes helytörténeti írás) 4-15
Kiss Anna Mária:Csendes tragédia;keresetlen percek (Juhász Tibornak);Horpács;Egy kocsmatöltelék monológja; (versek) 20-21
Csáky Károly:Változatok; (vers) 22
Pohánka Erika:A maszk alatt; (vers) 24-25
Petrozsényi Nagy Pál:Ki akar könnyen, gyorsan meggazdagodni?; (írás) 26-28
Makkai László:Fél párbeszéd;Van nincs;Már csak;Itthon; (versek) 30-31
Kuruc Tóth Tamás:Ilyenkor reggel (Hajnóczy Péter emlékére); (írás) 32-47
Horváth Ödön:A Teremtés napjai;Csak Őt feledném;Jó, ha nyitott vagy;Alkotott világunk; (versek) 48
Kő-Szabó Imre:Egy találkozás képei; (írás) 50-52
Egry Artúr:Vitorlák; (vers) 54
Székács László:Stefánia, a korzó tepsi sercegnője; (vers) 55
Siska Péter:En passant; (vers) 56
Ilies Renáta:Ebéd; (vers) 57
Pribojszky Mátyás:Gondolatúnió I.; (írás) 58-72
Végh Tamás:Az infernó vége; (vers) 74-75
Kovács T. István:Két gyalogos; (írás) 76-78
Fetykó Judit:A tékozló fiú (novella versben); (vers) 80-81
B. Tóth Klára:Baráti válasz Horatiusnak (Nil admirari – semmin se csodálkozz!); (vers) 82
Hörömpő Gergely:A délibáb nem látszik közelről; (vers) 83
Debreczeny György:Óriási szenzáció; (vers) 84
H. Turi Klára:Passzázs; (vers) 85
Kerekes Tamás:Német, karácsonyi hangulatú történet; (írás) 86-87
Ifj. Cservenák Mihály Görgy:Kender; (vers) 88
Barna T. Attila:Kuvikhangon;Rév büfé; (versek) 89
Dobrosi Andrea:Képmás, más kép; (vers) 90
Janecskó Györgyi:Kertre nyíló ablak; (írás) 91-92
Börzsönyi Erika:Bohócarc a paprikás krumpliban; (írás) 93-94
Elbert Anita:A lét kereke; (vers) 95
Beszámoló:Kazsimérszky Róbert kiállítása a balassagyarmati Kiss Árpád Általános Iskolában, 2019.január 10.;Mikszáth megemlékezés ezúttal műelemzéssel gazdagítva;Hogyan veszett el? –hatalomváltás a Felvidéken;Csehkiverés Balassagyarmaton - képekben 2019.01.27.;A Nógrád Megyei Népművelők Egyesülete ünnepélyes keretek között, immár negyedik alkalommal adta át szakmai kitüntetését.; 96-123
Programajánló; 124-125
Könyvajánló; 126-129
Karaffa Gyula:kezdet és a vég; (vers) 130
Impresszum; 131

E havi számunkat a Rétságon élő és alkotó Kazsimérszky Róbert festőművész festményeinek fotóival díszítettük! Köszönet a képek közlési jogáért, köszönet a fotókért Sümegei Tamásnak! A Szerk.

Ketykó István: Mostanában fekete lovakkal álmodom

*Összegyűjtött és új versek
(1976 – 2003)*

Ima bocsánatért (2000) ciklus versei

Nyárutó

*Mert nincs mentség, magyarázkodás
csak csönd van és nyárutó
lassan a fecskék beszédét sem értjük
pedig vizsgáztunk belőlük mind a ketten - - -
hogyan lehet így elfelejteni az anyagot...?
Szememből elszállnak a madarak,
mert fáznak pillantásom hideg drótjain
fázom én is - elröpülök együtt velük
melegebb vidékre, hol a szerelem az szerelem
s a csók az csók...
Nemsokára őszül - te is húzd magadon szorosabbra
fájdalmakkal hímzett ruhád
s nézz utánam hosszan, míg végleg eltűnök
gondolataid kavargó örvényében...*

Balassagyarmat , 1978. szeptember 16.

Dr. KOCZÓ JÓZSEF

Emlékeink az Esztergomi főegyházmegye egykori Honti főesperességének múltjából V.

(A 2018. szeptemberi /5./ számban megjelent tanulmány folytatása)

10. Nagy-Hont középkori egyházai, templomai oklevelekben

A Mohács előtti oklevelekben ugyancsak találunk egyházainkra (plébániák, templomok, kápolnák, papok, egyházi birtokok) vonatkozó feljegyzéseket. Bakács István és Györffy György nem csupán a tizedjegyzék, hanem levéltári kutatásaik alapján is vizsgálták Hont vármegye egyházas- és templomos helyeit, helyneveit. Bakács 1971-ben megjelent *Hont vármegye Mohács előtt* című munkája bevezető tanulmányának *Egyházi szervezet, egyházi élet* c. részében írja, hogy számos megállapítását az újonnan feltárt adatok (30 év alatt) módosították. Álláspontja szerint, ha a településnév az *egyház* jelzőt tartalmazza, az vagy birtokosára, vagy templomára utal. Ha a templomáról nem talált adatot, csupán az egyházas jelzőből következtetett templomára, *egyházashely* besorolással vette fel adattárába.

Kutatási eredményei alapján *nem tartja középkori egyházas helynek* Bagonyát, Bajtát, Deméndet, Horvátit, Kereskényt, Kövesdet és Zebegényt sem. *Nem fogadja el* Némethy plébánianévsorába felvett Rakoncát, Tölgyest – Hőke szerint temploma a 15. századból vagy a 16. első feléből származtatható és Viszokát sem – melynek romjain Hőke tudomása szerint 1780-ban új templomot emeltek –, mivel szerinte ezen településeken 1526 előtt nem állt templom.

Bakács álláspontja szerint **Nagy-Hont** 203 lakott települése közül **1526 előtt 83** helységben emeltek az Úr számára hajlékot: Baka, Bakabánya, Balog, Bát, Bél, Bélabánya, Bernece, Bozók, Börzsöny, Csáb, Csall, Csalomia, Cseri, Dalmad, Derzsénye, Devicse, Domanyik, Drégely, Egeg, Fegyvernek, Födemes, Füzesgyarmat, Gyerk, Hébec, Hídvég, Hodrusbánya, Hont, Inám, Kelenye, Kemence, Kisgyarmat, Kiskeszi, Kissalló, Korpona, Kóvár, Kőkeszi, Lackó, Ledény, Leszenye, Letkés, Litva, Marót, Nádas, Nagymaros, Némethy, Nénye, Nosztra, Nyék, Össöd, Palást, Palojsa, Pásztó, Pereszlény, Peszek, Podluzsán, Pomat, Prébely, Ság, Selmezbánya, Sipék, Szakállós, Szalka, Százd, Szebelléb, Szécsénke, Szelc, Szemeréd, Szentantal, Szentegyed, Szete, Szob, Szöllös, Szúd, Terbegec, Terény, Tesmag, Teszér, Túr, Vámosmikola, Varsány, Visk, Zahora, Zsemer.

A továbbiakban Bakács listáját kontrolláljuk Györffy György Nagy-Hont vármegye Árpád-kori településeire, birtokaira, birtokosaira, egyházaira és egyházi személyeire vonatkozó kutatási eredményeivel a korábbiakban már használt *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza III. Hontvármegye* munkája alapján. Egyúttal ismertetjük a vármegye levéltárnoka, Hőke Lajos *Adatok Hontvármegye egyházi archeológiájához* című dolgozatának (általa is említett helyneveket kurzíváltan tüntetjük fel) templomos helyeinkre vonatkozó adatait is. A lista nagyrészt az egyházas helyek említésének időrendjében állt össze.

A pápai tizedjegyzék előtti időkből származó Úr hajlékainak száma kereken 20.

1. Csalomia (Kis- és Nagycsalomja). 1244: *Egyházascsalomia*; 1291-ben János, *bükelyi* alesperes a csalomiai eklézsia papja. Hőke is 13. századbeli építésűnek tartja a templomot. Szent Jánosról nevezett egyházát Manasszé nevű papjával a pápai tizedjegyzék, egyházát 1425-ből és 1526-ból, János plébánost

1426-ból, Pétert 1447-ből, Kelement 1525-ből említi oklevél. Győrffy és Bakács középkori egyházát Szent János védőszenttel, a katolikus lexikon templomát már Mindenszentek titulussal említi.

2. Podluzsán (Alsó-, Felsőpodluzsány; a Nógrád vármegyéhez is sorolt falu utóbb Zahora része). 1256-ból említik Szent Erzsébet egyházát.

3. Szentantal. 1266: Szent Antal; 1276: Szent Antal egyháza és birtoka; 1455-ből Nicolaus Schmolder nevű plébánosát említik.

4. Szentegyed (Illia, Illés). 1266: Szent Egyed temploma.

5. Egeg. A falu papja, *Kuchk* 1270-ben honti alesperes; ugyancsak honti alesperes 1332-ben Péter pap, akit 1343-ból és 1350-ből plébánosként említenek; a vám- és vásárhely plébánosa 1418-ban György. A Boldogságos Szűz Máriáról elnevezett sági prépostság birtokán 1260-ban épült a Péter és Pál apostoloknak ajánlott templom, melyet a 15. században gótikus stílusban átépítettek. Hőke is azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket régi építésűeknek tartanak, s máig is tartósan állnak.

6. Gyarmat (Füzesgyarmat, Hontfüzesgyarmat). 1291-ből Mihály *presbyter* (pap), 1332-ből György plébános említése. Templomát 1332 előtt ismeretlen titulusra szentelték. Mai, Szeplőtelen fogantatás temploma 1423-ban épült gótikus stílusban. A falu a 13. századtól az esztergomi érsekség birtoka.

7. Inám (Dolinka). 1291-ben egyházának papja Márton, 1332-ben védszentje Szent György.

8. Leszenye. 1291-ből János presbiter említése; 1332-ben a Boldogságos Szűz Máriáról nevezett egyházában Egyed a plébános; 1343-ból Pál pap, 1405-ből János, 1455-ből Bertalan plébános neve szerepel oklevélben.

9. Szúd. 1291-ből Pentuk presbiter említése. Hőke is azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 13. századbeli építésűeknek tartanak.

10. Kissalló (Garamsalló). Szent László királynak ajánlott temploma 1293-ban, 1325-ben és 1327-ben szerepel oklevélben, utóbb a birtokkal együtt eladták. A pápai tizedjegyzékben *Curlo* néven említik a falut, ahol Szent László király egyháza papjának jövedelmét feljegyezték. Hőke úgy említi, hogy templomot a börzsönyi Szent István-kápolna mellett a legrégebbinek tartják a vármegyében. Azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 11. századbeli építésűeknek tartanak. Alighanem Pázmán nembeli alapítású. Mint írja, Pázmán érsek *panaszi* előnevet használt *Panasz Bihar* megyei falu után. Hőke szerint a Hont megyei *Zalaba=panasz* jelentésű faluból származtak el, *s a település tót nevét magyarra fordítva átvitték a bihari településre.* (Zalaba Garamsalló szomszédos települése.)

11. Kemence. Középkori temploma – melynek kőkerítése és kapuja ma is látható – az építészeti adatok alapján valószínűleg a 12. században épült. Kelemen nevű papját – aki megbízottként járt el – 1298-ból említik. Ebben az időben vált az esztergomi érsek a falu birtokosává.

12. Nénye (Lukanénye, Egyházasnénye). Egyházának Dominik nevű papja 1298-ban Kovárszeg ügyében jár el. A katolikus lexikon szerint a plébánia 1332-ben már létezett, templomát Mindenszenteknek ajánlották. Hőke korábban a faluban egy torony nélküli, hombár alakú templom állt, melyet azon szentegyházak közé vett fel, melyeket 13. századbeli építésűeknek tartanak.

13. Palást. Szent Györgyről nevezett egyházát 1299-ből, 1308-ból és 1331-ből, papját 1322-ből és 1418-ból, Lőrinc plébánost 1332-ből, Istvánt 1505-ből említik. A MKL szerint templomát 1281 előtt szentelték Szent György tiszteletére. Hőke szerint a rég templom a 15. századból, vagy a 16. első feléből származtatható.

14. Gyerk. 1262-ben László honti főesperes vásárolt itt földet, majd a következő évben IV. Béla király neki adja az itteni várföldet. A főesperes további birtokot szerez itt, majd 1277-ben esztergomi prépostként úgy végrendelkezett, hogy földjeinek nagy részét az esztergomi káptalanra hagyja, malmát a Szent Katalin-egyház mindenkori papjára, könyveit a kápolna részére. 1300-ban papja, Bálint honti alesperes; több

oklevelet ad ki. 1332-ben Péter a plébános, 1350-ben ugyanezen néven *rector*-t is említene az ekléziából. Plébánosa 1478-ban is szerepel oklevélben.

15. Sipék (Alsó- és Felsősipék). Egyházának papja, Miklós 1300-ban a Teszériek ügyében tanúskodik, 1320-ban a selmecebányai plébános megbízottja. Utódát, Gelbet plébánost a pápai tizedjegyzék említi. Parókusa név nélkül 1418-ban, Péter pap 1420-ban és 1430-ban fordul elő.

16. Baka (Alsó- és Felsőbaka). Mindenszenteknek ajánlott templomát 1310-ben és 1345-ben említik. Plébánosa 1332-ben Pál, 1364-ben Miklós presbiter.

17. Nádas (Hontnádas). Bakács és Györffy is említi azt, hogy 1318-ban Szent István vértanú tiszteletére emeltek itt kápolnát. A MKL szerint viszont templomát már 1332 előtt Szent Bertalan titulusra szentelték. Hőke szerint a sági prépostság mint földesúr 1430-ban építtetett itt templomot, mely 300 évig állt. Azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 14. századbeli építésűeknek tartanak.

18. Ösöd. Szent Simon és Judás apostolokról nevezett egyházát 1321-ben (a földdel együtt eladták) és 1328-ban (a templomot kirabolták) említik. 1332-ben papja a tizedjegyzékben szerepel.

19. Maros (Nagymaros). I. Károly 1324. évi kiváltságlevele szabad papválasztást tett lehetővé. A privilégium szerint a város magvaszakadt polgárának vagyonát csak a plébánosra lehetett hagyományozni, de a plébános csak az egyház javára hasznosíthatta. Henrik plébánost 1332-ből, Pétert 1345-ből, Lőrincet 1362-ből, Miklóst 1397/99-ből említik. Templomát a Szent Kereszt felmagasztalása titulusra szentelték. Hőke is azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 14. századbeli építésűeknek tartanak. Szerinte Nagy Lajos király építtette.

20. Németi (Hontnémeti). Templomát 1225 előtt Szent Márton püspöknek ajánlották. 1291-től az esztergomi káptalan birtoka. 1331-ben a falu papja a bozóki monostor részéről tilalmazta Németi lakóit Tótdományik földjének használatától. Miklóst, a Szent Márton egyház plébánosát 1332-ből említi a pápai tizedjegyzék. János nevű papja 1437-ben és 1508-ban tűnik fel oklevélben; a parokiális egyházat 1497-ben is említik.

1332 és 1337 között további 39 templomos hely mutatható ki Nagy-Hontból.

21. Balog. A pápai tizedszedők 1332-ben Szent Miklós egyházában György plébános nevét jegyezték fel. Hőke szerint a templom a 15. században vagy a 16. első felében épülhetett. A királyi birtokban lévő falut 1232-ben a zólyomi uradalomhoz csatolták, de tizedét továbbra is a káptalan szedte. 1375-től magánföldesúri birtok. A templomot lőréses védőfal övezi, mely 16. századbeli építésű. A templom restaurálásakor bukkantak rá gótikus freskóira. Tornyát a magyar királyi korona díszíti emlékeztetve arra, hogy a hagyomány szerint, 1304-ben a Szent Koronát Károly Róbert és Vencel cseh király közti trónviszály idején egy éjszakán át itt őrizték. Az esemény emlékére 2005. augusztus 14-én a templomban elhelyezték a magyar korona másolatát.

22. Bát. 4 márkát jövedelmező egyháza 1320-ban üresedésben volt, és 1332-ben is ekkora jövedelem után fizetett papja pápai tizedet. Szent Márton egyházát említik 1464-ből, s feljegyezték Wolfgang plébános nevét 1501-ből, Mihály presbiterét pedig 1520-ból. A MKL szerint egyházát 1070-ben alapították, és felszentelték Szent Mártonnak ajánlott templomát. A 14. században gótikus stílusban építették át. Agótikus oltár 15. századi táblaképei ma az esztergomi Keresztény Múzeumban láthatók. Hőke a Batthyány-féle vizitáció hagyománya alapján lejegyezte, hogy Márton, Bátor fia, annak emlékére építtette a kápolnát, hogy egy óriás csehet párbajban legyőzött. 1070-ben Bátor Oposról (kit a monda viszont Márton fiaként említ!), Salamon király erős bajnokáról (a Hont megyei Bátorfalu rá emlékeztet) feljegyezték, hogy a két sereg szeme láttára párviadalban úgy megszorította ellenfelének jobbját, hogy az kardot nem foghatott, s így Opos könnyű szerrel fejét vette. Hőke azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 11. századbeli építésűeknek tartanak. Az 1773. évi vizitációkor falai vakolatlanok, tornya tető nélküli.

23. Bernece. Az esztergomi érsek falujának plébániája 1332 előtt már fennállt, Benedek nevű papja feltűnik a pápai tizedjegyzékben. 1439-ből Miklós plébánost, 1478-ból Jánost említik, 1470-ben név nélkül szerepel papja. A 12. században emelt román stílusú templomát ismeretlen titulusra szentelték, a 14. században gótikus stílusban átépítették, és Nagyboldogasszonynak szentelték.

Kolacskovszky adatközlői szerint a bernecei ódon templom építési ideje bizonytalan. A berneceiek azonban tudni vélik, hogy 780 esztendővel ezelőtt (vagyis 1240 körül) már létezett. A bencések használták, imaházuk a mai urasági magtár lehetett. A település templomának hajófalában elfalazott, félköríves, kettős hengertagos román-kori kapu kőkerete 13. századi lehet. Benedek bernecei plébános 1337-ben az esztergomi káptalan követeként is szerepel. A falu papját többször bízták meg peres ügyek intézésével (1439-ben Miklós; 1469-ben Mihály; 1478-ban János).

Hőke jegyezte föl, hogy Barátiban a néphagyomány szerint hajdan vörös barátok – templáriusok laktak. A hosszas dombnak északkelet és nyugat felől simított, bizonyára egykor kőfallal borított oldalai, délen a mély bemetszés, mely a földnyelvet a hegy testétől elválasztja, mutatja, hogy itt valaha erőd, a régi alapokon emelt templom, hogy monostor lehetett – de erről semmi nyom nem maradt. E tekintetben Pázmány Péter Appendixe, mely az országban létezett különféle szerzetek házait sorolja, még hiányosnak mutatkozik. 1273-ban a Barátival szomszédos Bernece és Kemence közt az esztergomi hospitalariusok (johanniták) határt jártak, de az okmányban Barátiról, s az itt létezhetett rendről említést nem tettek. Hőke azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 13. századbeli építésűeknek tartanak. (A két szomszédos, utóbb egybeépült és egyesített településnek egy temploma volt.)

Kiss Lajos magyarázata szerint a *Baráti* helynév jelentése: a *szerzeteseké*. Ugyanakkor Pesty Frigyes adatközlője, Szilaveczy István jegyző, a község nevének eredetéről azt írja, hogy erről helyben mit sem tudnak. Viszont említi a helynevek között a *Paphegy*-et. Ez a község nyugati oldalán felnyúló hegyléc eleje egészen a bernecei templomig. Mint mondják, e hegyen hajdan valami barát szerzeti klostrom volt építve, melynek azonban jelenleg nyoma sem látható; innét vehette a hegy nevét.

24. Börzsöny. Az esztergomi érsek birtokán a parókia 1332-ben már létezett, Péter plébánost a tizedjegyzék említi. Szent István királynak ajánlott temploma 1220 körül épült. A tatárdúlás után újjáépítették, ekkor készült a karcsú, ikerablakos, homlokzati torony és a szentély díszes főpárkánya. Valószínű, hogy a 13. századtól a 15. század elejéig a Szent István-templom volt a település plébániatemploma. A betelepítésekkel a község központja a völgybe tevődött át, az ún. bányásztemplom köré, mely plébániatemplom lett. Az 1250 körül épült templom szentélyét megnagyobbították, sokszögzáródású, csillagboltozatos lett, a hajót nyugati irányba bővítették. Kapujának csúcsíves, gótikus pálcatagos kőkerete is ekkor készült, fölötte, a tengelyétől balra csúszva, 1417-ből való bányász címer. Nem kizárt, hogy a Szent Miklós tiszteletére szentelt templomot még az Árpád-korban ideérkező első német bányászok építették. Titulusa napjainkban a Fájdalmas Szűz.

Hőke azt írja, hogy a Szent István-kápolna első királyunk által történt építéséről hiteles adatok nincsenek. Helyben és a vidéken viszont elterjedt a fenti vélemény. Ezt egy MV feliratot/évszámot tartalmazó kővel is igazolva látják. Az Isten házának alakja régiséget mutat, szentélyében 5-6 ember fér el. Körfalát 1632-ben Pop Zakariás rakatta. Hőke azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 11. századbeli építésűeknek tartanak. Noha építésének 11. század elejei keltezése kétségbe vonható, a templom román kori építészetünk gyöngyszemei közé sorolható, és a környék egyik legrégebbi egyházára utal.

25. Csáb. A *Hab* néven először 1272-ben említett falu elődtelepülését – melynek dombtetőn álló temploma volt – a tatárok 1241-ben elpusztították. Szűz Máriáról nevezett egyházának Péter nevű papja a pápai tizedjegyzékben tűnik fel. Mihály fia Kozma presbitert 1444-ből, Balázs plébánost 1452-ből és 1455-ből, Lászlót 1517-ből említik.

- 26. Csall.** Szent István királyról nevezett egyháza Miklós papjának nevét a tizedszedők örökítették meg 1332-ben. Hőke szerint századokat átélt öreg templomát – miután a katolikus Koháryak mint földesurak és az evangélikus jobbágyok között 200 évig tartó per tárgya volt – az idő önmaga számára ítélte!
- 27. Dalmad.** Szent Pálról nevezett egyháza István nevű plébánosát a pápai tizedjegyzékben, köből épült templomát 1423-ból említik.
- 28. Domanyik.** András nevű papját a pápai tizedjegyzékben, plébánosát név nélkül 1422-ből említik.
- 29. Drégely.** Templomát 1332 előtt ismeretlen titulusra szentelték. Szent Erzsébet egyházának papja a tizedjegyzékben tűnik fel. István nevű plébánosát 1447-ből, Demetert 1500-ból említik.
- 30. Hébec.** Deménd határában állt egykor Hébec község, amely a tatárjáráskor pusztult el. 1317-ben említik először *Hebuch* alakban. Bakács felveszi a tizedjegyzékben szereplő plébániák közé, és egyházát 1526-ból is említi. A dombtetőn álló templomot a hagyomány szerint I. István király emeltette, a szentély bal oldalán bevéssett évszám 1023. Valamikor régen kegytemplom volt, mellette forrás is fakadt, közelében remetelak állt. A templomhoz legenda is fűződik, mely szerint 1778-ban egy juhász a nyáját a közelben legeltette, miközben megjelent neki *Szent Ilona*, aki arra kérte, hogy ne hagyják elpusztulni a templomát. Hőke úgy tudja, hogy a hajdani falut 1297-ben egy szerződésben is említik. A török időkben vagy már előbb elpusztult, de templomához a vidék népe Szent Ilona napján népes búcsúban sereglett. A búcsúk mindig véres verekedéssel, emberhalállal végződtek, emiatt a vármegye azokat betiltotta.
- 31. Hont.** Megyénk névadó várának és falujának egyházáról szűkös adatokkal rendelkezünk. Pál plébános jövedelmét 1332-ben 3 fertóra becsülték, s 5 garas pápai tizedet fizetett. Ugyanakkor a honti főesperes 8L márkát adott. Főesperesét – aki az esztergomi káptalanban székelt – 1232-től említik. László honti főesperes (1262–1274) római levelezésében *Szent Eustach* főesperesének nevezte magát (1264-65), amiből arra lehet következtetni, hogy a honti egyház patrónusa Szent Euszták (Lestyák) volt.
- 32. Kiskeszzi** (Ipolykiskeszzi). A Szent Péterről nevezett keszi egyház György nevű papját a tizedjegyzékben találjuk. A falu *Pogányvár* nevű dűlőjéhez az a hagyomány fűződik, hogy itt a honfoglaló magyaroknak vára volt, ahol sokáig védekeztek a kereszténység terjedése ellen. Négyszögű kövekből rakott kerek kis templomát a helybeli és vidéki nép török mecsetnek véli. Hőke azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 13. századbeli építésűeknek tartanak.
- 33. Kőkeszi** (utóbb Dacsókeszi, Keszihóc). Szent Mártonról nevezett egyházának negyede Péter esztergomi kanonokot illette 1332-ben. Szent Márton tiszteletére épült kőtemplomát 1346-ban, László plébánost 1409-ben említik. Kőkeszi kéttornyú templomát Hőke azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 13. századbeli építésűeknek tartanak.
- 34. Ledény.** Plébánosa 1332-ben Péter. Temploma 1313-ban épült román stílusban. A 15. század első felében gótikus stílusban építették át, majd a 18. században ismét átépítették, de számos gótikus eleme fennmaradt.
- 35. Marót** (Apátmarót, Egyházmarót; Hontmarót). Enslinus plébános 1332-ben a tizedjegyzékben bukkan fel. 1350-ből Jánost, a Szűz Mária-templom igazgatóját, 1516-ból Benedek, 1517-ből Bernárd presbitert említik.
- 36. Nyék** (Ipolynyék). A filiális egyház két tizedének negyedét 1332-ben az esztergomi dékánkanonok élvezte. Az egyházközséget Jánossal 1406-ból, továbbá a parókiát 1494-ből és 1525-ből említik. Temploma már a 13. században állt a mai plébánia szérűskertjében. Ez a tatárjáráskor pusztult el. A katolikus lexikon szerint templomát 1332 előtt Szent István király titulusra szentelték.
- 37. Palojsa** (Alsó-, Felső- és Középpalojsa): Szent Mihályról nevezett egyháza Közép-Palojsán állt. János pap neve a pápai tizedjegyzékben is előjön. Bakács és Györffy a tizedjegyzék nyomán az egyház

védőszentjének Szent Mihályt tünteti fel, ugyanakkor a katolikus lexikon szócikke szerint *Alsópalojta* templomát 1332 előtt Szent Márton tiszteletére szentelték. A szabad enciklopédia *Középpalojta* 14. században gótikus stílusban emelt, majd a 17. században reneszánsz stílusban átépített Úr hajlékát, míg az 1332-ben Szent Márton védszenttel feltüntetett templomot mindhárom Palojtánál említi. Fentebb láttuk, hogy a pápai tizedjegyzékben Palojta temploma Szent Mihály arkangyal védnöksége alatt áll. Problémánkra választ Hőkénél is kereshetünk. Ő a közép-palojtai templomról írja, hogy előbb a szentély, utóbb a hajó épült meg, melyet 13. századbeli építésűnek tartanak. Alsó-Palojta templomát pedig azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket régi építésűeknek tartanak, s a tetők több ízbeni kijavítása mellett máig is tartósan állnak. A kérdés most már csupán az, hogy a három Palojtának egy vagy két temploma volt.

38. Peszek (Nagy- és Kispeszek). Bakács a tizedjegyzékben feltüntetett Pastek Szent Györgyről nevezett egyházát Mihály pappal ide azonosítja. Középkori egyházashely voltáról nincs adat.

39. Szakállos (Ipolyszakállos). Bakács a tizedjegyzékben szereplő Sacalo-t Gotfrid plébánossal ide azonosítja. 12 márka jövedelmet egy kis településen nem bírhatott a pap. A katolikus lexikon szerint templomát 1397 előtt ismeretlen titulusra szentelték. Az EJK 1330 körüli építési időt említi Mindenszentek titulussal.

40. Szbelléb. Az esztergomi káptalan birtokához tartozó településen élő *vendég német telepesek* 1233-ban szabályozott jogai és kötelmei között szerepel, hogy német papot választhatnak. Arnold plébánost 1332-ből a tizedjegyzék, József papot 1455-ből oklevél említi. Hőke szerint a mezőváros templomát a község krónikája szerint a hívek buzgalma emelte 1295-ben. A Batthyány-féle vizitáció viszont 1611-re teszi építését. Szent kelyhe mindenesetre a 14. századból való.

41. Szécsénke (Ipolyszécsényke). Szent Kozma és Damján egyházának István nevű papját a tizedjegyzék említi 1332-ből. Plébánosát név nélkül 1418-ban tünteti fel. Temploma Hőke szerint a 15. századból vagy a 16. első feléből származtatható.

42. Szemeréd (Alsó- és Felsőszemeréd). Pál plébánost 1332-ben a tizedjegyzékben találjuk. 1350-ből egyházigazgatóját, Mindenszentek templomát 1425-ből és 1430-ból, László plébánost 1439-ből, Imrét 1473-ból említi. A katolikus lexikon szerint templomát 1500 előtt ismeretlen titulusra szentelték. A szabad enciklopédia Felsőszemeréd római katolikus gótikus templomának építését – rovásírásos kapuzatának felirata alapján – 1482-re teszi. Hőke ismeretei szerint a templom 1417-ben épült. Ez a dátum szerepel az EJK-ban is. A jelenlegi Alsószemeréd (ma itt a plébánia) helyén a középkorban Tarcsány falu állott.

43. Szete. A pápai tizedjegyzékben egyházának Egyed plébánosa tűnik elő. Az EJK közli, hogy első templomának védőszentje András és Benedek volt, és a templom romjai a falu határában vannak. Ezzel szemben a szabad enciklopédia azt valószínűsíti, hogy középkori templomának alapjain épült a jelenlegi Isten háza.

44. Szob. Noha a településen és határában három Árpád-kori templom létezésének a régészeti nyomai mutathatók ki, illetve egynek metszeten való ábrázolása is fennmaradt, Mohács előtti okleveles említésükről nincs tudomásunk. A MKL szerint 1332-ben már létezett, 1776-ig exempt volt. Szent Miklós tiszteletére épült középkori templomát Michael Wening 1686-ban készült metszete romos házak között, körítőfallal ellátva, zömök toronnyal, tető nélkül tünteti fel a Duna-part közelében.

45. Szöllős (Pecsenicz, Hontbesenyőd). Bakács a tizedjegyzékben Solus néven szereplő falut tévesen azonosítja Szöllős-sel. Újkori neve Pecsenicz, melyet utóbb Hontbesenyődre változtattak.

46. Terbegec. A pápai tizedjegyzékben Szent Péter apostol tiszteletére emelt templomának papja szerepel. 1425-ben az egyházat már Péter és Pál apostolok védnöksége alatt, majd 1447-ből és 1524-ből védszent nélkül említi.

47. Terény. Egyházának Miklós papját a tizedjegyzék 1332-ből említi. A szabad enciklopédia szerint 1448-ban már állt gótikus temploma.

48. Teszér. 1318-ban Teszéri István és társai Teszér északi részén azt az 5 királyi ekényi földet tartozékaival és a Szent Mihály-templommal, melyet korábban zálogba adtak Sági Bedének, 15 márkáért eladják neki. A tizedjegyzékben 1332-ben Egyed nevű plébánosát, 1508-ban Fülöpöt, papját név nélkül 1418-ból és 1474-ből említik. Szent Mihály arkangyal egyháza 1367-ben és 1376-ban tűnik elő oklevélben.

49. Túr (Felső-, Kis- és Középtúr; utóbbiak egyesüléséből: Nagytúr). A pápai tizedjegyzékben István papját, Miklós plébánosát 1505-ből, Bernardot 1524-ből említik. A katolikus lexikon szerint *Felsőtúr* Jakab apostolnak szentelt templomát 1332 előtt emelték. Az EJK is Szent Jakab titulussal említi. *Középtúr* régi Szent Márton templomának építési idejét 1260 körüli időre teszi a szabad enciklopédia. Hőke feljegyezte, hogy a 19. század közepén Felsőtúr 500-600 éves templomát lerombolták, hogy újnak és kevésbé tartósnak engedjen helyet.

50. Vámosmikola. 1332-ben Mikolán Szent Lőrinc egyházának papja Miklós. Plébánosát 1465-ben, 1469-ben és 1478-ban név nélkül említik. Középkori templomának elhelyezkedését egy 18. század közepéről származó vázlatos térkép tünteti fel. A vázlat és a kánoni egyházlátogatás szerint a templomocska a mai Szent János téren állhatott. Torony nélküli, kisebb méretű (12,5×6,4 m-es), román stílusú, boltozatos apszissal és sík hajómennyezettel ellátott templom volt. A templomot körülvette a cinterem, a temetőkert, melyben egy haranggal felszerelt harangláb állott.

51. Visk (Ipolyvisk). András nevű plébánosát a tizedjegyzékben 1332-ből, Dénest 1470-ből, papját név nélkül 1469-ből és 1478-ből említik. A katolikus lexikon írja, hogy templomát 1397 előtt Chiantii Szent Margit titulusra szentelték. Hőke is a 15. századból vagy a 16. első feléből származtatja az Úr hajlékát.

52. Zsemer (Alsó- és Felsőzsemer). András nevű plébánosa a tizedjegyzékben szerepel. Jakab templomigazgatót 1342-ből, Tamás plébánost 1466-ból, Jánost 1517-ből, papját név nélkül 1402-ből említik. Templomának felszentelését ismeretlen titulussal a katolikus lexikon 1397 előtti időre teszi.

53. Bakabánya. Papját 1332-ből a tizedjegyzék említi. János plébános 1466-ban, Miklós 1501-ben tűnik fel oklevélben. A MKL szerint az Isten házát 1332 előtt Szent Miklós tiszteletére szentelték, jelenlegi Antiochiai Szent Margit templomát 1506-ban emelték. Hőke szerint az Isten háza 1506-ban épült. A megyebeli gót izlésű templomok közül a legjelesebbnek tartja.

54. Bélabánya. D. plébánost 1466-ból említik, amikor a város Selmecebányától önállóvá vált. 1467-ből Szent János evangélistáról nevezett egyháza szerepel oklevélben. A MKL szerint a plébániát 1464-ben alapították, templomát 1467-ben Szent János apostol tiszteletére szentelték. Ugyanakkor a szabad enciklopédia a későromán stílusban emelt, majd gótikus és reneszánsz stílusban átalakított, János evangélista tiszteletére szentelt római katolikus plébániatemplom építését 1243-ra teszi. Skapulárés Szűz Mária templomát is középkori, 15. századi építésűnek tartják. Hőke adatai szerint a bélabányai templomot 1564-ben emelték; két tornya, szentélye és sekrestyéje 1590-ből való.

55. Hodrusbánya. (Selmecebánya tartozéka.) A Szent Miklós-kápolnát 1468-ból és 1500-ból, Zaunacher Jakab káplánt 1523-ból említik. A katolikus lexikon a plébánia alapítását 1387-re teszi a gótikus Szent Miklós templom felszentelésével együtt. A szabad enciklopédia említést tesz még az 1500-ban ugyancsak gótikus stílusban emelt, a temetőkertben álló Szent Péter és Pál apostolok tiszteletére szentelt templomról is. Hőke leírása szerint a helybeli bányászpolgárok a máig fennálló, időközben többször megújított Szent Miklós püspöknek ajánlott templomukat 1387-ben építették.

56. Selmecebánya. Plébánosa, Gerhard (Gellért) 1240-ben esztergomi kanonok, akit a pápa Báncsa nembeli István váci püspök esztergomi érsekké tétele ügyében fogad Rómában. Utóda, Rajnald (Renald, ugyancsak esztergomi kanonok 1271 és 1283 között) a város mellett, Saskó körül birtokos István érsek (1242–1254) érdekében jár el. IV. Ince (1243–1254) pápa őt küldi a prenestei bíborossá kinevezett és Rómába költözött István érsek esztergomi járandóságának (3500 márká ezüst) kölcsönök útján való

megszerzésére, és István utóda, Benedek érsek (1254–1262) palliumának elhozatalára. A városi tanács első ismert pecsétes oklevelében, 1275-ben a Szűz Mária-templomhoz csatolt Szent Miklós-kápolnát – melyet a város építtetett, és kegyúri joga V. István (1270–1272) adománya alapján megillette – átadta a domonkos rendnek, s ezt IV. (Kun) László (1272–1290) még abban az évben meg is erősítette. Rajnald paptól 1254-55-ből és 1275-ből mint a Boldogságos Szűz Mária parokiális egyház és a Szent Miklós-kápolna plébánosát említik. A domonkosoknak 1303-ban rendháza állt itt. Az üresedésben lévő plébánia jövedelmét 1320-ban 48 márkára becsülték. Miklós plébánost 1453-ból, Pétert 1464-ből, Mausén Mihály lelkészt 1503-ból említik. Mátyás testvérrel 1507-ben, György plébánossal 1514-ben, Kek Simonnal 1522-ben találkozunk feljegyzésekben.

Középkori templomai: Nagyboldogasszony-templom a 13. századból; Szent Erzsébet-templom, 13. század (eredetileg a kórház kápolnája); Alexandriai Szent Katalin-templom, gótikus stílusban épült 1488 és 1491 között, 1780-ig parokiális templom; Havas Boldogasszony-templom, melyet 1512-ben emeltek.

Hőke ekként mutatja be a szabad királyi város régi templomait: az Óvárban lévő, Boldogságos Szűz tiszteletére a templáriusok által 1278 táján épített templomhoz 1478-ban kápolnát ragasztottak. 1515-ban a polgárok várrá alakították át a pórlázadás elleni félelemből. Az Óvár előtti torony harangjai közül a legrégebb 1470-ből való. A Mária Mennybemenetele – Severini szerint, a Szent Miklós-templomot – 1275-ben a domonkosok építették. A rend 1442-ben, amikor Rozgonyi Simon egri püspök Selmecebányát megrohanta, máshová költözött. Ez a mostani tót templom, alakja 16. század elejére vall. A Szent Katalin-templom 1444-ben, a Szent Anna és a Boldogságos Szűz hegyi kápolnája I. Mátyás alatt épült.

57. Korpona. 1244-ben IV. Béla a szász vendégeknek a tatárjárás alatt elvesztett kiváltságlevele helyébe újat ad, mely többek között tartalmazta, hogy szabadon választanak papot maguknak. Teodor nevű plébánosának jövedelmét 1332-ben 25 márkára becsülik. János plébánost 1358-ból, egyházigazgatóját 1413-ból, Jakab plébánost 1415-ből és 1420-ból, Mátyást 1427-ből, Jánost 1449-ből, Miklóst 1455-ből említik. Papja név nélkül 1505-ben, Boldogságos Szűz Mária egyháza 1526-ban szerepel oklevélben. Plébániatemplomát, a 13. századi román eredetű, háromhajós bazilikatemplomot Kisboldogasszony titulusra szentelték.

58. Bozók. Hontpázmány nembeli Lampert ispán (†1132) nejével, Zsófiával és fiával, Miklóssal 1124–1132 körül Bozókmonostort alapított Szent István király tiszteletére. A kezdetben bencésnek vélhető apátság 1181-ben már mint a Fourier-val premontrei apátság birtoka nyer pápai megerősítést, az 1235. évi premontrei kolostorjegyzékben pedig mint a morvaországi Radisicsi apátság filiája szerepel. Az apátság 1294-ben is a hradiskói premontrei prépostság filiája, s szerepel az 132. évi kolostorjegyzékben, s 6 forinttal adózik a rend káptalanjának. (Bővebben lásd: Szerzetes- és lovagrendek Hontban.) Bozók falnak birtokosa a prépostság. Bozók a középkorban búcsújáró hely Szent István király tiszteletére. A prépostság kápolnájában őrizték Szent István ereklyéjét. 1519-ben a népes búcsúra való tekintettel II. Lajos (1516–1526) a mezővárosnak augusztus 20-ra országos, minden szombatra hetivásárt engedélyezett. 1530 után a kegyúr erőszakossága, s később a török hódoltság a búcsújárást megszüntette. Egyháza 1332-ben már létezett, templomát 1332 előtt Szent István király tiszteletére szentelték.

59. Ság (Ipolság). Hontpázmány nembeli Márton bán 1235 előtt Szűz Mária tiszteletére a kökényesi monostor filiájaként premontrei monostort alapított, és birtokaiból gazdagon javadalmazta. A sági egyházból Tamás örkanonokot említik a 14. századból, parokiális egyházát 1422-ből. A mezőváros templomát 1200 előtt Nagyboldogasszony titulussal szentelték fel, egyházát pedig a katolikus lexikon a prépostsággal tartja egyidősnek. Hőke úgy véli, hogy 1075-ben Ságban a bencéseknek zárdájuk lehetett, melynek helye a Hradsi-Várhegy lehetett. A Boldogságos Szűz Ságban létesített premontrei monostorát pedig azon szentegyházak közé sorolja, melyeket 13. századbeli építésűeknek tartanak.

1526-ig további 24 templom, illetve kápolna épült Nagy-Hontban:

60. Szalka (Ipolyszalka). Györffy szerint valószínűleg azon Szűz Mária-egyház Szalka, amelyre nézve a pápa 1332-ben engedélyt adott a váradi kanonokká tett Miklós fia Andrásnak, hogy a Szűz Máriáról nevezett plébániáját, illetve jövedelmét megtarthassa. 1339-ből László, 1462-ből és 1464-ből György plébánost, 1484-ből papját név nélkül említik. A falu határában 1497-ben említett dűlőnév: *Bodogazzonfewlde* ugyancsak Szűz Mária-plébániára enged következtetni. A katolikus lexikon szerint templomát 1397 előtt ismeretlen titulussal szentelték.

61. Födemes (Ipolyfödemes). Egyházát 1350-ből említik, első templomát 1397 előtt Szent Mihály titulusra szentelték. A középkori templom a faluval együtt a 16. század közepén pusztult el az 1552. évi török hadjárat során. Falmaradványai a településtől nem messze ma is láthatók, a helyiek kis kápolnát építettek mellé.

62. Nosztra (Márianosztra). 1350-ben Nagy Lajos királyunk a Ság-hegy katlana fenekén kiemelkedő dombon Remete Szent Pál szerzetesei számára Mária Nostra tiszteletére és nevére monostort emelt. Kétszáz évig állt a szerzetesek háza mellett is nagy tisztességben. Buda, Vác és Esztergom török kézre jutásával a pálosoknak további maradásuk lehetetlenné vált. Kolacskovszky szerint a pálosok a zárdába 1352-ben költöztek. Maga I. Lajos király is sokat járt a klostomba, és leánya, Hedvig is gyakran megfordult itt. A király kívánságára a nosztrai pálosok alapították a világhírű lengyel kolostort és zarándokhelyet, Czestochowát. A nosztrai kolostor 1552-ben megsemmisült, de később Czestochowa segítségével helyreállították. (Bővebben lásd: Szerzetes- és lovagrendek Hontban.)

63. Pribel (Alsó- és Felsőfehérvég). Szent Erzsébetről nevezett egyházának papját 1332-ből említi a tizedjegyzék. Szent Erzsébet egyháza 1356-ban is feltűnik. Hőke szerint temploma a 15. századból vagy a 16. első feléből származtatható.

64. Derzsenye. 1360-ban Egyházaderzsenye. Szent Mihály arkangyalról nevezett egyházát 1504-ből említik.

65. Litva. Szent Margitról nevezett egyházának papja 1332-ben a tizedjegyzékben szerepel. A Szent Margit-kápolnát 1370-ből, az egyházat 1471-ből említik. Templomát Antiochiai Szent Margitnak szentelték. Hőke ismerteti, hogy a jámbor nép száján forgó monda szerint IV. Béla király a muhi csatavesztés után a tatárok elől meneküléskor az itteni erdőbe jutott, egy forrásnál megpihent szomját oltva annak vizével. A kutat a helység népe most is *Belavka*-nak nevezi. Utóbb szomorú állapotának emlékére a forráshoz közel, Szent Margit mártír tiszteletére, egyszersmind hasonló nevű kedves lányának emlékezetére kápolnát épített, majd ehhez templom csatoltatott, a kápolna pedig szentély maradt. Hőke így azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 13. századbeli építésűeknek tartanak. A szabad enciklopédia szerint az Antiochiai Szent Margit tiszteletére szentelt római katolikus templom gótikus stílusban a 14. század első felében épült a korábbi, 12. századi Isten házána alapjain. Régiségét román-gótikus stílusú keresztelődencéje is igazolja.

66. Kisgyarmat. Szent Márton egyházát 1377-ből említik. A MKL szerint 1397-ben már fennállott a plébánia, a templomot Szent Márton titulusra szentelték. A szabad enciklopédia viszont azt közli, hogy Szent Márton temploma a 13. században épült román stílusban.

67. Hidvég (Tipolyhidvég). A vár, vám- és vásárhely Szűz Máriáról nevezett egyházának papja 1332-ben előbukkan a tizedjegyzékben. 1418-ből papját név nélkül, János plébánost 1470-ből és 1493-ból említik, utóbb már alesperesként is.

68. Szelc (Szelenc). 1418-ből plébánosát név nélkül említik.

69. Varsány (Hontvarsány). János plébánost 1420-ból említik. Dombtetőn álló román stílusú temploma a 12. század közepén épülhetett. Hőke szerint a 15. századból vagy a 16. első feléből származtatható.

- 70. Tesmag.** 1422-ben parokiális egyházát említik.
- 71. Kóvár.** A Szent Miklós-kápolnát 1425-ből, egyházát 1526-ból említik. Hőke szerint temploma a 15. századból vagy a 16. első feléből származtatható.
- 72. Kelenye.** 1444-ből Benedek presbitert említik.
- 73. Devicse.** Györffy szerint devicsei lehet a *Giessu*-ból romlott *Gressu*-i Szent Márton-egyház az 1332. évi tizedjegyzékben. 1464-ből maradt fenn a devicsei templom Szent Márton tiszteletére történő felajánlása.
- 74. Letkés.** Plébániai egyházát 1464-ből említik a Meszes István üdvéért részére adományozott dávidrévi föld kapcsán. A katolikus lexikon szerint 1332-ben már létezett, 1776-ig exempt volt. A szabad enciklopédia első, román stílusú templomának építését a 13. századra teszi. A templomot 1811-ben bontották le, alapjai ma is láthatók. Hőke szerint temploma a 15. századból vagy a 16. első feléből származtatható.
- 75. Pásztó** (Ipolypásztó). 1332-ben Szent Györgyről nevezett egyházának papját a tizedjegyzék említik. 1465-ben plébánosa Ákos (Achatius). A szabad enciklopédia szerint már a 12. században állt Szent György tiszteletére szentelt román stílusú temploma, mely kezdetben a premontreieké volt. Később a templomot gótikus stílusban építették át.
- 76. Lackó** (Lászlód). Egyházát 1471-ben említik.
- 77. Pomat.** Egyházát 1471-ből említik.
- 78. Cseri.** Boldog Miklós-kápolnát említenek 1473-ból. A szabad enciklopédiában olvasható, hogy régi temploma állítólag a huszita építészet jegyeit viselte magán. Hőke tudatja, hogy a 19. század közepén az 500-600 éves templomot lerombolták, hogy újnak, kevésbé tartósnak engedjen helyet.
- 79. Pereszlény.** 1478-ból Máté, 1483-ból Pál plébánosát említik. A MKL közlése szerint a plébánia 1397-ben már létezett. A szabad enciklopédiában olvashatjuk, hogy a falu temploma a 14. század elején épült. Hőke szerint templomának harangja Hontból a második legrégebb, 1509-ből származik. Öregemberek emlegetik, hogy valahányszor jött a török, mindig a *jó vízű* tóba rejtették a harangot ősünk.
- 80. Zahora** (Erdőmeg). Plébánosát 1480-ból említik.
- 81. Bél** (Ipolybél). 1493-ban Egyházásbél néven említik.
- 82. Fegyvernek** (Alsó- és Felsőfegyvernek). 1504-ben Egyházásfegyvernek néven említik.
- 83. Százd.** Egyházát 1526-ból említik. Szent Miklós tiszteletére szentelt római katolikus temploma a 13. század második felében épült. A 15. században késő gótikus stílusban átépítették, ekkor épült tornya is. A hajó és a szentély falain még láthatók a gótikus freskók maradványai: a 12 apostolt és a 2 vértanút ábrázolják. A képeket 1380 körül festette Nicolo di Tomasso itáliai mester. Hőke leírásában olvashatjuk az alábbiakat: A négyszögű kövekből épült 3" öl hosszú, felényi széles toronytalan kis templom a premontrei szerzeté volt, a templom körüli romok – talán klastromromok és a templomhegy alatt három éve fölfedezett hosszú pince, a bemenetnél faragott kövek oszlopokkal, beljebb kúttal. A templom-sekrestye boltozata összefutó csúcsíveinek középponti karikájában levő ábrából némelyek az 1222. évet vélik kiolvasni. (Az újabb kutatások tükrében nem is sokat tévedhettek!) Hőke azon szentegyházak közé veszi fel, melyeket 14. századbeli építésűeknek tartanak. Bakács István oklevél-regesztájában szereplő, 1067. évi alapítású százdi monostor nem az Ipoly, hanem a Tisza menti Százdon épült.

*

További középkorból származó honti templomok, kolostorok

Az alábbi települések egyházainak fennállását – az írásos emlékek mellett vagy helyett – a szóhagyomány és a régészeti kutatások eredményeinek figyelembevételével kívánjuk igazolni.

- 84. Deménd.** Györffy György 1317-ből említ egy földcserét, mely szerint András átenged 10 hold királyi

mértékű földet Bor fiainak Hárspatak melletti földjénél, hogy ezek templomot építsenek rajta. A falu plébániáját 1387-ben alapították, Szent Mihály arkangyal tiszteletére szentelt templomát a 14. században gótikus stílusban építették. Hőke az Úr hajlékának építési évét is 1387-re teszi, melynek romjain, a régi alapjain 1750-ben újat emeltek.

85. Horváti. A települést 1270-ben említik először, de a helytörténeti irodalom szerint a mai falutól keletre már a 11. században is létezett. Csáky Károly említi, hogy Tipary László helytörténész szerint első temploma már 1030-ban állhatott a maitól mintegy 300 méterre. Hőke a régebbi Isten háza építését a 15. századra vagy a 16. első felére teszi.

86. Kormosó. A katolikus lexikon szerint plébániája 1500-ban már létezett, templomát 1500 előtt Kisboldogasszony titulusra szentelték. Hőke az Úr hajlékának emelését a 15. századra vagy a 16. század első felére keltezi.

87. Lissó. Hőke szerint az Isten háza a 15. századból vagy a 16. első feléből származtatható.

88. Pusztaorzsány, Peröcsény határában. A középkori Orzsány/Orsány kettős település volt. Az Orzsány-patak torkolatának közelében, a patak két oldalán feküdt az oklevelekben is többször feltűnő Orsány falu, melyet 1418-19-ből Alsóorsány néven is említenek (Vámosmikola határa: Delelő dűlő, Orsányliget). A Peröcsény határában található Pusztatemplom-lápa (a 19. század kataszteri térképén: *Pusztá Templom*) lelőhely a régészeti bejárás szerint Felsőorsánnal azonosítható, és itt állt a kettős település középkori temploma, körülötte a temető. A régészeti leletek (12–14. század) szerint a település lakottsága a késő középkor elején, legkésőbb a 14. század végén megszűnt. 1421-ben Miklós esztergomi kanonok Orsan nevű lakatlan birtokát adományozza az esztergomi káptalannak. Az 1733. évi összeírás szerint Orsány pusztán szögletes kövekből épített, könnyen kijavítható templom áll. Az 1779. évi kánoni egyházlátogatás jegyzőkönyve hasonlóan írja le a peröcsényi határban álló templomot. A 19. század elején is még magasan álltak falai, köveit a Harasztimajor építéséhez hordták el. A templom melletti völgyet korábban Boldog Asszony völgyének hívták. (Tari Edit is átveszi a PMRT leírását, a templom helyeként Boldogasszonyvölgyet megadva.)

A közelmúltig, 2017-ig úgy tudtuk, hogy Orzsány templomát középkori oklevél nem említette. A Pesty Frigyes-féle gyűjtésben szereplő *Boldog Asszony völgy* előfordulása miatt azt sem tartottuk kizártnak, hogy Pázmány Péter Appendixében szereplő Boldogasszonyfalva (Honti főesperesség) e helyet jelöli. Ugyanakkor jelen munkához végzett gyűjtés közben a Magyar Katolikus Lexikon *Márianosztra* szócikkében bukkantam arra az adatra, hogy 1487-ben Lévai Cseh János a Peröcsény melletti *Pusztaorzsány Szent Jakab apostolról nevezett templomát és ottani birtokát* adta a pálos remetéknek. Az említett helyek távolsága (mintegy 2 km) okán azt is feltételezhetjük, hogy a Boldogasszony-völgy (később Bagóles), Harangláb-dűlő és Remete kútja (véltetően azonos a Kóling-kúttal) helynevek egy búcsújáró helyként számon tartott Boldogasszony-kápolna környékét jelölik. A Pusztá Templom, azaz Pusztáorzsány Szent Jakab-temploma – az első katonai felmérés térképén a Bogárhegytől északnyugatra *Rudera ein alten Kirche* elnevezéssel jelölve – a Malomhegyen átvezető és a Mikola–Kemence útba torkolló földút és az időszakos vízfolyás találkozásának közelében állhatott. Mintegy 100 évvel később a kataszteri térkép viszont a Bogárhegytől délnyugatra tünteti fel a Pusztá Templom nevű dűlőt. Ugyanez a térkép a Pusztá Templom dűlőtől északra, jóval az említett Mikola – Kemence úton túl az Ipoly felé ábrázolja a Harangláb és Bagóles dűlőt, mely egészen a Környei tanya (utóbb Dódi-pusztá, Paptag) alá húzódik. Hőke feljegyezte, hogy a peröcsényi öregek azt beszéltek, hogy azon határbeli Boldogasszony völgyén valaha templom állt, melyhez népes búcsújárások tartottak. Szerinte a szóhagyományt a völgy nevén kívül igazolja az a körülmény, hogy a (19.) század elején itt egy alabástrom féldombormű Mária-képet találtak, melyet az akkori alispán, Foglár magához vett, és Tésáron (pontosabban: *Tésán*) a nagatyja

által 1774-ben épített templomba helyezett.

89. Perőcsény. A Borovszky monográfia – nyilvánvalóan tévesen – szerepelteti az 1156-ból fennmaradt tizedátengedési listán. György nevű plébánosát 1469-ből említik; a templom védőszentje Szent Mihály. Szerepel az Appendixben is. A református templom tornya középkori eredetű. A templom körül temetőre utaló nyomok és körítőfal maradványai találhatóak. Höke az Úr ezen hajlékáról is azt írja, hogy a 19. század közepén 500-600 éves templomát lerombolták, hogy újnak, kevésbé tartósnak engedjen helyet.

90. Prencsfalu, Berencsfalu. Templomát 1500 előtt Szent Jakab apostol tiszteletére szentelték. Plébániatemplomát és temetőjét 1540-ből is említik. Höke szerint régi templomának romjain 1737-ben új épült.

91. Ság–Ságizsidód, utóbb Tölgyes. Szent Márton egyházát 1225-ből és 1266-ból említik, papja szerepel az 1332. évi tizedjegyzékben.

Ipolytölgyes határában, a nagybörzsönyi templomoktól alig 5 km-re tárták fel Bakay Kornél irányításával a szentmártoni dűlőben Ságizsidód–Ság elpusztult középkori falu Árpád-kori templomát. A régészeti feltárás szerint az alapfalakat 110 cm mélyre ásták, a falak szélessége 95-120 cm, a felmenő falaké ettől kevesebb volt, hajójának belvilága 36 m². Apadozatot a ledöngölt föld szolgáltatta, a falakat vakolták és meszelték. Közvetlenül a templom mellett állt a paplak, ahogyan a törvény is előírta. Valószínűsíthető építési ideje a 12. század második fele. A tölgyesiek a 16. század végéig használhatták a templomot, amely ettől kezdve már csak temetkezési helyül szolgált. Máig élő hagyományként Tölgyes eredeti települési helyének tartják a templom védőszentjének nevét megőrző Szentmárton-dűlőt.

92. Zsibritó, Sibrik. Várral összekapcsolt katolikus templomát 1488-ból említik. Höke szerint temploma 15. századból vagy a 16. első feléből származtatható.

93. Szénavár, Szenográd. Plébániája 1500-ban már létezett, templomát Szent Imre tiszteletére szentelték. Höke szerint új temploma melletti romok tán a 15. századnál is korábbiak.

Szob határában lévő két Árpád-kori templomrom régészeti adatai:

94. Bészob, Matyók-tanya, Szob határában. 12–13. századból származó román kori templom és lakótorony (?) maradványai.

95. Kovácsi falu, Szob határában. 11–12. századi építésű, a 13. században elpusztult templom és temető.

96. Szokolya. Hont vármegyei, de a Váci egyházmegyéhez tartozó településünk. Neve először 1394-ben Zakalya alakban fordul elő az Esztergomi főegyházmegyében; 1397-ből *plebanus de Zakolya* említése. A falu hovatarozása vitatott: hol Nógrádhoz, hol Honthoz sorolták. Temploma már a hódoltság előtt megvolt, a Pongrácz-féle térkép is jelzi. Ősi temploma, melyet állítólag a pálosoknak építettek, tornyos, és a 16. századból való tornya ma is áll. A falutól északra lévő Paphegyen falmaradványok, alapfalrészletek találhatóak, melyeket 14. századi pálos monostor maradványainak tartanak. Makár János református lelkész szerint, IV. Béla idejéből, 1265-ből oklevél említi a szokolyai monostort. Zsigmond király 1433-ban engedélyt kér IV. Jenő pápától, hogy Szent Pál remete rendjének testvérei részére a váci egyház azon helyén, ahol a *Szent Zsigmond egyház* van, monostort alapíthasson, melynek fenntartására szőlőket és javadalmat adományoz. E javadalomból még a szomszédságban lévő *Toron monostort* is tudják segíteni. Szent Zsigmond egyháza a váci püspökség Verőce birtoka felett volt, így a romok valóban a pálos rend monostorának romjai lehetnek. Templomul talán az említett Szent Zsigmond egyházat használták. Szokolya a középkorban plébánia volt. Az esztergomi káptalan 1397. évi vizitációja szerint a zakolyai plébános a régi rendelkezésekből kifolyólag tartozik minden évben – Szent Márton püspök és hitvalló ünnepén – egy tiszta ezüst márkát fizetni az olvasókanonoknak.

Kolacskovszky gyűjtéséből tudhatjuk, hogy a szokolyai református templom eredetileg a pálosoké – kiknek kolostor a falu határában – volt. A nép által „vörös barátoknak” nevezett pálosoknak jutott feladat a

pogányság utolsó hajtásait kiirtani a Börzsönyből. Hőke szerint a 19. század közepén ennek a falunak 500-600 éves templomát lerombolták, hogy újnak és kevésbé tartósnak engedjen helyet.

97. Toronyalja, Márianosztra határában. Miklós rendfőnök a tornai *Szent Mihály-kolostor* és az egész konvent beleegyezésével a kolostor Szokolyán álló malmát bérbe adta. Az 1435-ben, majd 1437-ben ismét említett páloskonventnek – *S. Michaelis de Tornallya* – 1538-ban Szapolyai János (1526–1540) birtokot adományozott Szokolyán. Miklós Zsuzsa régészeti kutatása szerint a kolostort a 14. században alapították, működésére vonatkozó utolsó adat 1538-ból származik. A 17. század végén az épületek még elég jó állapotban lehettek, mivel a pálosok 1686-ban ennek a rendháznak a visszaállítását is kérték a királytól.

Úgy tűnik, hogy a Dél-Börzsönyben – egymáshoz viszonylag közel – három pálos kolostor is állhatott: Nosztra, Toronyalja és Szokolya-Paphegy.

98. Ipolydamásd. Régi templomáról az 1697. évi és az 1732-es egyházlátogatás jegyzőkönyve tesz említést, miszerint a damásdi romos templom a várban állt. Az EJK hozzáteszi, hogy az Úr eme hajléka elpusztult. Laczus Géza úgy tudta, hogy a templom a vár északnyugati szélén álló örtonynál volt.

*

Kevés tény áll rendelkezésünkre arról, hogy a középkori eretnekmozgalmaknak milyen hatása lehetett vidékünkre. Feltételezzük, hogy a huszita eszmék területünkön is ismertté váltak, mivel Jan Jiskra huszita vezér a közeli Jenőn várat építtetett, alvezére, Axamit Péter pedig mintegy tíz éven keresztül birtokolta a Börzsöny térségét. A jenői vár tartozéka volt ebben az időben Szokolya, Pásztó, Mikola, Szakállos, Lontó, Perőcsény, Zalaba és Orzsány az 1456. esztendőig. Valószínűnek tartjuk, hogy a huszitizmus a következő század hitújító törekvéseinek kedvező táptalajává vált a Börzsöny vidékén.

11. Árpád- és késő-középkori templomépítészetünk

Hont vármegye eléggé gazdag a középkori építészeti emlékekben, noha a két évszázados török világ alatt a középkori egyházi építmények nagyrésze elpusztult. Az idők viharait átélte építészeti emlékek és a fennmaradt romok azonban némi képet nyújtanak a vármegye középkori egyházi építészetéről is.

A templom általában a települések a középpontjában helyezkedett el. Középkori templomépítészetünk fennmaradt gyöngyszeme, a nagybörzsönyi Szent István-templom viszont a település szélén áll. Országos viszonylatban is különlegességnek számít Nagymaros Szent Mihály-hegyi barlangkolostorának maradványa. A közelmúltban Márianosztrán Toronyalja pálos kolostorának régészeti kutatására is sor került. Nagycsalomján az ősi, Árpád-kori eredetű Pusztatemplomot az ezredforduló után példaértékűen restaurálták, életre keltették. A pápai tizedjegyzékben szereplő, vagy okleveles anyagban a 14. századtól feltűnő templomok tekintélyes része már az Árpád-korban is létezett.

Templomaink funkcionális részei:

- A *szentély* a szentmise bemutatására szolgál, valamint a pap, illetve papság tartózkodási helye a szertartás alatt. Többnyire néhány lépcsővel magasabb szintre emelték, mint a hívek számára fenntartott helyet, a hajót. A szentélyben állították fel az oltárt, melybe elhelyezték valamelyik szent, vértanú, mártír ereklyéjét. A miséhez használt liturgikus tárgyakat a falba épített szentségtartó, tabernákulum, pasztofórium vagy ampolna fülke őrizte. A falakat freskó, kárpit majd oltárkép díszítette. A szentély boltozása alacsonyabb volt, mint a többnyire téglalap alakú hajóé. A keleti, gyakran a déli falába helyeztek el ablakot.
- A *hajó* lefedése rendszerint boltozatlan, sík mennyezetes, esetleg nyitott fedélszékű lehetett.

A hajóba nyílt a templom bejárata, kapuja. A falaiba mindig nyitottak ablakokat, leggyakrabban a déli oldalon. A szentély felőli keleti falán mellékoltárokat is elhelyezhettek. Díszítőelemeket az ablakokon, de leginkább a kapun fedezhetünk fel, pl. Bernecebarátiban, Nagyörzsöny Szent István-templomában. A templom bejárata leginkább a hajó déli oldaláról nyílt, de előfordul a nyugati oldalon nyitott kapu is, pl. a nosztrai Toronyalján vagy Nagyörzsönyben a Bányásztemplomon. Nem gyakran, de a hajó északi oldalán is találunk bejáratot vagy oldalkaput, így Bernecebarátiban és Nagymaroson.

- Általában a hajó nyugati harmadában emelték a *karzatot*, melyet egy vagy két oszlop tartott.
- Rendszerint a szentély északi oldalához kapcsolódóan alakították ki a sekrestyéket. A sekrestye a papok előkészületére, illetve a templomi felszerelések tárolására szolgáló helyiség. A magyar templomépítészetben a román kor végén, gótika elején jelent meg. A templomok terének a középkorban sekrestyével bővített egyházai közé sorolható Kemence, Nagyörzsöny Bányásztemploma, Nagymaros és talán Ipolytölgyes, valamint Peröcsény.
- Akétkerű templomokhoz gyakran *torony* is csatlakozott. A toronyban elhelyezett harangnak fontos szerepe volt a közösség életében. A tornyot rendszerint a hajó nyugati oldalához építették. Árpád-korra keltezhető torony az egyik legszebb hazai falusi egyházunknál, a nagyörzsönyi Szent István-templomnál található. Míg a templomot a 13. század első felében, a nyugati homlokzat előtt álló tornyot a templomnál később, de még abban a században emelték. A három emeletes torony második és harmadik emelete ikerablakkal áttört. A bernecebaráti templom tornyát csak később építették a templomhajóhoz. További középkori eredetű toronnyal ellátott templomok: Kemence, Nagymaros, Peröcsény, Szob–Belterület, Szokolya református temploma.

Az alaprajzokban a félköríves szentélyzáródással kialakított templomok mellett a gótikus szentélyforma a legelterjedtebb.

Templomaink építőanyaga: fa; kő (kváderkő, réti mészkő, darázkő) és tégl.

A templomok építésében talán a zsidó, talán a pogány napkultusz keresztény szimbolikába való átvétele és meggyökeresedése: a kelet felé történő imádkozás vezetett el a templomok keleti tájolásának szokásához. Kezdetben a bejárat nyílt keleti égtáj felől, majd a szentély keletelését részesítették előnyben. A 6. századtól már pápai rendelkezés rögzítette a templomépítésénél a keletelést. A tájolás időpontjának meghatározásában keveredett a napéjegylenlőség, a napforduló vagy a védőszent ünnepnapján történő elvégzés szokása, emiatt a kelet-nyugati tengelytől jelentős eltérések adódtak.

Az egyházi építészet középkori emlékei a megyemonográfiában

A középkori egyházi műemlékeket két csoportba oszthatjuk. Román stílusban épült Börzsöny és Illés kápolnája. A börzsönyi kápolna főleg egyöntetű szerkezeténél fogva ritkítja párját. Keletkezési idejét az 1140 utáni időre tehetjük, de semmi esetre sem a 12. század első felére, mert ezt a záradéknak szokatlanul díszes koszorú-párkánya is kétségessé teszi. Úgynevezett átmeneti stílusban épült a korponai templom, melyet valószínűleg a bányászattal foglalkozó szász telepések emeltek, és élénken tünteti fel a későbbi román stílust, az átmenetet a gótikus stílushoz. A korponai templom bazilikaszerű; építési idejét a 13. század elejére, tehát még a tatárjárás előtti időre tehetjük. Csúcsíves, hosszas szentélye már a későbbi időből való. A csúcsíves építészeti emlékek közé tartozik a bakabányai plébánia-templom, melynek déli oldalához egy kápolna csatlakozik, továbbá a pálosok temploma Márianosztrán, melyet Nagy Lajos király alapított.

Selmecebánya város plébánia-temploma eredetileg háromhajós csarnok volt, melyet 1559-ben várrá alakítottak át. A 15. században a város főterén is épült kisebb egyhajós templom, melyet idővel úgy bővítettek, hogy két oldalfalát áttörték, és a támasztó pillérek közé alacsony oldalhajóhoz hasonló kápolnákat

építettek. Selmecebánya rendkívül gazdag középkori építészeti emlékekben. A városház mögötti területen Beatrix királyné, Mátyás király neje, 1498-ban megépíttette a Szent Anna-kápolnát. A 13. században épült a Szent Mihály arkangyalról nevezett kápolna, melyre 1480-ban Zigenpacher Mihály tett adományt. A Szent Erzsébet-templom, melyet szintén erődde alakítottak át, a 13. században épülhetett. Az egykori templom keleti oldalfalán több sírirat látható, mint Cerndeli kamaragrófé, aki 1471-ben, és Renatus Györgyé, aki 1516-ban halt el. A város főterén levő Szent Katalin-templomot 1444-ben a királyi kamara haszonbérloői építették újra, melyet 1500-ban szenteltek fel.

Középkori építészeti emlékeink egyik kiváló példánya az ipolysági templom portáléja. Maga a temploma 12. században épült, mai alakját azonban 1734-ben nyerte. Az egykori templomból csupán a portálé maradt fenn. Említést érdemelnek még a nagycsalomjai templom, mely a 13. századból való, továbbá a Nagymaros, Ipolyfödemes, Egeg, Füzesgyarmat, Százd, Garamkissalló és Varsány helységek templomai; e két utóbbi a református egyháztulajdonába került. A templomi felszerelések közül régi és értékes Hébec búcsújáró helyen egy gótikus szentségtartó, melybe az 1486. évszám van vésve; a bakabányai egyház felszereléséhez tartozik egy 14. századbéli írott misekönyv, színezett kezdőbetűkkel; ugyanott őrzik II. Lajos király özvegyének, Mária királynőnek a latin imakönyvét.

Az egyházi épületek közül a 14. században már a gyógyításra szolgáló intézmények sem hiányoztak. Korponán a 15. században már fennállott a Szent Erzsébetről nevezett kórház, melyről 1437-ben és 1439-ben van említés. Miután a kórház a város falain kívül épült, valószínűleg a huszita támadások idejében semmisült meg. Selmecebányán ugyancsak a Szent Erzsébetről nevezett kórház létesült, de ezt a polgárok a 16. század közepén a mellette levő templommal együtt erődde alakították át.

*

Felhasznált irodalom:

BAKÁCS István: Hont vármegye Mohács előtt. Budapest, 1971.

BOROVSKY Samu [szerk.]: Hont vármegye és Selmecebánya sz. kir. város. Budapest /1906/. Magyarország vármegyéi és városai – Magyarország monográfiája. (A monográfia felhasznált fejezetei és szerzői: Reiszig Ede: Hont vármegye története; Kudora János: A római katolikus egyház; Virter Ferenc: Hont vármegye községei; Matunák Mihály: Drégelypalánk; Richter Ede: Selmecebánya (1710-ig), Király Ernő (1710-től); Matunák Mihály: Korpona)

CSÁKY Károly: A Dunától a Szitnyáig. Településtörténeti barangoló. Révkomárom, 2003. A Felvidék Művelődéstörténeti Enciklopédiája 2.

GYÖRFFY György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. III. Heves, Hont, Hunyad, Keve, Kolozs, Komárom, Krassó, Kraszna, Küküllő megye és Kunság. Budapest, 1987.

HEGEDŰS András – TÓTH Krisztina (összeáll.): Esztergomi főegyházmegye I-IV. Esztergom, 2000. Egyházlátogatási Jegyzőkönyvek Katalógusa 9. (EJK)

HŐKE Lajos: Adatok Hontvármegye egyházi archeológiájához. Magyar Sion, 1866. 820-845.

KOLACSKOVSKY Lajos: A Börzsöny multja a néphagyományok szerint. Turisták Lapja 50 (1938) 186–190., 311–317.

Magyar Katolikus Lexikon, MKL – <http://lexikon.katolikus.hu/>

Pest megye régészeti topográfiája, PMRT. A Szobi és a Váci járás (XIII/2.) Szerk.: Torma István. Budapest, 1993. Magyarország Régészeti Topográfiája 9.

PESTY Frigyes kéziratos helynévtárából. Hont vármegye és kiegészítések. Szentendre, 1984.

TARI Edit: Pest megye középkori templomai. Szentendre, 2000. Studia Comitatus 27.

VARGA Lajos: A Váci egyházmegye történeti földrajza. Vác, 1997.

Wikipédia, a szabad enciklopédia

Korpona vártemploma és előbástya (BOROVSKY /1906/ 80. o.)

KISS ANNA MÁRIA

versei

Csendes tragédia

Csitt.
Vékonyak a falak.
Magunk hagytuk megépíteni.
És most áthallatszik rajta,
ha a szomszéd
lehúzza a wécén az álmokat,
a nagymamát,
a sérülten született
gyereket
- hiteket, napi gondokat -
úgy árad a zuhatag,
hogy te is halljad.
Elsóványodtak a falak,
csak a sok Kovácsné
mutatóujja látszik ki belőlük,
ahogy az égre mutat.

keresetlen percek (Juhász Tibornak)

asszony ül az ágyon
fáradt arcán szarkaláb
szeméből a párhuzamok

mintha égbe futnának
ez a hajnal most sötét
belehasítanak a vonatok

pont olyan kíméletlenül
eszik az idejét
mint az összes többi pillanat

minden erejével erre az
egyre figyel
feltámad a szél

csilingelnek a vitorlások
látja őket hogyan
távolodnak el

fehér vásznak a tavon
félmosolygósan
tűnnek a messzibe

egy asszony munkába megy
nem ér rá
hogy boldogtalan legyen

Horpács

Ősfák, óriási hinta, az a deszkapados,
 végtelenbe nyúló kötéllel.
 Hatalmas ablakok, amiken benéztek
 a gyerekkori szörnyek.
 Majdnem biztos, hogy Mikszáth tintájával
 öntöttem nyakon a két éves húgomat,
 akit az anyám sok óráig sikált.
 Lehet, hogy napokig álltam a sarokban,
 emlékszem a fal hűvösére,
 ami végül megkönyörült rajtam,
 és hagyott állva elaludnom.
 Nagy havakra is emlékszem,
 meg egy kutyára, akit elvittek messzire,
 hogy meghaljon nélkülem.
 És emlékszem a bárányokra,
 akik elvesztek, mintha ott se lettek volna,
 úgy tűntek el.
 Minden évben voltak más bárányok,
 és minden évben eltűntek, miután megszerettem őket.
 Szeretnék vigyázni a bárányokra,
 a nagyságsorrendbe állított babákra,
 a leforrázott gyerek testére a szomszédból.

Egy kocsmatöltelék monológja

Hogyne tudnám,
 a jó pap hótig tanul,
 világeletembe nem bántottam egy papot se,
 pedig az a Tamás - gyanús a tévébe,
 üdvözljék szépen,
 ahogyan reverendába illik.
 Láttam pár fekete macskát a flasztterra feszítve,
 hát ne mondja nekem az Orbán,
 hogy ez színtiszta balszerencse,
 jöhetnek nekem azzal a reinkarmával,
 ugyan nem veszem be,
 az asszony rebarbarával etet,
 a pultos csajt,
 Barbarát megenném csont nélkül,
 kinek hazudok én,
 a férfiember megáll,
 oszt sárgát hugyozik,
 a sánta kutya is bekaphatja,
 nem kap rokkantságit,
 mégis ugatnia kell,
 akár Holdat is bevehetnének
 Magyarországnak,
 ki kérné számon,
 hogy a cigányokat odarepítjük,
 ne feszítsed komám a húrt,
 abba a muskátlivirágos ablakba,
 azt röfögjed,
 makkot álmodunk-e,
 füttyöznek-e még a rigók,
 s kalap-kabát lesz-e elég?
 Ez fölöttébb esszenciális,
 annak kell lennie,
 ha jól tévedek.
 Emlékszem Józsira,
 a lacipecsenyésre.
 No, neki kellett volna
 új Jézusnak elmennie,
 időszámításom szerint
 kb. kétezerbe.

CSÁKY KÁROLY

Változatok

jöttem hómezőkön által
kezemben tűzzel
járok kőkockákon
aszfalt alá süllyedt
temetők felett
megyek dideregve
s árnyékom keresem
a játszótereken

(1974)

*(A vers a 2005-ben a Liliium Aurum Kiadónál
megjelent Vigasztaló című kötetből való. A Szerk.)*

POHÁNKA ERIKA

A maszk alatt

Az őszi füst kesernyés szagát
anyám hajába fújta
lásd az alkonyat.
Félig-kész szavak
bennünk lapulnak
s markukba dörmögnek
a hallgatag fák...

Anyám haján
alszik a hajnal.
Ma nem kelt fel,
mint szokott.
Róla a színek
mind elsiettek,
a kihűlt helyek
úgy konganak.
Tűzön táncol már a lélek...
Virágzol hűtlenül, mint seb...
Elkészültél,
zsinórom szagatod.

Üres kezed
csügged az ágyon.
Az idő elhagyott
- hűtlen barátod...

Riadt szemedben
ott csapong a tegnap,
hazug szárnya
hol simít, hogy elhagy...
Szavak csukódnak
csoportban veszve
... benned a csendek
mind sebesekek.
A maszk, mi lélegzik
helyetted
elfedi arcod
s én izzadok
a maszk alatt.

Nem jön a szó
és küzdesz érte.
A tudat a tűzön jár...
foszlányokban.
Sebzett árkokat
rejtész,
paplan a tegnap,
de az is elhagy.
Hagytad az időt
utána szállni,
mely rajtam is
úgy átgyalogolt
s most árnyékom
fekszik az úton.

PETROZSÉNYI NAGY PÁL

KI AKAR KÖNNYEN, GYORSAN MEGGAZDAGODNI?

Dr. Schocher akart, ezért roppant megörült, amikor elolvasta az erről szóló apróhirdetést. Pár hónapja bizonyára fölényesen legyintett volna erre. Hanem azóta sok víz folyt le a Dunán, többek között lecsúszott a fess generális is. Valaha ott posztolt a város legszebb vendéglője előtt sujtásokkal díszített festői mundérijában. Amikor felbukkant, kivirult a lokál, Schoher úr előkelően szalutált, ajtót nyitott, taxit rendelt. Ez volt a dolga – többek között –, időnként megszervezett néhány partit, szex-, egészségügyi és egyéb tanácsokkal szolgált, amelyekkel úgy feltornázta magát, hogy a főnökét már észre se vették tőle. Igaz, nem sokáig, és ezzel ismételten beigazolódott a tétel, miszerint főnök csak egy van, és az oszthatatlan, következésképpen az uborkafára sem kapaszkodhat kettő, így lett a generálisból munkanélküli, aztán filozófus, végül dr. Schoher, akit maga az élet avatott doktorrá. Egyelőre azonban nem sok hasznát látta, és pályája inkább lefelé, mint felfelé ívelt, bár ünnepélyesen megesküdött, csak azért is kiugrik a névtelen senkik közül. Új nevet, címet szerez, és hozzá... milliókat – pödörte meg bizakodóan hosszú, tömött bajszát. Szóval elolvasta az apróhirdetést, mely briliáns meggazdagodási tippet kínált potom háromszáz forintért. Hőszünk elküldte a pénzt, és izgatottan várta a választ, hogy tollasodhat meg valaki potom háromszáz forintért. A tanács rövid, ellenben annál velősebb volt: *Így.*

2

Először csak úgy dúlt-fült haragjában, aztán tanult az ötletből, és feladott ő is egy hasonló hirdetést. Ha csak tíz ember veszi be ezt a maszlagot, az is háromezer forint, száznál harmincezer, négy-öt hét alatt pedig akár százezer forint is is ütheti a markomat – álmodozott, spekulált, mint görög az üres boltban, és szinte alig hitt a szemének, amikor a bankóhegyek helyett csupán hat százast hozott a pénzes postás. Ebből tíz forintot adott a komának, a többi a hirdetési költséget fedezte, ami meg megmaradt, azon vehetett egy kenyeret. Sebaj, másodszor majd több esik le, fő a hit, szerencse, ami valamennyi seft alapja – vigasztalta magát, és csakugyan: másodszor is rácsengetett a... Postás? Nem, egy százkilós hústorony.

– Dr. Schoher?

– Személyesen.

– Én meg Baleck Dani vagyok – ragadta mellen a jól megtermett ügyfél, és addig rázta, amíg háromszáz forintból hatszázat adott vissza.

– Köszönje a jó szívemnek, hogy csak a pénzét, nem a lelkét ráztam ki magából. Legközelebb, gondolom, óvatosabb lesz, és csak azzal köt üzletet, aki kettőig sem tud számolni.

A jelek szerint elég rázós a gazdagodás útja – vont le a tanulságot bölcsen dr. Schocher –, és, biztos, ami biztos, fűrt az ajtójára egy kémlelőnyílást, mert akármennyire is fontos a szerencse, résen is kell ám lenni ebben az erőszakos, csaló alakoktól hemzsegő magyar valóságban.

3

– Kézit csókolom! Károlyi Csipit keresem.

– Maga finánc?

– Nem én.

– Rendőr?

– Isten őrizz!

– Akkor viszontlátásra!

– Viszontlátásra, azért annyit megmondhat, hol találok ebben a bérházban egy jövőmondót!

- Mert?
- Szeretnék jóslatni magamnak. Főként a lottószámok érdekelnek, és engem úgy informáltak, hogy kiskegyed... No, mindegy, ajánlom magamat.
- Maga hisz az ilyesmiben?
- Jó kérdés! – vakarta meg a fülét dr. Schocher, ugyanis ő volt az. – Elvileg nem, de aki fuldokol, az a szalmaszába is belekapaszkodik. Végül is ki tudja! Ha telepátia, hatodik érzék létezik, a lottószámokat is megérezheti egy arra specializálódott fenomén.
- Rosszul informáltak, mert ebben a házban senki sem jósol pénzért, sőt, ingyen sem, miután a jósnő egész másutt lakik.
- Hol?
- Azt nem tudom. Egyébként ki informálta?
- Hát az Andrásy úr.
- Ja, az más! Miért nem mindjárt ezzel kezdte? Bocsásson meg, de annyi itt a szélhámós, ellenőr, hogy referenciák nélkül már kártyát sem merek vetni senkinek – mentegetődzött a jócskán kikozmetikázott, teltkarcsú *fenomén*. – Fáradjon be, uram! – lesett körül a folyósón, nem figyeli-e ki őket valaki. – Foglaljon helyet, te meg ne nyávogj! – szólt az ölében szorongatott szénfekete kandúrra, és magára terített egy állatövi jegyekkel hímzett palástot. – Ezer forint.
- Mennyi? Nem lesz ez egy kicsit sok, tisztelt asszonyom?
- Kisasszony. De ha magának sok...
- Bocs, helyesbíték. Mondjuk úgy, mi a biztosíték arra, hogy valóban kihúzzák a megjósolt számokat?
- Legyen nyugodt, kihúzzák.
- Örülök, hogy ilyen biztos magában, de ha véletlenül mégsem húzzák ki?
- Akkor jöjjön vissza, és én visszaadom a pénzét, galambom.
- Oké, tessék a pénz, és nézzen a jövőbe!
- Nem szeretné, hogy inkább a tenyeréből jósoljak? Vagy kávéból óhajtja? Megjövendölhetném, hány évig él, mire kell ügyelnie a jövő héten, ki haragszik, ki szerelmes magába... – gyúrta a pénzt varázsköpenyébe a vörös hajú hölgyemény.
- Kösz, majd máskor. Most a lottószámokra vagyok kíváncsi.
- Kérem, ahogy a tisztelt kliens parancsolja – nyomott meg egy gombot a kerek, éjfekete színű asztalkán, ahonnan csillogó kristálygömb emelkedett ki lassan, titokzatosan. – Szíveskedjék a gömbbe tekinteni! Mit lát benne?
- Semmit.
- És most? – húzta össze a függönyt a napfényes ablakokon.
- Valami számot, olyan négyesfélét.
- Tehát négy. Tovább!
- Húsz.
- Tovább!
- Más számot nem látok. Vagyis látok, de csak homályosan, nagyon homályosan, mert valami felhő, vagy micsoda, folyton eltakarja.
- Sajnálom – állt fel részvevő arccal a fenomén. – Ebben az esetben semmit sem mondhatok. Úgy tűnik, valamilyen felsőbb erő, hatalom, el akarja rejteni előlünk a jövőt, amibe így most már én sem nézhetek. Reméljük, a jövő héten derültebb lesz az égboltunk. Addig is kellemes hétvégét! Köszönöm, hogy meglátogatott.
- Gratula! – csettintett dr. Schocher elismerően. – Ezt szépen kiókumláta! Főként ez a varázsgömb hatásos rekvizit. Csupán egy dologra nem figyelt: én sem ma léptem le a falvédőről, kedves Károlyi kisasszony. De semmi zűr! Komolyan, még hálás is vagyok magának, mert adott egy ötletet. Visszakaphatnám a pénzemet?
- Nem. Amire kért, megtettem: belenéztem a jövőjébe. A többi mellékes. Mégis mit képzel, velem fizettetné meg, amit ott láttam?
- Nem, csak a lottószámok, hiszen pont emiatt... – lépett közelebb a jósnőhöz.

A nő sietve hajolt az asztalhoz, és megnyomott egy másik titkos gombot is, mire bulldogarcú, muszklis ember robbant a szobába.

– Igen?

– Magyarázd meg a tisztelt kliensnek, milyen pluszszolgáltatást jár azoknak, akik nincsenek megelégedve Károlyi Csipivel.

– Köszönöm, nem szükséges. Én... én meg vagyok elégedve magukkal.

– Remek! – vigyorgott a jósnő testőre. – Aztán vigyázzon a szájára, nehogy egy szép napon meglátogassuk a lakásán.

4

Zsozsó utca 4:

– Good bye!

Csuszpájaz tér 10:

– Guten Tag!

Nyenyere körút 40:

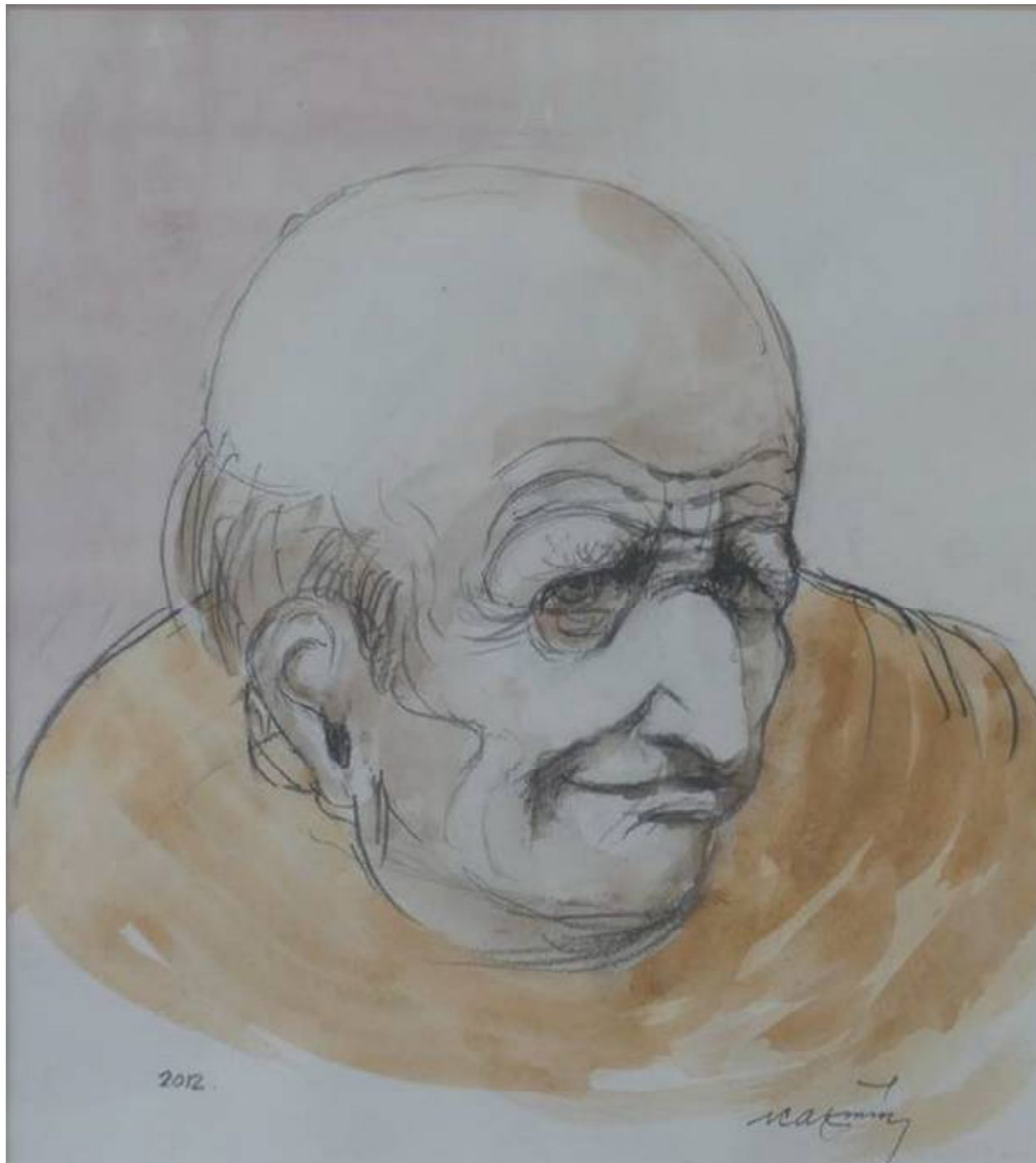
– Buon giorno!

Hahaha, sétány 5:

– Adóellenőrzés: Láthatnám az adóbevallását, tisztelt doktor, alias tanár úr?

Hahaha, hehehe, néha ilyen fordulatot is vethetnek a dolgok, uraim. Pedig milyen jól indult ez a nyelvtanításnak nevezett vállalkozás! Hol dr. Schocher járt a tanítványokhoz, hol a tanítványok őhozá. És semmi főnök, adó, koránkelés, felelősség, miközben anyagilag is összeszedhette magát némileg. A diplomája, nyelvtudása ugyan hiányzott, de miért törődött volna ő ilyen aprósággal? Fő a megjelenés, a fellépés, ennek minden tanítvány beugrik. Ami pedig az oktatást illeti, az sem volt akadály, amennyiben a magántanár úr egy-két leckével mindig a tanítványok előtt járt. Mit is mondtak a latinok? Docendo discimus, azaz tanítva tanulunk. És ezzel mindnyájan jól jártak: dr. Schocher, a tanítványok meg az állam is, amelynek elsőrendű érdeke, hogy a polgárai minél több idegen nyelven értsenek, s csupán az APEH kontárságán múlt, hogy egy ügyfele bemondta az unalmast.

Azóta a tanár úr álmok nélkül szendereg. Mintha kifogyott volna minden ötletből. Hogy meddig, nem tudom, de csöppet sem lennék meglepve, ha a következő oktatásügyi minisztert dr. Schohernek neveznék.

MAKKAI LÁSZLÓ**aktualista versek****Fél párbeszéd**

Holt ez est, áll, lehúz. Föld nő az aljban csonthegynek, jég csordul csak. Hitvány vágnak ront egyégszínkép vég. Bájmuzsák mélyből nézik, s mennek. Sárból, szennyből mászott ki gyerek, verik. Holtvágány, kereszt, sós posvány áztatta balfenék ásít ott. Közönylét tengerbe fagy, csontok, korallok, zöld hal úszkál. Est csüng.

A zaj elül itt, s nem jár senki már bent. Árnyai voltak falon is, meg zugokban, s a vég jelet mutatva hült foszlány csak. Fuvallat kergeti. Huzat van. Hol a cél? Kószál a szél.

Nincs kút, só van, s hólé. Meredezik, s néz hiába hervadt üvegjén, alig lát a szemétől. Nem ő isten. Ő csak itt van, s nincs rá szó. Nincs szárnya, semmibe ragad, vár. Itt él úgy, mit ágvég, s lenge felleg.

Feldúlt verem és nyúlt köd. Búzlík a táj nagyon. Hegy nincs. Látni vért. Talált homokvár csak vár sokat, s jót. Csiga meghal ott. Riadtság nagy, béget, eszevesztett. Éjsetét mezőn nyifog őzike.

Satnyul idekint sejt, velő, seb csúnyább. Gyenge eb jár ronda nőekkel, dézsmál. Egy nagy, s egy lány ostobán néz szét. Korpás szüzek félnek. Testi baj már készen.

Talán sejtem én, de hiába az is. Lángolt világba űz rém. Rőt szárnyak, alvadt bendők, gyom dúlta falvak. Reszket nő, nézeget nagy búval, a múltnak int. Jó, valakik elhaltak, zagyva zárszavaknál mondja ki a sors szép végét. S kik kitérnek csúnyák. Nyáj búze kinn, pokol. Tarka virágország ott, itt meg gyászmenet.

Van nincs

Na, mára nincs új mondanivaló.
Van gyáva hír, tud rontani, ha jó.
Gond van, zagy, iszap.
Ős hörög, csönd dörög, kín cseng.
Hős ördög lódörög kinn, s bent.
Jól van, aki kap,
hízik, eszik, meg
iszik. De minek?
Volt valaki? Vak
elél, foglal, küzd, szív, talál, okád,
fehér bottal üti saját nyomát.
Show van, s nagy divat,
de nincs kegyes isten itt lenn,
se kincs, se egy friss szem, s hit sem.
Jó az a nincs. Csak.

Már csak

csak vonalak, tiszta színek, apró foltok
a vasárnap is nyitva tartó boltok
az ecsetnyomok a fehér vásznon
a barátom vesztette szegény gyászom
a szikár, bamba csend, és a csengés
a gitár adta, erőteljes pengés
a verőhang dal a bőrön
a növény majd nagyra nőjön
a gyors koppanás a káván
a sors elzárkózva gyáván
a billentyűk muzsikája
a rég eltűnt bulik bája
a madárdal, a nesz a kertből
a várt semmi a nagy tervből
a vénasszonyok nyara
a szoba ázott fala
a szomszéd tyúkól szaga
az ember az undor maga
menekülés ki e világból
az ostobaság ide nyivákol
csak durva hír a történelem
a baj tudja mi baj történt velem

Itt hon

A haza még itt a tér, az idő és a kapcsolat?
Vagy csak a rég itta téma, kidőlés, mart vakolat
ócska házon?
Aha, a régi a szép, s az is lőrés ablak, porladt
sors halálnyom.
Bajban a nép, sírva lép. Hajcihó tép, s harag, nyomaszt
ronda álom.
Zaj van ma épp. Tiszta kép vakít. Nő még marad szolgál,
s tolvaj nyáj nyom.
A banda vért itat, néma ki hős, s ép. Harangszó vad
sóhaj. Fájjon
a hangja? Él vigasz, szép ma. Nincs hőség.
Tavaszt szól a hó a tájon.

KURUC TÓTH TAMÁS

ILYENKOR REGGEL

/Hajnóczy Péter emlékére/

Ilyenkor reggel egy ideig azt se tudta hol van. Hogy reggel van, azt is csak abból tudta, hogy ilyenkor az ébredést, ami a szoba ajtajának bámulását jelentette, megelőzte egy iszonyatos, de ismétlődő állapot, amikor nem tudta, hogy ébren van e vagy álmodik, és ha álmodik, akkor - bár visszatérőek voltak a képek amelyeket látott, - de a félálomban még sem emlékezett soha rá, hogy ezek esetleg nem valóságosak, nem emlékezett soha, hogy több ezerszer látta őket és soha nem tudta, hogy ezt az állapotot majd a szobabejárat látványa követi.

*„Bele kéne menni előre az álomba. Ott várni magamat
és szólni, ha odaértem, hogy ne aggódjak ez csak álom.”*

Csinált már ilyet. Hat éves korukban elköltöztek és álmában mindig a régi barátaival játszott. Sajnálta, hogy azt hiszik, ő ott van velük és egy idő után minden este elhatározta, hogy megmondja nekik, hogy: „De fiúk! Ez csak álom!”. Arra is emlékezett, hogy egy alkalommal ébredés előtt ezt sikerült is megcsinálnia. Még a saját hangsúlyára is pontosan emlékezett és az ébredés előtti pillanatban még látta a játékba belefeledkezett barátai arcát, ahogy hirtelen elnémulnak és megmerevedve néznek rá.

De ezek a mostani képek már nem az egykori pajtásai arcát mutatták és önmagát se tudta soha jelenlévő személyként behelyezni ezekbe a víziókba. Álmában ugyanakkor azonban pontosan érezte, hogy jelen van, hogy nem kivetített, hanem konkrét történésben van és ezeknek a helyzeteknek a borzalmát csak növelte, hogy mikor bennük volt soha nem tudta tisztázni, hogy milyen státuszban is van jelen az általa valóságosnak érzékelt történésben, és ezért a saját hozzáállását se mindahhoz, amit a hajnali víziókban szereplőként ott tartózkodva látott és átélt.

„Most mit bámulsz köcsög? Mit keresel te itt? Mi a faszt?”

De a szoba bejárati ajtajának látványa aztán megismétlődő bizonyosságot nyújtott arról, hogy nem Nándorfehérvár utcáin motor csónakázik, nem vadászfegyvert biztosítanak ki előtte egy kormányzati vadászházban, és éppen nem zselés zöldségtortát csúsztatnak előtte fémtálcára a Budapesti Állatkertben.

Ilyenkor a valóságos bizonyosság biztonságában fürödve szívta magába a szobaajtó látványát és az ébredő ház neszeit, míg a gyorsabban verő szívdobogása lassan normalizálódott, a kiszáradt nyelvét újra benedvesítette és érezte, hogy a homlokáról lassan felszárad az izzadság.

Aztán a reggeli készülődés apró, de csak pontosan elvégezhető teendői végképp megállították és stabilizálták a helyzetét a valóság leszállópályáján.

„Minden rendben lesz. Csak el ne aludjak újra.”

Immár két évtizede korpás házikenyeret reggelizett kockára vágott hófehér kecskesajttal, és mindehhez ízesítés nélküli hárssteát ivott. Az ízesítés nélküli gyógyteákon kívül folyadékként immár két évtizede csak csapvizet fogyasztott, szigorúan betartva a három órás szabályt, ami azt jelentette, hogy minimum három óránként, lassú kortyokban megivott minimum két deci vizet.

A toxikus anyagoktól való távolságtartás, mint állapot, azonban nem elméleti, egészségügyi vagy erkölcsi elhatározás gyümölcse volt az életében, hanem egy lassú és öntudatlan folyamat vége, ami szoros összefüggésben volt a reggeli álmok megjelenésével, és amely folyamatról a kezdetén nem is igen tudta, hogy elkezdődött. Amikor kíváncsiságból megpróbálta kikeresni a legutóbbi Nándorfehérvári árvíz idejét, akkor rájött, hogy egy sokkal korábbi kép is kapcsolódik a Nándorfehérvár utcáin motorcsónakokkal száguldozó arany ifjak valóságos képéhez.

*„Orosz rulett kocsival. A sárgánál kell messziről felgyorsítani,
aztán a pirosnál érni a kereszteződéshez és megpróbálni átsuhanni rajta.”*

Szóval erről a játékról, amit az éjszakai Nándorfehérvár utcáin játszottak a nándorfehérvári arany ifjak, ő már jóval az előtt hallott mielőtt azt a hírt hallotta volna, hogy ugyanezek az emberek ugyanezen az utcákon a kiöntött Duna vizében száguldoztak a motorcsónakjaikkal.

Befejezte a reggelit, imádkozott és a keresztvetés után hátradőlt a széken. Élvezte, hogy végre nem történik vele semmi. Ránézett a szemközti falra és gondosan kikerülte tekintetével a falra pakolt képet, a mellmagasságig érő falvédőt, egyszóval gyakorlott biztonsággal kezdte el nézni a falnak azt a részét, ahol naponta megismétlődő örömmel fedezte fel, hogy még mindig nincsen semmi. Tekintete vonalat húzott a képkeret alsó szélével és egy másik vonalat a falvédő felső szélével, ezzel a védőgáttal aztán végképp biztonságban érezte az üres faldarabon immár körbegátolt semmit. Így már nyugodtabban nézte és nagyobb kedve telt benne, mint a keretező vonalhúzás előtt. Úgy érezte már biztonságban tudhatja ezt az egymásfél négyzetméteres hófehér faldarabot, amin a tekintete kedvtelve pihent a reggeli csendben.

„Ha jól vigyázok, akkor a déli harangszóig nem lesz itt semmi baj.”

Nándorfehérvárról gyerekkorában hallott először és a nemzeti honvédő háborúk dicső tetteit kapcsolták neki hozzá. Azt is mondták, hogy az egyik ilyen győztes viadal emlékére és a magyarok dicsőségére húzzák meg egész Európában, délben a harangokat. Azt már nem tanították neki, hogy ezt a várost most Belgrádnak hívják, és egy másik ország fővárosa. De ezt is meg tudta, és aztán évtizedek múlva jöttek ezek a hírek a szerb arany ifjakról a belgrádi éjszakában, a suhanások a piroslámpás keresztezésekben, aztán a Duna kiöntése után ugyanezekről az emberekről az a hír, hogy motorcsónakokkal száguldoznak ugyanott.

Miközben a hófehér négyzetet nézte egy boldog időszak emlékeként suhant át rajta életének az a rövid szakasza, amikor ezt a képsorozatot - amit a tudata készített két rövid rádióhír alapján a belgrádi ifjakról – egy gyors elhatározással annak idején felírta egy cetlire és a falinaptárjára ragasztotta.

*„Jó lesz az ott. Legalább többet látom, és hamarabb meg lesz, hogy
hova tudom beilleszteni.”*

Ma már pontosan tudta, hogy nem volt véletlen, hogy ez a motívum nem a jegyzetei közé került a többi közé, hanem a falinaptárra, amit egy-két hétig véletlenül /legalább is akkor úgy hitte/ elfelejtett továbbhajtani, aztán az óta sem hajtotta tovább. A naptár most egy húsz évvel ez előtti hónapot mutatott.

Elbúcsúzott a faldarabtól, felkelt, leszedte az asztalt és nekikezdett a szokásos napi teendőkhöz. A mosókonyhában - miután bepakolt a mosógépbe - mindig várt egy kicsit, hogy elindul-e a program. Amíg várt a szokásos indító kattánásokra és az azt követő halk vízbugogásra, addig, mint minden nap úgy most is a sarokba állított, ősrégi centrifugát nézte. Tíz- vagy tizenöt éve nem használta, és előtte is csak a kész, letisztázott kéziratokat tartotta benne, „érlelte” az „anyagot” „belövés” előtt, /ahogy magában nevezte akkoriban ezt az eljárást/, aminek a lényege az volt, hogy mielőtt bárkinek megmutatta volna a készkézíratait az előtt bizonyos ideig /és ez lehetett egy hét, de lehetett több hónap is/ ebben a centrifugában tartotta őket, hogy az idő bizonyos távolságot teremtsen közte és a késznek vélt dolgai között, hogy később aztán ennek a távolságnak a birtokában kezdhessen neki az utolsó, értékelő átolvasásnak.

Nézte a sarokba állított centrifugát és tudta, hogy nincsen benne semmi. Húsz évvel ezelőtt nyitotta ki utoljára és akkor is csak azért, hogy néhány héttel a nándorfehérvári, motorcsónakos momentum naptárra tűzése után kivegyen belőle egy körülbelül két-háromszáz oldalas kéziratot. Az előző négy év letisztázott és utolsó olvasásra váró produktumát.

Szinte látta magát, ahogy húsz évvel ezelőtt fürdőköpenyben, borostásan áll a nyitott centrifuga előtt, két kezével a pedánsan mappába rendezett és letisztázott iratköteggel. Látta a húsz évvel ezelőtti önmagát, ahogy visszabillenti a centrifuga fedelét majd az iratköteget a lecsukott fedélre helyezi. Látta, ahogy utána hátralép és karba tett kézzel, vállával a mosókonyha falának dől, miközben örömujjongásszerű derű önti el a felismeréstől, hogy a centrifugán heverő két-három évnyi munkából /ami terjedelmében közel háromszáz oldalt is jelentett/ nemhogy egy-, vagy egy fél bekezdést, de egy mondatot, egy szót, egy gondolatföredéket nem érdemes felhasználnia a jövőben.

„Minden kilépés élet, minden belépés halál.”

Ez a taoista mondás akkor húsz évvel az előtt a kéziratköteg kidobásakor ötlött fel benne és az óta is mindig eszébe jutott, amikor a centrifugát nézte. Az idő emléke, azé az időé mindig örömmel töltötte el. Boldogan, mint ahogy más emlékezik a gondtalan gyerekkorára, úgy idéződött fel benne az az egykori állapota, amiben még tudni vélte, hogy egy adott dologgal kapcsolatban hol az adott dolog be- és kijárata illetve képesnek érezte magát, hogy meghatározza a dolgok centrumának helyét is, amiből egyértelműnek tűnt annak az iránynak a meghatározása is, ami valamibe be- illetve valamiből kifelé vezetett akkor, amikor valamibe be illetve valamiből ki akart lépni.

Aztán túlesett az első pohár csapvízen. Lassan ivott, hogy kortyonként hasson. A pohárra nézve lekicsinylően gondolt arra az időre, amikor még nem csak vizet ivott. Ez a korszaka is öntudatlanul zárult, a reggeli álomlátomások megjelenése idején.

A korszak lezárulása öntudatlan és nem akaratlagos, de ugyanakkor minden átmenet nélkül való volt, ami akkor élete eddigi legkétségbeesettebb állapotába kergette.

Most, hogy az utolsó korty csapvíznél tartott és lassan forgó nyelvvel izlelgette a szájában, ránézett a húsz évvel ezelőtti önmagára, amikor kissé félszegen és zavartan várakozott a toxikológiai rendelő várójában. Látta egykori önmagát, ahogy összegyűjtött leleteit, mint önazonosságának pajzsként használható bizonyítékait szorosan a mellkasához szorítja és arra vár, hogy a nevéen szólítsák.

Tudta, hogy ha néhány napig nem tud magáról az a beteges alkoholizmusának következménye. Számталanszor ébredt már ismeretlen helyeken úgy, hogy az újságosbódék ablakába

kitett újságokból nézte ki, hogy milyen nap van, mert a járókelőket vagy ismerőseit szégyellte megkérdezni. Amikor azonban az SZTK folyosóján állva és az ambulánsnaplóiba kapaszkodva a sorára várt, akkor azért ment be a kórházba, mert felzaklató módon az volt a benyomása, hogy már öt napja egy korty alkoholt se iszik, de nem is kívánja.

Valami halálos betegség utolsó stádiumára gyanakodott, ugyanakkor felrémlt benne, hogy talán az idő és helyzetértékelése is teljesen felmondta a szolgálatot abban a tekintetben, hogy meg tudja állapítani, hogy az elmúlt napokban, órákban, percekben ivott e alkoholt vagy nem. A hitetlen emberek kapaszkodásra vágó és bizonyosságot kereső áhítatával lépett be aztán az SZTK bejáratán és ment oda a kartonozó üveglakáéhoz ahonnan az adategyeztetés után ebbe a váróba küldték.

„Végeredményben ezért dolgozunk évek óta. Azért, hogy maga ne igyon.”

De mivel ez az újdonsült, átmenet nélkül rárontó absztinens állapot semmilyen konkrét kezeléssel nem volt összefüggésbe hozható ezért az alkoholizmusát kezelő idősebb orvos elküldte egy „körre”. Ez azt jelentette, hogy egy felülvizsgálat erejéig az SZTK minden osztályán meg kellett jelenjen majd a „kör” utolsó fázisaként a felülvizsgálatok eredményével újra vissza kellett térnie ehhez az idős toxicológushoz. Ebből a körözésből aztán szinte minden kihullott az emlékezete rostáján. Kivéve az idős toxicológust, illetve a kör végének utolsó előtti állomását, ami a pszichiátriai osztály volt.

Azonban ebből is inkább csak az ajtó előtti toporgás állapotára emlékezett. Azavart, feszengő, tébláboló és tervezgető latolgatásra. Tudta, hogy itt érdeklődő beszélgetésbe ágyazott, közvetett eszközökkel álcázott konkrétan föl nem tett kérdéseket tesznek fel, de ezeknek a kérésfeltevéseknek nem csak érdeklődő beszélgetés lehet a vége.

De határozottan tudta azt is, hogy most egyebek mellett a „beszélgetés” közben vagy után egy váratlanul és meglepetésszerűen szánt kérdést fognak nekiszegezni, amivel az iránt érdeklődnek majd, hogy szerinte miért nem iszik már öt napja. Azt is tudta azonban, hogy nem számolhat be a nándorfehérvári szerb arany ifjak éjszakai orosz rulettjéről, a motorcsónakázásukról Nándorfehérvár utcáin, és nem beszélhet arról sem, hogy ez a teljes absztinencia, aminek a kellős közepében találta magát, talán éppen abban a percben kezdődött, amikor a falinaptárra ki rajzszögezte ezt a két momentumot, abban bízva, hogy így hamarabb találják meg a helyüket a készülő írásokban.

*„Ezt nem lehet. A végén még itt tartanak.
Annak meg csak Isten tudja, hogy, mi lesz a vége.”*

Tudta, hogy ez a minden átmenet-nélküli tartózkodása a toxikus anyagoktól már éppen elég érdekessé teszi, hogy nagy eséllyel bent tartsák egy néhány napos megfigyelésre, vagy egy még ennél is alaposabb pszichiátriai kivizsgálásra. Nem kockáztathatott. Visszabüfögte a pszichiáterné arcába azokat a felelőségről szóló mondatokat, amiket lelki ráhatásként a pszichiátriai kezeléseken mondtak neki az alkoholizmusával kapcsolatban és eljátszotta, hogy ezek hatni kezdtek rá.

Mi óta tíz-tizenkét évesen elolvasott egy könyvet egy elmeógyógyintézet belső világáról, az óta ezeknek a helyeknek a vonzereje az elektrosokk-terápia részletes leírásának elolvasásával megszűnt számára. A betegségek illetve a megbetegedés és legyengülés vonzerejét pedig egy még korábbi gyermekkori élmény zúzta szét, amikor látta a nagyanyját amint a legválogatottabb, gyűlölettel teli szitkok között a terpeszbe állított már beszélni sem tudó nagyapja lábai közé berugdos egy műanyagvödört, hogy az öreg elvégezhesse

a szükségét. Aszítkok áradatában a hosszú, egyrészes hálóingét térdig felhúzva tartó félig már üveges tekintetű, fehérborostás, beszédképtelen nagyapjának a látványa és tekintete a vödör csobbanó zajaival, és a nagyanyja gyűlölettel teli átkaival aztán egy életre lerendezte benne az ilyen ráutalt helyzetek iránti vágyat.

„Ráadásul, ha most begolyóznék, akkor nem vihetnének sehova.”

Ötlött fel benne a délelőtti futóedzése közben. Ezt mindig a lakásban egy futópadon végezte és a közepes tempójú kocogás közben, - ha akarta, ha nem - felidéződött benne annak a vezető garnitúrának a képe, amelyik takarékosági okokból bezáratta az ország elmeógyógyintézeteit és a betegek jelentős részét szélnek eresztette. Végül is ugyanolyan hálás lehetett nekik, amilyen hálával gondolt az elektrosokk-kezelésre - mint terápiára -, vagy arra az íróra, aki ezt a könyvében leírta.

„Ha nem olvastam volna róla, akkor már régen oda bent lennék.”

Ebben a mondatban nem volt irónia, mert biztos volt benne, hogy e nélkül az információ- és elmeógyógyintézetmentes helyzet nélkül, élete bizonyos szakaszaiban biztosan megkísérelte volna birtokba venni egy ilyen bentlakásos intézmény felelőtlen, kívül álló világát.

„Jól jönne ez még nektek! Óvóhelynek amikor a körmötökre akarnak nézni.”

Az elmeógyógyintézeteket bezárató egykori vezető politikus helyébe képzelve magát, ő egészen biztosan kistafirozott és luxusszintűvé emelt volna legalább egyet, és annak az egynek az élére és egyéb státuszaiba /kiemelt bérezéssel/ a neki lojális embereket tette volna, hogy amikor esetleg nagyon forróvá válna a lába alatt a talaj, akkor megtámadhatatlan színvonalú elmekórtani diagnózis védelmében hallgathassa a hajnali rigófüttyöt, az öt méter magas fallal körülvett parkban, jobb keze felől kis tálcára tett kávé kavargatva, bal kezét a napi sajtón pihentetve, tekintetét pedig az elmenő fiatal nővér csípőjén függesztve. Azén a nővérén, aki a szokott időben, a szokott padra, jó idő esetén mindig kihozza neki a kávé és a napi sajtót.

„Ilyenkor kilépnék a papucsomból és mezítláb tennék tíz-húsz lépést a harmatos pázsiton, a szememmel megkeresném a feketerigót, fél perc se volna az egész, addig is had hűljön a kávé.”

A kórházból aztán azzal bocsátották el, hogy még nem volt az alkoholizmusnak abban a stádiumában, amelyikről csak fokozatosan szabad leszokni. Ami történt vele az ritka, de nem példátlan eset, ha esetleg újra kívánná az alkoholt, mielőtt pohárhoz nyúlna, jöjjön vissza, és ha továbbra sem kívánja, akkor is jöjjön vissza egy hónap múlva egy újabb felül vizsgálatra. Azt is mondták neki, hogy gratulálnak.

„Mihez? Még ma se tudom, mi történik velem.”

Mindennel kész volt. A futópád digitális kijelzője nyolc kilométer megtett távolságot mutatott

egy másik szám jelezte a távolság megtételéhez elhasznált időt és egy harmadik szám pedig azt mutatta, hogy az elvégzett teljesítményhez mennyi kalóriát égetett el a szervezete. Rápillantott a számokra és elégedett volt az eredménnyel. A gépet sétáló tempóra állította és öt percig egyenletes tempóban vezető gyaloglást tartott. Aztán amikor ezzel is végzett kikapcsolta a gépet, a derekára kötött egy melegítő felsőt, fogott egy törülközőt, megtörölte vele a veritékes arcát aztán a törülközőt az izzadt nyakára tekerte. Utána a bordásfal elé állt, a két kezével vállmagasságban megfogott egy bordásfalfokot, kicsit előre dőlt, fél lépést hátralepett, a fejét a két félig kinyújtott karja közé hajtotta - arccal lefelé - és arra várt, hogy a légzése és szívverése a normális tempóra visszaálljon. Míg várt, lihegve nézte, nézte-nézte a földet.

Nyugodt türelemmel várta, hogy normalizálódjon a légzése, a szívverése és a szervezete lassan lefékezzen a normális működés tempójára. Soha nem mérte ezt az időt. Ő maga volt a történet mércéje. Illetve az a folyamat, amely során beállt az egyenletes légzés és szívverés megszokott ritmusa. Nem figyelt és nem is gondolt közben semmi másra. Néha elkezdett arra figyelni, hogy a szívdobogásán és lihegésén kívül, nem hall-e valami más zajt is. Mindig örült, hogy nem. A helyiség falai óvó némasággal vigyázták a lenyugvó szívdobogásába és lihegésébe feledkező embert. Hálás volt nekik ezekért a megismétlődő lehetőségekért.

Felegyenesedett, kicsit átmozgatta magát és letusolt. A tusoláshoz szappan illatú szappant használt. Ez is egyike volt azon szokásainak, ami végleg megnehezítette annak idején, hogy zökkenőmentes, és valamiféle harmónikusnak nevezhető kapcsolatban maradjon a körülötte levő emberekkel. A felesége tekintetében annak idején rémületet látott, amikor elmondta neki azt a kérését, hogy a jövőben szappan illatú szappannal kíván tisztálkodni.

„Melyik szappan nem szappanillatú? Most akkor mond meg!”

Emlékezett rá, hogy mint szavakkal bánó embert mellbe vágta és megdöbentette az a kihívás, hogy a szappanillatot szavakkal érzékeltesse a feleségének. Ezt az illatot ő az anyja mosószappanjának illatából ismerte, de ez a feleségének semmit nem jelentett és számára se az anyja vagy a gyerekkora utáni esetleges vágyódás miatt volt fontos, hanem simán és profán módon a szappan szappanillata miatt. Inkább azt a megoldást választotta, hogy elkezdte felsorolni a különböző szappanillatosításokat, és a fejből, kapásból elősorolt tízegynéhány illat közül a citromillatot az utolsónak hagyta.

„Igen. Citromillatú szappan. Na és? Mi bajod azzal?”

Aztán elmondta a feleségének, hogy előző nap valami történt vele az esti citromos teáját kavargatva. Ez a valami: a szinte megfoghatóan fojtogató nyomorúságnak ez a hirtelen gejzirként feltáruuló mélysége, és a megfoghatatlan, de jogos vágyódás a valóságosan létező dolgok valóságossága után, mélyről felszakadt zokogással tört rá az esti citromos teája fölött azon az estén. Szívesen emlékezett arra az estére, mint életének egy olyan pillanatára, ami a sorsának abból a szakaszából való volt, amikor még az érzelmei feltolulásának genezisét és irányát viszonylagos pontossággal meg tudta állapítani. Még kézben tartotta a dolgokat. Akkor legalább is úgy érezte, és a mostani állapotából ránézve arra az időszakra ez így is volt.

Határozott, de szabatos pontossággal mondta el a feleségének, hogy a citromillatú tusoló után reggel megteázott, aztán együtt utazott a liftben egy citrom illatú nővel, ami után be kellett mennie egy kávéházba, ahol a mosdóba való belépéskor kellemes citromillat fogadta, amivel neki akkor per pillanat semmi baja nem volt. Az nap este is letusolt aztán pizsamában még főzött magának egy teát, amit megcitromozott,

megkavart, aztán kicsit fölé hajolt, hogy megfújja, és utána elsírta magát.

Mellesleg az óta se sírt egyszer se, és ennek már több mint húsz éve. Valami megpattant akkor benne, amiről többet tudott és valami elkezdődött, amiről semmit se tudott meg az óta se, de e körül a valami körül szerveződött az óta is az élete, és ez az élet nem volt rosszabb.

De azért, amikor ezt a csak patikából beszerezhető szappant a kezébe vette, mindig felidéződött benne a mosószappan illatú gyerekkor, a mosóteknő mögött álló anyja alakjával, aki minden energiájával próbálta magát önmagával azonosítva behelyezni és azonosnak hinni a gyerekeire mosó önfeláldozó anya című életképhez, de ez a behelyező azonosulás több évtizedig tartó napi több órás mosás után annyira se sikerült neki - még önmaga előtt se - mint amennyire a citrom illatosítású szappan illata valamennyire is a szappan illatú szappanok illatára hasonlít.

„Az a sírás a tea fölött akkor jól esett. Most már nevetnék inkább.”

De ez csak a folyamat eleje volt. Idővel aztán minden teát ízesítés nélkül ivott.

Volt még néhány órája délig, amikor is majd, ha akarja, ha nem, a déli harangszót fogja hallani. Ez attól függetlenül így történt vele minden délben, hogy a közelben harangoztak e vagy nem. De addig is, immár sokadszor, úgy most is úgy érezte, talán nem volna hiábavaló, ha a fejében őrzött jelenetet illetve képet - ami egy kormányzati vendég vadászház előterét ábrázolja, - mindazzal, ami ott lejátszódik - szóval, talán nem ártana a hatalmas idő után /ami óta a fejében hordja/ és a sok-sok hajnali rémálom után egyszer végre papírra vetni. Ez a fel- feltoluló szándék már nem szellemi ambíciót takart, csupán öngyógyítási kísérlet volt arra, hogy ettől a letaglózó és őt nem eresztő jelenetsortól meg szabaduljon.

Az eddigi sorsával kapcsolatban mindig kísértette egy terv. Még pedig az, hogy valamikor még kamaszkorában le kellett volna jegyeznie egy hetét. Mikroszkópikus pontossággal feljegyezni, hogy mivel, hol, mennyi időt foglalkozott azon a héten és miért. Sokszor gondolt arra, hogy ha egy ilyen leírást aztán tovább és tovább tökéletesítve újra és újrakezelve újra és újra átolvasott volna, akkor ma nem itt tartana, hanem közelebb az egykori és mai vágyaihoz, de legalább is hamarabb közelebb került volna ahhoz az emberhez, aki volt, és akinek most gondolta magát. Ma sem értette, hogy azok mellett a gyakran életveszélyes dolgai mellett, amiket akkor művelt miért nem csinálta meg ezt az írást miközben határozottan tudta, hogy már tíz- tizenkét éves kora körül fontolgatta a dolgot.

„Talán féltem. Most is félek?”

Most úgy gondolta, és szinte mérnöki bizonyossággal gondolta, hogy a reggeli látomásainak a papírra vetése el fogja mozdítani az életét arról a holtpontról ahova ezek a víziók bizonyos értelemben juttatták. Mindazonáltal most, hogy egyre erősebb kísértést érzett a leírásukra pontosan meg tudta fogalmazni, hogy mitől félt és fél most is, és ez magyarázatot adott neki, hogy miért várt ezzel ennyi ideig, és megmagyarázta, hogy a tettekészségével egyenes arányban miért nő benne egyre nagyobbra a félelem.

„Elmozdulni ugyan lehet, hogy elmozdul a kurva holtpontjáról. De merre?”

És ezzel a beszólás, kicsit okoskodó mondattal végleg megnyílt előtte a felismerés, hogy valójában attól fél, hogy a reggeli ébredések előtti fogcsikorgató víziók, és az utánuk való megszabadító ébredés,

illetve mindaz, ami ezeknek a valóságvizióknak a megjelenésével az életében történt, / mindazzal a léttechnikával amivel ugyanakkor önmagát mindezek mellett még életben tartja/ lehetséges, hogy az elérhető maximum, az elviselhetőség tekintetében, egy csúcs, a megvalósítható elviselhetőség csúcса, ahonnan az írás rítusától már csak lefelé csúszhat. Tudta, hogy az írás szárnyaló fel- és alámerülés, bemerülés és belemerülés, és félt, hogy ha mind ezeket írás közben már képtelen egyszerre csinálni, akkor csak egyre gyorsuló és egyre megállíthatatlanabb legördülés illetve zuhanás vár rá egy megroppant és visszafordíthatatlan állapotba.

Hallott már erről és félt tőle. Felidéződött benne egy beszélgetés valakivel, aki valamikor egy elmeógyógyintézetben dolgozott. Az illető azt mesélte saját magáról, hogy neki önmagával és a személyiségével kapcsolatban ott tisztázódott le, hogy ezekhez semmi köze, hogy az ő személyiségjegyei köszönőviszonyban sincsenek mindazzal, amit elmebajnak lehet nevezni.

Neki azonban, a közben - míg ezzel az emberrel beszélgetve a felsorolt esetleírásokat hallgatta, - önmagáról egyre inkább az lett a benyomása, hogy - még ha egyelőre érintőleges mértékben is - ,de nagyon is sok köze van ehhez az állapothoz.

Most, visszaemlékezve erre a beszélgetésre, és a beszélgetés közben benne támadt zavarra, újra egészen tisztán látta maga előtt annak az egyébként napokig, sőt, sokszor hetekig teljesen normálisan viselkedő jóindulatú, negyvenes férfinak az arcát, aki az egyik elmesélt „eset” tárgya volt. A férfi arca megjelent, a férfit valójában sohase látta.

„A két-mondatos mellékszereplőről is tudnunk kell, hogy mit reggelizett és hol, az előző hét bármelyik napján. Meg kell tudni mondani, milyen asztalnál ült és hogyan evett, hogy melyik napon aludta ki magát előtte, és melyik napon nem.”

Amikor ezt az írástechnikai tanácsot kapta, évekig gyűjtötte az anyagot egy ismeretlen emberről. Mindent kihúzott, amivel kapcsolatban nem jelent meg semmi. Kimaradt a név, a magasság, az arcleírás, és sok minden, ami évek alatt előbb a papírra aztán a szemét-kosárba került. De a kihagyott dolgok mellett ugyanakkor nagyon nagy terjedelmű anyag gyűlt össze az iskola tornaterméről, arról, hogy hányas számú volt az illető öltözőszekrénye és, hogy márkás tornacipőben járt e tornaórára, vagy ha nem abban, akkor csak azért nem, mert nem tellett rá, vagy pedig, csak azért nem, mert utálta a dolgok márkaszerű megközelítését.

Ezt az ismeretlenről szóló és évekig írt írást soha nem szánta senkinek és semminek. Ujjgyakorlat volt, egy fajta skálázás, amiben az elcsúszások és tökéletlenségek egyértelműen előjönnek, egyértelműbben, mint bármelyik zeneműnél, amelyiknek dallama van. A skálázásnál dallam nincs, itt pedig - akárhogy erőlködött évekig a részletek és a sorsmozaikok összegyűjtésével – maga a személy nem jelent meg, akit le akart írni. Nem jelent meg se előtte, se az írásban, akárhányszor is olvasta újra és akárhányszor is tökéletesítette és bővítette azt.

Ezért aztán, amikor a barátja elmeógyógyintézetről szóló beszámolóját hallgatta és a tekintetét a barátja mögött levő könyvespolcon pihentette a pszichológia és pszichiátia klasszikusain, akkor nagyon megdöbbsent, amikor az egyik eset hallgatásánál egyszer csak életre kelt benne az az összegyűjtött sors- és

adathalmaz, amivel hiába próbálta ábrázolni és megközelíteni azt a személyt, akiről írni akart. „Hát akkor meg van.” – gondolta -, amikor az elmegyógyintézet egyik bent lakó betegéről hallgatta, hogy ez az ember miért is került oda és miért is maradt ott. Mire a barátja az esetleírás végére ért ő már nem csak a születési dátumát, de a kedvenc italának márkáját és az első randevújának óráját is egy szuszra tollba tudta volna mondani.

Több mint tíz éve volt bent. Ez az ember annyira normális életet élt még odabent is, hogy munkatársi feladatokkal lehetett megbízni. Mindig pontosan és kedvesen csinált meg mindent, tisztelettudóan és kedvesen szólt mindenkihez miközben, hol a konyhán, hol a raktárban, hol a kertben végezte mindazt, ami tulajdonképpen a személyzet munkaköre volt. Nem kényszerítette erre senki. Nem akarta, hogy értelmetlenül teljen az élete. Szökni soha nem akart. Azt mondta nincs hova. De azért a rohamai előtt mindig elbújt. Onnan lehetett tudni, hogy hamarosan rohama lesz, hogy egyszer csak nem lehetett tudni, hogy hol van. Aztán a néhány órán belül felharsanó vinnyogó üvöltés mindig gyorsan nyomára vezette az ápolókat.

Ilyenkor soha nem kellett hozzányúlni. Az volt az utasítás, hogy meg kell állni mellette, hogy nehogy valaki bántsa, és türelmesen kivárni, míg ő végigéli, hogy valakik megfogják és nyakig belenyomják egy hatalmas üstbe, ami színültig van forrón zubogó olajjal. Az üvöltözéséből, - amit kisebb-nagyobb idő után teljesen kataton ájulás követett - pontosan lehetett érzékelni, hogy nem megjátszott hallucinációról van szó, hanem az illető tudata a dolgot az összes fizikális ingerével együtt átéli. Mikor elájult, hordágyra lehetett tenni és az ágyába vinni. A rohamok után néhány órával mindig spontánul ébredt és nyilván szégyenérzetből úgy tett, mint ha nem emlékezne semmire.

„Ennél se azonnal ezzel kezdődött.

A kalandból visszatérsz, de nekem se kellett ezekhez sehová se menni.”

Hirtelen gyáva, időnyerő, menekülő okoskodásnak érezte a mondatot. Ugyanolyan gyávaságnak, mint azt, hogy lassan az élete vége előtt még soha nem vette górcső alá, hogy mit csinál vagy csinált egy héten keresztül, de ugyanakkor érezte, hogy ez más, ez valami örvényszerűbb dolog, mint tizenévesen percnyi pontos naplót vezetni az élet hét napjáról.

„De még azt se mertem.”

Aztán fogta magát, és húsz év után újra leült a teljesen üres és patyolat tiszta íróasztalához, sorra kihúzogatta a fiókokat, míg az egyikben egy köteg hófehér írólapot talált. Kivett egy ujjnyi vastag stócot, az asztallapra tette, felkelt és a felesége dolgai között matatva előkeresett egy tollat. Visszaült vele az asztalhoz és némi ünnepélyes pátoossal és növekvő félelemmel hátradőlt, hogy beélesedjen az a fejében hordott és hajnalonként újra és újra lejátszódó jelenetsor, amit több mint egy évtizede hallott egyrádióhírből, és amellyel kapcsolatban – mivel még nem találta meg a helyét, ahova beilleszthetné - eddig úgy érezte, hogy semmi szüksége sincs arra, hogy lejegyezze. Bizonyos értelemben nem volt nehéz dolga. Nem kellett kitalálnia semmit. Ez a valóságos valóságnak tartott tartományban konkrétan megesett történet egy perc alatt úgy állt előtte, mint a kés a levegőben.

Maga előtt egy tágas kormányzati vadászház hatalmas nappaliját látta. A nappaliban idősebb és támolygásig lerészegedett csúcsvezetőkkel. A levegőt pálinkaszag lepte és a hangulat elementárisan a tetőfokára hágott. A felső szintről néhány röhögéstől vörös fejű, és szintén talpig részeg emberke egy

hatalmas olajfestményt küszködött lefelé a lépcsőn. Éppen valami fenomenálisnak tartott ötlet megvalósítása folyt. A lenti közönség fegyvereit fej felé emelve, kurjongatva bízta és ugyanakkor lelövással fenyegette a cipekedőket, akik a röhögéstől kidülledt, könnyes szemmel imbolyogtak lefelé. Az alsó cipekedő, akinek háttal lefelé kellett volna lejönni a lépcsőn néha megroggyant térdel térdelt egy-egy lépcsőfokra, miközben irtózatossá energiákat mozgósított, hogy a hatalmas kép lapjával el ne düljön, és át ne billenjen a lépcső korlátján.

A tavaszi zöldellés előtti domboldalon a barna minden árnyalatába finoman belevesző özsuta alakja mereven felszegett fejjel, mozdulatlanul figyelte a társaságot a lefele imbolygó képről.

Előbb a külső teraszra, onnan pedig a parkosított udvarra vitték a mesterséges tó mellé. Aképet és a két küszködő, röhögő majmot az egész társaság követte, aztán mikor a festményt letámasztották a tó melletti fához hirtelen csend lett. A cipekedők félreálltak. Az egyik férfi előlépett és tettetett színpadiassággal két sörétes patronnal töltötte meg a fegyverét, majd átnyújtotta egy előtámaszó idősebb részegnek, aki a fegyvert feltételes reflexszerű mozdulattal azonnal kibiztosította és a csövet a kép felé tartva lassan egyre közelebb lépett. Amikor a képhez ért, akkor a csővel végig taperolta az özsuta alakját és utána egy lépést hátralepve a fegyvert imbolygó felsőtesttel a vállához emelte. A fél szemét behunyva állt és hatásvadász elnyújtottsággal arra koncentrált, hogy a puska pontosan az őz olajfestékfejére nézzen, aztán elsütötte a fegyvert.

Most, hogy ezt a húsz évvel ezelőtt a rádióban hallott és azóta rendszeres hajnali látomássá vált hírt talán először a leírás szándékával tudatosan maga elé vetítette, óriási különbséget érzett a között az atmoszféra között amit hajnalonként ezen látomás rázúdulásakor érzett, és a között, amit talán érzékeltetni lesz képes belőle. Amikor erre gondolt hirtelen még bevillant neki valami, amitől elállt a lélegzete, és aminek a hatása nagyon hasonlított valami olyasmire, amitől előre félt, mikor azt latolgatta, hogy belevágjon-e a hajnali látomásai leírásába. Nem attól félt, ami bevillant neki. Hanem attól, amit okozott.

A következő pillanatban magzatpózban kuporogva feküdt a szék mellett, a fejét a tarkóján kulcsolta és vinnyogva próbált kijönni egy kinyújtott villanású és újra és újra ismétlődő képből, ami a röhögő vadásztársaság nappaliján siklott át és újra és újra megállt a fehér abrosszal terített asztal egy pontján és minden megálláskor egyre közelebb és közelebb fókuszált.

„Ez a zselés zöldségtorta a tálcán! Ez a zselés zöldségtorta a tálcán!”

A kép minden ismétléskor egyre közelebb jött és ő határozottan tudta, hogy ha nem sikerül kivinnyognia magát ebből az egyre közeledő asztali csendéletből, akkor abba a tárcára tett zöldséges zselés tortába - az az ismeretlen, de ellenállhatatlan erő, ami egyre közelebb viszi őt az asztalhoz, - bele fogja nyomni az arcát, és akkor már a megfulladástól csak úgy menekülhet, ha az arca alól teli pófával kifalja az egészet.

Már a homlokát érintette a hűtőszekrény-hideg zselé, és a szemébe verődtek a zselébe ágyazott sárgarépa karikák és karalábédarabok, amikor a zselé hűvös tapintásától sikerült a földön fekvő önmagára találnia, és izzadó háttal, kiszáradt nyelvvel, és irtózatossá szívdobogással lihegve bekapaszkodnia az íróasztal lábának látványába. A homlokán azonnal érezte, hogy valószínűleg a földön rángatózástól beleverte az íróasztal sarkába. Hálával nézte a szeme előtt felfelé meredő fadarabot, aminek éles sarka visszarántotta abba a valóságba, ahol még valamelyest egyensúlyba tudta tartani a dolgokat.

„Na, ebből ennyi elég! A következőt már biztosan nem úsznám meg.”

Ugyanakkor a sikertelen kísérletből a megpörkölődése dacára még is visszahozott egy új felismerést, ami elégedettséggel töltötte el. A vadász-kanbulin fehér abroszra tett zselés zöldségtorta valami nagyon fontosat árult el neki arról, hogy a fejében őrzött képek atmoszférája miért más, miért egysíkú és miért nem olyan mély és telített atmoszférájú, mint amit a hajnali ébredés előtti percekben a bennük való jelenléttel átél.

„Azért nem tudom soha, hogy melyik képben vagyok, mert mind a három össze van vegyülve.”

Most, hogy rájött mitől iszonytatóan szorongáskeltők a hajnali látomások, úgy érezte egy fontos szakaszon jutott túl. Meg tudta a félelmetesség okát. Konkrétan rájött, hogy a fejében és tudatában őrzött képek momentumaikban és helyzeteikben már összekeveredve, és egyre újabb variációkban jönnek elő a hajnali órákban. Innen a frissességük és innen származik az a rossz értelemben vett újszerűségük, kiismerhetetlenségük és sejtelmességük is, ami annak ellenére sugárzik belőlük, hogy a momentumok és képek mindegyikét leltárszerű pontossággal ismerte és tartotta fejben.

A zselés zöldséges tortát például először nem a vadászház fehér abroszú asztalán látta, hanem egy több mint egy évtizede őrzött napilapban. A kép alá, amin a torta szerepelt a következő szöveg volt írva:

„Demszki Gábor Budapest Főpolgármestere és Görgey Gábor Kulturális Miniszter, tálcáról zselés zöldségtortával kínálnak egy vadász-görényt a Budapesti Állatkertben.”

Emlékezete szerint a pórásra kötött vadászgörény az egyik politikus vállán volt, a pórás végét pedig valaki más fogta, aki talán azért mert nem volt politikus, nem fért rá a képre. A másik politikus azonban rajta volt és az ég felé emelt tenyerén egy tálcát tartott és a rajta levő zöldségtortát a pórásra kötött görény orra elé emelte. A görény lehajtott, tálca felé meredő, pórásra kötött feje egy síkban volt annak a másik politikusnak az arcával, amelyiknek a vállán ült. A képen nem látszott tágabb helyszín. Úgyhogy most, amikor a szobában állva a fejében őrzött képet nézte, akkor csak a képzelete kerítette körbe az eseményt az egyik oldalon a majomház ketreceivel a másik oldalon pedig a madárház hálós oldalfalával.

„Most tényleg! Mivel vesznek körül egy görényt?”

Míg tekintete hosszan időzött az emlékezetében őrzött képen, és miközben hosszan bámulta a képen szereplő két embert, hirtelen azt is meglátta magáról, hogy ő az arcát a plafon felé emelve, vigyorogva áll.

„Hány lakosa volt a szocializmus ötven éve alatt Magyarországnak? Harmincmillió. Tíz millió aki ellenállt, a másik tíz, aki üldözte, és tíz, aki meg bújta.”

Ahogy a plafonra emelt arccal a szoba közepén állva ezen az ósrégi viccen vigyorgott, megmondani se tudta volna, hogy mióta áll itt ebben a fakutya pózban. A nyaka mindenesetre kimeredt a dologtól, de csak ez akadályozta meg abban, hogy tovább időzzön ebben a szinte szárnyaló, ég felé meredő, lebegésszerűen derűs állapotban.

Végül is minden összeállt újra. Megpillanthatta, milyen receptből készül mindaz, ami hajnalonta betölti és letaglózza. Az is összeállt benne, hogy mi a teendője. Határozottan felrémlt előtte a szoros és mikronelecsúztatásokkal készített, automatikusnak nevezett íráskészítők technikája. Otthon volt benne. Pontos és határozottan tudta és érezte, hogy egy végtelenített, de azért létező hajlékony és lebegő logaritmus szerint a momentumokat magába szippantó, szinte mantrikus szövegszerkezetbe kell bepakolnia a látomás momentumait és egyre újabb variációkat csinálni belőlük. A variánsoknak azonban az eddigiektől eltérően nyitott végűeknek kell maradniuk, hogy a leíratlan eshetőségekkel kapcsolatban is beszippantó, stimulációs, mozgásba hozó effektusokat juttassanak a tudatba, vagy az alá. Egy több évtizede szobafestéssel foglalkozó iparos nem lehet annyira pontosan tisztában a teendővel előbecslés közben a szobabelsőt vizsgálva, mint amennyire most ő tudta, hogy mit és hogyan kell csinálnia.

Kiment a konyhába, megnyitotta a mosogató csapját, kicsit várt, hogy hideg víz folyjék, aztán türelmetlen mozdulatokkal megmosta az arcát. Megtörülközött és sietve visszaült az íróasztalhoz. A papírköteget maga elé húzta, kezébe vette a tollat és a papír fölé hajolva várta a déli harangszó első hangjait. Türelmes áhítattal hallgatta végig ezt a fél perces harangzúgást, ami teljesen betöltötte és még ünnepebbé tette azt az immár húsz éve soha meg nem történt eseményt, hogy ő az íróasztalnál ül és egy stabil, pontosan felépített konstrukcióval a fejében nekikezd az írásnak.

Már nem ijedt meg az ember nagyságú, motorcsónakon suhanó görényektől. Sőt, pontosan tudta, hogy amikor a motorcsónak hátsó részében az egyikkel a motorcsónak belső oldalához támaszkodva pezsgőzik, akkor ő tulajdonképpen vip-listás vendég egy diplomáciai aktusnál.

Az öblös fenségességgel konduló déli harangszó még a visítva berregő csónakmotorok hangján is áthatott. A félig elárasztott kirakatokból, derékig vízbe merült próbababák bámulták őket. Egy közeli, sekélyesebb részen kilátszott néhány gépkocsitű. Az egyikben mozdulatlan kormorán gubbasztott a vízre meredve.

„A vezetékektől nem kell félni, már áramtalanították a környéket.”

- kiabálta hátrafordulva a válla felett a kormányánál álló görény.

„Most átvágunk egy őzikés képen. Amerikaiak forgatják és még keresni is tudunk veled egy kis pénzt. Jól fizetnek.”

A motorcsónak nyílsebességgel haladt Belgrád sugárútján az út végére az egész utcát keresztben szelvében és magasságában is betöltő, vízbe állított hatalmas olajfestmény felé, amiről egy még nem zöldellő tavaszi, barna domboldalon a barna minden árnyalatába belevesző özsuta képe nézett le rájuk.

„Remélem jól beálltak a kamerákkal, mert nehéz megismételni.”

Rikoltotta a suhanó motorcsónak kormánya mögül a görény. A kép irtózatos tempóban növekedett feléjük, és a motorcsónak orra behasította a vásznat, ők pedig sértetlenül suhantak át a sugárút vége felé.

„Nincs kedve visszafelé is? Csináljuk meg innen is? Innen hátulról? Magának nem kerül semmibe, nekünk pedig fizetnek is érte.”

A motorcsónak beért egy térre, ahol széles ívben kanyarodott vissza a sugárútra. Mikor hátrapillantott a pezsgőző görénnel való társalgásból, akkor látta, hogy a motorcsónak keltette hullámok meglebegtetik és még szorosabban a házak falához tömörítik a víz színén összegyűlt mocskot.

„Ugyanazon a hasítékon menjünk vissza, vagy vágjunk újat?”

„Fő a változatosság!” Hallotta válaszul a saját hangját, és biztosan tudta, hogy szerbül beszél. Mire a mondatot befejezte a csónak orra a barnás vászonba vágott hatalmas hasíték mellé irányozva repült teljes sebességgel az utca egész frontját eltakaró hatalmas transzparens hátoldala felé. A már ismerős hasító zaj után hátrapillantva látta, hogy ez úttal a barnás domboldal bal alján levő feketés-bokros részből szakadtak elő.

Kellemes kora tavaszi, de melegen napos idő volt. Tudta, hogy emberek látványa nem fogja zavarni a kirándulást, hiszen napokkal előtte evakuálták az egész lakosságot.

*„A beosztottaink most azt csinálják, amire mindig is kiképezték őket.
Elemükben vannak, és ilyenkor nincs rajtuk a póráz.”*

A motorcsónak-kirándulást egy menekülttábor meglátogatása követte. A tábort egy egyébként elegáns parkban álló vadászház környékén rendezték be. A fedél nélkül fekvő és ülő emberek közt végigpillantva Budapest Főpolgármesterét és a Magyar Köztársaság Kultuszminiszterét pillantotta meg. „Önkéntes Segítő” – karszalag volt rajtuk, és egy hatalmas guruló ételhordóból valami kocsonyás, zöld és narancssárgás ételt mértek ki a sorba álló és csajkájukkal eléjük járuló embereknek. A menekülteket leszámítva mindenkinél fegyver volt. Még az ő kezében is egy uzit vett észre. Valamiféle sajátos biztonságtudat öntötte el attól a tényről, hogy fegyvere van. A fegyvert lazán a kezében lóbálva, a felfegyverzett delegáció tagjaként sétált a földön ülő és fekvő emberek közt a vadászház felé.

„Remélem mi élénk már nem ezt a szart teszik.”

Pontosan tudta mi következik. A fegyveres őr majd éppen csak rápillant a belépőjére, mert egyértelmű a nélkül is, hogy kicsoda, hiszen nem akárkikkel jött ide. Odabent aztán a rend kedvéért kapnak egy rövid tájékoztatást, aztán indulhat az ebédlőasztal melletti lazának tűnő csevej, amitől hideglelést kapnának a nem beavatottak, ha hallanak.

A félelme egyébként beigazolódtott. A vadászház lépcsőjéről annak idején háttal lefelé kínbódó figura, aki abban a vízióban a festmény alsó sarkát fogta, most főpincérként járt-kelt az asztalok között és a csokornyakkendős, tálaló eszközöket igazgató pincéreket felügyelte. Aztán amikor a kocsonyás zöldségmasszát behozták, mindenki tapsolni kezdett. A főpincér szerepkörben jelenlévő figurát magához intette és magyarázatot kért.

„Ez a parancs. Ez egy menekülttábor. Mi sem ehetünk mást, mint ők. Ez tetszik az Uraknak és ezért tapsoltak.”

Az étkezéslet, az edények és a bútorzat pompázatos bécsibarokk-stílusa éles kontrasztot képzett a hatalmas alumíniumkondérral, amivel néhány konyhalány körbejárt, és a velük lépdelő fehérruhás szakács

egy népkonyhákban használatos óriás merőkanállal egyenként az aranyozott szegélyű hófehér porcelántányérokra mérte a kocsonyásan remegő zselés masszát.

Próbált jópofát vágni. Franciául jó étvágyat kívánt a szemben ülő görénynek és a kanala után nyúlt. Megpróbált minél diszkrétebben sóhajtani mielőtt a kanalat a szájához emelte. Aztán szétomlott a szájában annak a gulyáslevesnek az íze, amit már harminc éve nem érzett. Az édesanyja gulyáslevesének íze volt.

A szemben ülő francia az iránt érdeklődött, hogy ízlik e neki az étel. Kedvesen elmosolyodott, igennel válaszolt és a tányérján remegő kocsonyás zselédarabra nézett. Azonnal tudta, hogy szintetikus ízesítésről van szó, és egy pillanat alatt rájött, hogy ő nem ugyanazt az ízt érzi, mint a többiek. Valami üzenetfeléire gyanakodott. Valaki, illetve valakik azt üzenték neki, hogy pontosan tudják, hogy kicsoda, és ezt olyan pontosan tudják visszamenőleg is, hogy most még a csak az édesanyja által egykor produkált egyedi ízesítést is képesek voltak felderíteni, reprodukálni és most elé tenni. Azonnal telefonálnia kell, vagy legalább is gyorsan beszélni a biztonsági emberével.

Magához intette a testőrparancsnokát és néhány szóban halkan vázolta a helyzetet. Az embere bólintott aztán gyorsan kiment. Amikor az embere után nézve visszahuppant a székére, akkor a nélkül, hogy körbenézett volna érezte, hogy ki diszkrétebben ki egyáltalán nem diszkréten, de azért rá figyel. Biztonsági emberrel csak biztonsági dolgokkal kapcsolatban szabad konzultálni, a többi dologra ott vannak az egyéb specialisták. Azt is tudta, hogy mindenki egy pillanat alatt rájött, hogy annak, hogy az asztalnál ülve evés közben, mások előtt int magához egy biztonsági embert, nyomós és halaszthatatlan oka lehet.

Úgy csinált, mint aki észre se veszi a rázúduló figyelmet és elkezdte adni a hülyét, mint aki csak véletlenül, tévedésből hívott biztonságit, és ha már azt hívta, akkor rábízta azt a halaszthatatlan apróságot, ami nem nagy dolog ugyan, de még is halaszthatatlan. Azt is tudta azonban, hogy a teremben levők egyike se hiszi ezt el. Ehhez túlságosan értelmes ember hírében állt.

De más miatt is egyre idegesebb lett, mert ilyen mélységű beépülésnél és letapogatottságnál - ami ebből az akcióból logikailag óhatatlanul következik - , azonnal egyértelmű, hogy mindent tudnak róla, és ez a felismerés pillanatok alatt végigpörgetett benne mindent, amivel kapcsolatban úgy érezte, hogy megfogható. Rájött ő gyorsan, hogy azt üzenték, hogy ha erről tudnak, akkor miről nem. És arra is rájött, hogy egyáltalán nem lehet véletlen az, hogy ezt most még ezzel a sajátos módszerrel közölték is vele.

„Ezek be akarnak ütni! A kurva anyjukat! És még azt se tudom, hogy kicsodák!”

„Beütés”.....ezt a kifejezést a gyorsan kikényszerített fedett és fedetlen is maradó identitásváltásra használják. Elég lehet hozzá néhány emeletnyi liftezés néhány „véletlenül” ugyanabba a liftbe tévedt emberrel, akik egyszer csak két emelet között elővesznek egy fehér papírlapot, amin rajta van egy, csak a delikvens számára értelmezhető kifejezés, amiből csak kizárólag ő, de ő aztán alaposan le tudja vonni azt a következtetést, hogy jobb, ha a későbbiekben ezeknek engedelmeskedik.

Aztán az illető a papírt mutató társaságtól búcsúzól hall egy kódszót, amire ez után az élete legváratlanabb helyzeteiben körülötte felbukkanó emberek közül ráutal néhány ember, akiknek nem árt megfogadni a tanácsait, illetve nem árt teljesen őszintének lenni hozzájuk.

De hallott már olyanról is, hogy nyilvános, közös sajtótájékoztatón, egy más témába csomagolt egyébként barátságosnak tűnő mondatba pakolták be a dolgot. A műsort több millió beavatatlan ember nézte egyenesben. A célszemélynek pedig mosolyogva kellett végighallgatnia a mondatot, aztán ugyanúgy mosolyogva válaszolni.

„Semmi okuk, hogy megmondják, hogy kicsodák. Nekik elég, ha beütnek.”

A „beütés”-sel kapcsolatos kiképzésen már felmerült benne ez az eshetőség, de nem volt bátorsága, hogy a kiképzőnek ezt éppen ő vesse fel. Most újra bevillant a dolog, de a pánikhangulata mellett azért kicsit megnyugtatta az, hogy az első és legfontosabb szabályt maradéktalanul betartotta.

„A legfontosabb, hogy a kísérlet után azonnal értesítsék a központot. Értik?
A-ZON-NAL! Még egyszer elismétlem lassabban is: A-ZON-NAL!”

Mindenki megértette: ha szólsz, megúszod, bármilyen volt is a sarad, amivel zsarolnak, de ha nem, akkor bármilyen kis stiklid is volt is, maga a halogatás ténye is elég, hogy véged legyen.

„De, hogy az anyám gulyáslevesével?! A kurva anyjukat!”

Az egyik protokollal megállt a nyitott oldalsó ajtón kívül, megvárta, míg ő pont arra néz és akkor a bal kezét gyorsan beletette a zakója zsebébe. Ő gyorsan, de udvariasan elköszönt, aztán az oldalsó ajtó felé vette az irányt. Odakint beültették egy mikrobuszba és azt mondták, hogy várjon. Várt. Jó alaposan le volt függönyözve az egész. Aztán kinyílt az ajtó és egy kéz egy közönségesnek látszó telefont nyújtott be. Nem kellett tárcsáznia. Vonalban volt.

„Akkor most mondja el még egyszer!”

Elmondta. Azt mondták várjon, de tartsa a vonalat. Várt és tartotta. Akkor egy másik hang szólt bele és azt mondta utánanézett és minden rendben van. „Teljesen rendben?” Hallotta a saját hangját. A hang a túloldalon azt mondta „Igen, teljesen rendben és azonnal menjen vissza.” „Azt megtudhatom, hogy mit eszek?” „Intézkedtünk, estére meg tudja.”

Kikopogott. Egy hang beszólt neki, hogy a készüléket hagyja az ülésen. Kiszállt és elindult vissza az épület felé. Ahogy visszafelé ment, egyre élesebben hallotta, ahogy a cipője talpa alatt zsiszsegve csikorog a murva. Ezt a hangot aztán később, az élete legváratlanabb helyzeteiben mindig újra hallotta, de sohasem tudta megmondani miért. Az azonban biztos volt, hogy teljesen logikátlanul ugyan, de amikor erre a helyzetre később bármikor visszaemlékezett, akkor ez a cipőtalp alatti kásás csikorgás volt az az élmény, ami az emlékezetében minden mást maga mögé utasított ebben az eseménysorban.

„Jó volna, ha már a második fogásnál tartanának.”

Mikor így magában felsóhajtott, akkor az arany barnára sült fánkokat látta maga előtt, amiket az anyja mindig a gulyásleves után, második fogásként tett az asztalra. Megjelent előtte a nagy tál, tele fánkkal, egy kisebb porcelántál a porcukorral, benne egy kis teaszűrő, hogy a porcukrot egyenletesen lehessen a fánkokra hinteni. A fekete szilvalekvár, a mélynarancssárgán csillogó baracklekvár, amikor kiskanállal a leporcukrozott fánkra kenik.

Ezt látta és érezte, és erre emlékezett mindig, amikor később vissza emlékezett saját magára, ahogy a talpa alatt csikorgó murván vissza felé igyekszik a kastélypark fái mellett.

Este aztán elmagyarázták neki, hogy szó se volt beütésről. Egyszerűen annyi történt, hogy a katasztrófavédelem helyi raktáraiban felhalmozott szintetikus alapanyagú élelmiszertartalekből látják el az embereket, és ebben a speciális ételben levő, finomra hangolt hallucinogén anyagkeverék evés közben mindenkiben az emlékezettartománynak azt a részét tapogatja le, és aktiválja reális íz- élményként, amit az adott ember az emlékezetében legáthatóbb, és legkellemesebb íz-, és zamatkompozícióként őriz.

„A magával szemben ülő francia valószínűleg egy gyerekkorában evett kedvenc francia étel ízét érezte. Jót beszélgethettek volna a kultúrák gasztronómiai vonatkozásainak multikulturális átjárhatóságáról.

Egyébként néhány év és még vizuális problémái se lesznek, mert nem csak az édesanyja gulyásának ízét fogja érezni, de a látvány is olyan lesz, mint amilyen az édesanyja gulyása volt, és most kérembocsásson meg, nagyon fáradt vagyok, de sajnos bizonyos elintézetlen dolgok miatt egy előre még sem zárhatom a napot, úgy hogy kérem, hogy ha még kérdése van, akkor gyorsan tegye fel!”

„Tudja én is nagyon fáradt vagyok, ezért most, egyelőre befejezem az írást”

- hallotta a saját hangját, és letette a tollat.

/Az írásban Hajnóczy Péter életművéből átvett, illetve átalakított mondatok, motívumok és szimbólumok szerepelnek./

HORVÁTH ÖDÖN

versei

A Teremtés napjai

Az Úr széles mosollyal üdvözölte
Teremtésének első hajnalát.
A fény, alkotó kezének szülötte,
kettészelte az örök éjszakát.

A fellegek a már meglévő, roppant
mennyboltot lassan benépesítették,
lenn a földet körülvevő víz csobbant;
az állatok a lágy füvet legelték.

Ember nem volt. Az ő szellemi lény
kemény munkát, megfontolást igényelt.
A tökéletes testbe lehelt lélek,

mint égi Önmagának tükörképe,
csak vívódás után lett nagy sokára
létrejött világának koronája.

Csak Őt feledném!

Nehéz az imádott nő illatától
(bár faképnél hagyott) megszabadulni;
a vele átélt, múlhatatlan mámor,
amíg élsz, többé nem enged nyugodni.

Őt érzed a kora tavaszi réten,
amikor a virágtenger kinyílik;
rá gondolsz az erdő áldott csendjében,
ahol a holt avar rőt lángja izzik.

Ha valahol állsz, s a tájék megindít,
csak úgy, magától megered a könnyed,
s fáj, hogy előtűnik, hiszen még mindig

rabja vagy; mindörökre elvarázsolt.
Noha minden más emlék összetöppedt,
Ő kivétel: közel hozza a távot.

Jó, ha nyitott vagy

Küldj üzenetet! Bármilyen csekélység
legyen is az, nem baj. A másik hálás
szívvel fogadja, ha méltónak tartod,
hogy megoszd vele élményvilágod kis

csip-csup dolgait. Egyszóval kíváncsi
természetétől nem vonod meg, sokszor
valóban jelentéktelennek tűnő,
ám neki nagyon is fontos történéis

részletekig menő, spontán közlését.
Ha ezt teszed, a legtöbbször kivívod
rokonszenvét; ajkadon csüng és látja,

milyen jóindulattal vagy iránta,
mennyire fesztelenül és gond nélkül
avatod be személyes ügyeidbe.

Alkotott világunk

Te, Úristen, akinek létezését
annyian tagadják, vagy összevissza
feltételezésekkel magyarázzák,
itt vagy mindenütt, elrejtőzve, tiszta,

félreérthetetlen bölcsességben.
Láthatón alkotod világunk képét:
a teret, ahol élünk, a Kezdetben
útjára indított fény valóságát.

Édes jelenünk. Kezdeddel megáldott
Földünk, ahová beleteremtődtünk.
Itt vagy közöttünk a rendre ügyelve:

gazdag termést adó, színpompás őszünk
után kemény tél jött, de intésedre
az örök tavasz ismét kivirágzott.

KŐ-SZABÓ IMRE

Egy találkozás képei

Temesi Feri ott állt az aluljáróban a Blahán. Csak úgy állt, nézelődött. Egy éve jött Pestre, mert vidéken megállt az élet. Huszonegy évesen csak lődörgött otthon. Még jó, hogy a fater nem szólt, olyan erélyesen, csináljon már valamit. Az öreg maszek volt. Lakatos és bádogos szakmát űzte. Néha megkérte fiát, segítsen neki. Ez legtöbbször akkor fordult elő, amikor egy új ház bádogos munkáit végezte. Ilyenkor cipekedtek, vitték az előgyártott ereszcatornákat, meg a bádoglemezeket, szigeteléshez. Aztán adott neki zsebpénzt a segítségért, pár ezret, de ez változó volt. Temesi Feri, ez a szőke, nyúlánk srác ettől lódzkodott. Nem tartotta tisztességesnek, hogy az apja kifizeti, mint egy segédmunkást. Mivel nem volt jövedelme elfogadta, de mindig szégyellte magát. – Majd lesz nekem is keresetem! – mondta ilyenkor, csak úgy halkán, de a pénzt zsebre tette. Aztán azon gondolkodott, mit kellene tenni, hogy ez valóra is váljon. Szombatonként a presszóban tanyázott, ott beszélgetett a haverokkal, meg azokkal a nagymenő srácokkal, akik vették a bátorságot és Pestre utaztak és hétvégére szaladtak csak haza, hogy egyenek egy jót anyuka főztjéből. Ezek a srácok nagyvonalúan rendeltek italokat és mutatták nagyképűen, hogy ők már révbé értek. Legalább is ezt hitték önmagukról. Nyitogatták pénztárcájukat.

Temesi Feri is így volt ezzel, mert a múltféten volt otthon. De ő visszafogta magát, a nagyképű viselkedés idegen volt tőle. Már egy éve, hogy elszánta magát és Pestre utazott. Albérletben lakott és egy káéftében dolgozott. Ahogy itt álldogált a Blahán, azon gondolkodott, mit kellene tennie, hogy ez a sivár hangulata elmúljon, amikor megpillantott egy gimis osztálytársát.

-Attila! – kiáltott feléje.

-Szia Bóca! – ismerte fel Ferit és mindjárt becenevén szólította.

-Mi újság, hogy vagy?

-Túrhetően, és te? Mi van veled?

-Mi volna? – kérdezett vissza Feri és széttárta karjait.

-Itt dolgozol Pesten? Sikerült elhelyezkedned?

-Kicsit nehéz volt, de sikerült. Persze, ha ezt sikernek lehetne nevezni.

-És mivel foglalkozol? – kérdezte Attila.

-Segédmunkás vagyok, egy csőszerelőnek segédkezem.

-Jól lehet keresni?

-Havi nettó százharminc.

-Lehetne több is! Nem gondolod? – Attila kérdésére Feri nem válaszolt, csak felhúzta vállait, mintha azt mondaná, jó lenne. Aztán hozzátette: - Hová tartasz?

Attila egyenesen válaszolt.

-Megyek hazafelé. Gyere fel hozzám, ha ráérsz. Itt lakom az Üllői útnál.

-Jó, menjünk! – egyezett bele Feri.

Villamosra szálltak, éppen jött egy 6-os.

A beszélgetés hamar a diákévekre terelődött.

-Milyen boldog kor. Olyan önfeledten szabadok talán már sohasem leszünk! – mondta Feri és

egyik kezével egy fogantyúba kapaszkodott.

-Azt hiszem én is, már többé nem! – összegezte Attila és egy pillanatra elgondolkodott.

Aztán a beszélgetés a gimire terelődött. Emlékeztek a fizikatanárnőre, arra a tanárnőre, akihez a legtöbb élményük, jó vagy rossz, fűződött. Megállapították, így az idő távlatából, hogy a diákok legtöbbször a jó kedélyű pedagógusra emlékeznek és a legmorcosabbat jegyzik meg.

-Klára néni vénkisasszony volt. A kitöréseitől már előre féltünk! – mondta Attila.

-Persze, mert ha az osztály jó hangulatban volt, ettől ő mérges lett.

-Felnőtt férfiak és így viselkednek? Én szégyellném magamat! – utánozta Attila és megpróbált a tanárnő hangján beszélni, de ez nem sikerült neki, ettől még nevetségesebb lett az egész.

Hosszan nevettek, felszabadultan. Aztán Attila szólalt meg.

-De azért elhúzott?

-Elég simán.

-Minden harag nélkül!

-Annyi tanulás után én is azt tettem volna! – állapította meg bevallásképpen Feri.

-Ennyire belátó lettél önmagaddal?

-Fejlődünk! – intett kezével Feri.

-Találkoztál valakivel mostanában? – hangzott a következő kérdés.

-Emlékszel a Mizserre? – kérdezett vissza Temesi. – A magyartanárra?

-Persze! Mi van vele?

-Képzeld, találkoztam vele a Keletinél. Kapaszkodj meg, hogy kivel volt?

Attila várakozóan nézett Ferire.

-Egy olyan pillangóval ment. Topis, alacsony, barna nővel, szembe jöttem velem. Mikor észrevett, egy kicsit zavarba jött. Megálltak, de úgy láttam, legszívesebben elszaladtak volna. – Mi van magával Temesi? – kérdezte. – Semmi különös tanár úr! – feleltem neki. A nőre nézett, aki fura pillantásokat vetett rám, meg a tanár úrra. – Egy ismerősöm! – próbált magyarázkodni. – Most hazakísérem! – tette még hozzá. Átfutott az agyamon, természetesen szobára, de nem szóltam. – Leérettségizett? – kérdezett tovább. – Nem! – Miért nem? - folytatta, pedig tudta, hogy kettőből elváltak. Osztályt kellett volna ismételnem, de már erre nem emlékezett. A nő megfogta a tanár úr karját és annyit mondott: - Ketyeg az óra, gyerünk! Nem is köszöntek, csak intett a kezével és eltűnt a barna nővel.

A kitérő után a többi tanár is szóba került, a padtársak, a haverok. Mindenki másfelé van, egyetemen a jobbak, nekik sikerült, vagy dolgoznak, mert mást nem tehetnek. Segédmunkások, mert a pillanatnyi megoldás ezt teszi. Esetleg szakmát tanulnak, a jelenlegi végzettséggel nem rózsás a jövő.

Megérkeztek az Üllői útra. Ez a Corvin negyed, Attila itt lakott, egy kétszobás lakásban, amely egy mérnöké volt. Most éppen külföldön van, Londonban dolgozik. – Azt mondta, lakhatsz itt, legalább vigyázzol a lakásra! Most én vagyok a háziúr!

-Micsoda mázli! – tette hozzá Feri és irigykedve nézte a lakást és az ő szűkös albérletére gondolt.

Alig ültek le, még idejük sem volt a kitöltött pálinkával koccintani, csöngettek. Attila az ajtóhoz sietett, kinyitotta, és három lány, olyan húsz év körüliek, berohantak a lakásba.

-Szia! Szia! – üdvözölték Ferit.

-Iskolatársam! – mondta Attila magyarázatként.

A lányok oda sem figyeltek, letelepedtek, hiszen mindennaposak voltak Attilánál. A lakás tágas és világos volt, a rádió halkán szólt, a bárszekrény pedig a felsorakoztatott üvegekkel a hangulat, a gyógyulás patikáját jelentette.

Feri, ahogy ott ült és a lányokat nézte, egy Tóth Árpád vers sorai jutottak az eszébe. „Ha nője nincs, a lét sivár,/ Az árnyak búsan nőnek,/ Azért hát tiszta hála jár / Minden kis drága nőnek!”

Arra gondolt, hogy ez tényleg így van, mert ők az élet fűszerei. Persze az is igaz – állapította meg, van, aki túl fűszeresen szereti az életet. Úgy látszik Attila is ezek közé tartozik.

Vele szemben egy szőke lány ült a heverő sarkán. Szoknyája rakoncátlanul felcsúszott. Fehér térdei, combjának sima, márványra emlékeztető vonalai felkorbácsolták szívdobogását. Érezte, a vér a fejébe száll, meggyorsul a lélegzete is.

Este, lefekvés után nem tudott megszabadulni ettől a képtől.

-Valamit tenni kell! – mondta önmagának.

Papírt keresett és érzelmes szavak írt, olyan vers félét. „A nővadás – vágyat ébreszt / A női térd fehérlett, / Űzött fekete gondolatokat / Mert fehér a vágy, / S fehér a test, / ha nap süti, barna / S fehér a comb – mindig, / De sokszínű a lélek, / A gondolat fekete.”

Elolvasta többször is és mindig változott a véleménye. Néha jónak találta, néha fércmunkának, aztán félretette. Nyugtalanul aludt, reggel fáradtan ébredt.

A következő melónap lassan akart a végére érni. Temesi Ferire rosszul hatottak az elmúlt nap eseményei. Arra a szőke lányra gondolt, többször is. Munka végeztével megfürdött. A zuhany alatt sokáig állt, szinte áztatta magát, de ez megnyugtatta. Aztán metróra szállt és elindult hazafelé. A Klinikák megállónál feljött a mozgólépcsőn és megállt az Üllői úti oldalon. Egy szőke nő is ott állt és nézte Ferit, le nem vette róla a szemét. Aztán lassan megindult a fiú felé és megkérdezte.

-Nem volna kedved velem jönni?

Temesi Feri hirtelen nem tudott válaszolni. A tegnapi szőke lány jutott eszébe, itt áll vele szemben ez a másik szőke. A képek gyorsan futottak az agyában és végül annyit válaszolt.

-Nem!

EGRY ARTÚR

VITORLÁK

ahogy ott ültem a hajó szélén
a kormány hűsen tenyerembe simult
kapitány vagy ma és vannak akik
kapitányabb kapitányok ‘on the board’

tegnap ‘lebontottam’ a stéget
ahogy belerongyolt orrával a kedves
a robogó másfél tonnás vattatömeg
majd piheként száll el onnan a partról

nem aludtam az éjjel pedig számoltam
számoltam újra és újra mi ütött ki balul
szájtáti legénység csupa jóakarát
mind érti és ami fő erősen hiszi azt

jobban tudja a dolgát mint kapitánya
– kifutunk még ma! kifutunk az égre –
vitorlák helyükön kötelek befűzve
lekötve csomózva ami mozdul

fontos a rend majd a vihar zabolátlan
ritmusain siklik a lomha a nagy tehetetlen
és kifutunk most a viharban elhagyva
kikötőjét menedékét a jövőnek

odakint a tavon csattog a fock-shot
ahogy még elszabadulva várja a dolgát
nyüszít a csiga is s az öreg vitorlát
férfikezek húzzák-vonják fel a magasba

dől a hajó végre kifeszítve a vásznak
igaz mind poliamidból szöve a textil
mégis mégis lassan elfeslik a varrás,
foszlik mint napjaink lágy szövedéke

rohamokban tör elő a vad levegő
az árbochajlik szinte fekszik a szélben
ahogy nyargal a szép test s a hullámok
a kajüt ablakait mossák végtelenül

csak a horizont biztos és a nap odafenn
mozog a minden és ujjong bennünk a reggel
mert repülünk mert hajózni akkor is most is
valami más míg ujjbegyeinkben lüktet a vér

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Stefánia, a korzó tepsi sercegnője

végig a Stefánián, végig és végig,
egyiktől a másikig,
hintón, homokfutón, társzekeren,
kinek mit adott az Isten,
kemény tojás ízcspadák kis arazonként,
bimbók és ízek tobzódnak,
barnára pirult Stefánia,
köszönöm, hogy voltál és vagy,
gyönyörű neved letaglóz

kóstolás kérdése csak az élvezet,
engedd, hogy boldog békeidők morzsái
ropogjanak ízsatornáinkba,
fűszerek szalagjait, puffanásait,
illatait és színeit táncoltatva

lovak kocogása, a só, az ízek bomlása,
a korzó tepsi sercegnője, mosolyok
és álomfejtő csiklandok időgörbületei,
várjatok, már jövök, ... várjatok

... de mi volt előbb,
Stefánia avagy benne a kemény tojások

SISKA PÉTER

En passant

Az eget nézi. Felhőtlen.
Valami világít,
de nem látja a Napot,
a hőség
mesterséges –

*már csak néhány
lépés, felség, kiáltja
a püspök,*

de ő nem mozdul:

a tornyok már ledőltek,
tajtékzó lovak
zuhannak
a Menny felé –

a király mosolyog.

*Nincsen halál, mondja
a lassan közelítő,
rongyos
katonáknak.*

ILIES RENÁTA

Ebéd

Mennem kell. Engem várnak már ebédre.
Nagyanyám fehér kötényt köt,
s ha késve érkezem, puha ráncok nyílnak homlokán.

Tenyerét összecsapja: hol jártam eddig?
Nagyapám hallgat, majd kimegy az erkélyre,
mehúzza a flakont. S mert így akarja,
nem vesszük észre.

Aztán asztalhoz ülünk, ki-ki elfoglalja a maga helyét,
nagyapám túrós puliszkát, én tejeset eszek. Rám szólnak, addig egyem, míg hideg a tej.

Utána kiejtem a kezemből a kanalat, összezsugorodok
egészen kicsire. Két éves vagyok megint, az asztal alatt futok át, félnek, nehogy megüssöm magamat.

Ha beverném a fejemet, Budapesten ébrednék fel,
27 évvel később, a nagyszüleim halottak lennének, s az nagyon nagyon fájna.

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

GONDOLATUNIÓ I.

(Előzmény)

*

(pol. fiction)

*Rendkívüli esemény történt a világunkkal néhány évtizeddel korábban, azóta is mélységes titok fedi. Kik titkolják? Miért titkolják?
(Az alábbi történet a szerző képzeletében született).*

Közép-európai idő szerint 1931. június 24-én nulla óra 01 perckor irányított fénylő pont mozdult el valahonnan az űr mérhetetlen végtelensége mélyéről, az 10000000,4500yx számmal jelölt csillaghalmaz felől. Szabad szemmel, sőt csillagászati eszközökkel sem volt érzékelhető ez a mozgás, ám ahhoz mégis elegendő erővel bírt, hogy néhány millió embernek, s rajtuk keresztül milliárdoknak megváltoztassa gyökeresen az életét, sorsát és merőben új irányt szabjon a földi életmód, az emberi természet alapvető változásának.

Az sem volt észlelhető, hogy a naprendszerünkbe érkezve, szerteszóródott, és hajszálnál is vékonyabb, milliárdnyi láthatatlan sugárnyalábként folytatta útját a föld irányába. Célzott sugárnyaláb volt? Emberi ésszel fel nem fogható méretű rendszer által irányított sugárnyaláb, amely a Föld légteréhez érve, további megszámlálhatatlan mennyiségű apró szikrává oszlott és terült szét az egész földbolygó körül, s a három, milliárdnyi emberiség bármely tagját eltalálhatta és sokakat el is talált.

Ők a lettek a **Megjelöltek**...

Kik indították el a sorsváltoztató sugarat?

Sosem derült ki!

Ellenségei vagy védelmezői voltak-e a Föld lakóinak?

A legtávolibb Galaktikában véletlenül tették, vagy tudtak rólunk, s ők küldték a sugarat, hogy újra programozzák az embert? Vagy valahonnan a mennyek országából érkezett, mint oly sokan hitték és hirdették később mindkét feltételezést?

Egyesek szerint a sugarat küldők, az Univerzum békéjének védelmezői voltak, akik nagyon sok kint megélték már, sokan alanyai voltak a háborúskodásnak.

Sosem derült ki, a teljes igazság, amiként az sem, mi volt a célja a Küldőknek.

Sokan úgy vélték, s hirdették; a Küldők talán már átéltek rémséges, iszonyatos, pusztító univerzális atomháborúkat, amely lakott bolygókat, hatalmas civilizációkat semmisített meg, vagy tett kietlen pusztává, intelligens lények, civilizációk sokaságát pusztította ki, okultak belőle, azért próbálták ideje korán úgy átalakítani a még kevés, fellelhető, maradék, életet hordozó bolygók kellően értelmes lakóit, ami által alapvetően, mindörökre, eleve, s véglegesen kiiktathatják az élőlényekből az ellenséges, háborúskodásra hajlamos indulatokat.

Az bizonyos, hogy a besugárzott *néhány millió-egyén* nem sejtette, hogy csodálatos átalakuláson megy át az adott pillanatban, és attól kezdve minden emberi gondolat értőjévé, és irányítójává, urává válik. Gyanútlanul éltek tovább átlagos, hétköznapi körülmények között, amiként környezetük sem vett rajtuk észre semmi rendkívülit, talán csak annyit, hogy ők szokatlanul békés természetű, jólelkű emberekké váltak. Az átalakítás genetikailag történt, s mert genetikai átrendeződéssel járt, öröklődött; leszámazottaikban is tovább érvényesült a sugár hatása.

Tudták-e, hogy ők a „**megjelöltek**” Nem „*kiválasztottak!*” – mint azt oly sokan igyekeztek beállítani – hiszen a sugár véletlenszerűen terült szét! A „**gondolat-testvérek!**” – ahogyan később önmagukat nevezték, egymás közt

Kezdetben azért sem tudhatták, mert legtöbbjük aprócska gyerek, sőt némelyikük újszülött volt, vagy még fejlődőben lévő magzat, s ezeknél főként leszármazottaikban jelentkezett a csodálatos változás, aminek eredetéről sejtelmük sem volt.

Sem nekik, sem másnak...

*

Aztán elkövetkezett a megfelelő pillanat, amikor a sugárnyaláb hatása aktivizálódott, ám a földi háborúkat már nem tudták megakadályozni. A *megjelöltek* feladata, szerepe később kezdődött. Ám nem túl későn! Még időben találtak egymásra; mielőtt kitört volna a Világegyetemre is kiterjedő – (Nukleáris) Világháború. S nekik köszönhetően már nem is fog kitörni soha semmiféle világháború! A háborúskodásnak mindörökre vége! Így határoztak. Az emberiségnek sejtelve sem volt minderről, egészen addig, amíg...egy napon... egy ember...

1. Fejezet

A GONDOLAUNIÓ KIALAKULÁSÁNAK KEZDETE;

(az első „megjelölt” tévelygései; A „megjelöltek” felfedezik egymást)

Volt egy ember...Róla lesz szó a következőkben:

Kerekes Józsefnek sem volt tudomása arról, mikor kezdődött el nála, hogy megérti mások gondolatait, de arra pontosan emlékezett, mikor, s miként vette észre. 1991. június 24-én.

Felejthetetlen, különös élmény volt! Ez a nap is úgy indult, mint a többi: fejfájással.

Valamiféle jelentéktelen ügyét kellett intéznie egy hivatalban. Morcos, kelletlen modorú, hervatag, vénkisasszony küllemű nő tologatta fanyalogva az aktáit, láthatóan nagyon utálta az ügyfelet. Kerekes kérdéseire unottan, fog-hegyről, lekezelően válaszolgatott. Esetlen bókot eresztett meg a nő nevetséges, lilára festett hajával kapcsolatban, hátha sikerül jobb kedvre derítenie, és ekkor történt, hogy agyában felsejlett egy halvány visszhang:

–A barátnőjének bókolgasson, azzal foglalkozzon, ne az én frizurámmal! Jobban tenné, ha sürgősen menne a francba!

Kerekes csodálkozva forgatta a fejét, keresve, ki szólt rá ilyen gorombán. A nő szája penge-ként szorult össze, rajtuk kívül senki nem tartózkodott az irodában. Hasbeszélő lenne? Nem valószínű, mert *belülről*, az agyában hallotta a szavakat – ebben biztos volt. Lehetséges?

– Számíthatok a jóindulatára? – kérdezte a nőt.

– Hát persze!... – hagyta az rá közönyösen, ám Kerekes mást is felfogott: a nő gondolatait:

– Majd adok én magának jóindulatot, idegesítő bunkó!

– Honnan veszi hölgyem, hogy bunkó vagyok? Azért, mert csupán nyolc általánost végeztem? Látszik rajtam? Én szerettem volna tanulni, de a körülmények, s az akkori politikai helyzet megakadályozott a

továbbtanulásban, hiszen tetszik emlékezni, milyen világban éltünk, nemde? – szaladt ki önkéntelenül Kerekes száján a sértődött tiltakozás.

– Senki sem nevezte magát bunkónak, uram, ezt a vádaskodást kikérem magamnak – vörösödött el a nő, s közben arra gondolt: *Jobban tenné, ha menne már a pokolba. A lakáscsere-hirdetéssel kapcsolatban lekési miatta a telefonálást, valaki megelőzheti....*

Kerekes minden szót tisztán érzékelt. Elhülve fedezte fel, hogy a másiktól érkező gondo-lathullámok elárasztják az agyát, és képtelen volt válasz nélkül hagyni.

– Telefonált volna otthonról! Magát azért fizetik, hogy munkaidőben az ügyfelekkel foglalkozzék, ne a lakáscserejével. Nem ez az egyetlen hirdetés, ami megjelenik a lapokban. Mindennap ilyenekkel vannak tele az újságok.

A nő szemei karikára nyíltak és gyanakodva végigmérté Kerekest.

– Micsoda maga, gondolatolvasó-parafenomén? *Véletlenül ráhibázhatott a pasas* – ismerte el magában.

–Nem volt véletlen! – vágta vissza kevélyen Kerekes. – Intézzé el a papíromat, s már itt sem vagyok. Nekem se öröm a várakozás. Ezer más fontosabb dolgom volna.

A tisztviselő nő megelevenedett, és lázas gyorsasággal, kapkodva dolgozni kezdett. Az ügyirat percek alatt elkészült és átnyújtotta.

– Tessék, készen vagyunk. *Pukkadj meg, bunkó!*

– Maga is! – válaszolta fennhangon Kerekes. – Köszönöm. Máskor jobban vigyázzon a gondolataira. Nem valami elegánsak – tette hozzá, önmaga számára is szokatlan, újszerű magabiztossággal, aztán feszes derékkel kísértelt az irodából. A nő sokáig nézett utána bambán

Az utcára érve megpróbálta újra átgondolni, a történeteket, de annyira meg volt zavarodva, hogy csak homályos kérdésekig jutott. Nem volt semmi dolga, ráért, szabadnapját töltötte.

- Mi volt ez? Hogyan történhetett? Valóban megértette a nő gondolatait, vagy csak képzelődött? A tisztviselő nő elismerte azzal, hogy rákérdezett...

- Parafenomén? Mit jelent az? Nevetséges! Akit mindig, mindenki könnyen becsaphatott, mert szentül elhitte, hogy mások is ugyanolyan maflán becsületesek, mint ő?

Erzsi, a barátnője hányszor ostromozta, hogy ne legyen annyira jóhiszemű, ne engedje, hogy bárki könnyedén rászédhesse, ne tűrje, hogy lépten-nyomon ő húzza a rövidebbet, de beszélhetett neki reggeltől-estig, s ő hiába fogadkozott, hogy ezután másként lesz, majd ő megmutatja, hogy tud kemény is lenni. – elég volt egy barátságos szó, máris tovaszállt a fogadkozás. Ilyen jámbor, békés természete volt, nem tehetett róla. Csak veszekedés ne legyen!

2. Fejezet

S most tessék!... Nyitott könyvként olvasott a tisztviselő nő gondolatában. Létezhet ilyesmi a valóságban?

Nem, nyilván nem, úgyszólván kizárható Ilyen dolgok csak mesékben, és a túlzó kalandregényekben fordulnak elő, az életben merő badarság. Legalábbis eddig még nem történt vele hasonló, de olvasott ilyenről sokszor, ám még annyit sem ért el soha, hogy akár csak előre megsejtse valaki-nek az átlátszó, hátsó szándékait, hiába tudta pontosan, hogy az illető nem mond igazat, minden alkalommal ő lett a vesztes, ám most mégis úgy értett minden szót, olyan világosan, tisztán, mintha hangosan kimondta, sőt éppen a képebe ordította volna a nő.

Letelepedett egy közeli padra, hogy megnyugodjék és újból átgondolja a helyzetet, de az öregúr, aki a szomszéd padon újságot olvasott, máris jelzett magában:

–Ördög vinné el a jó dolgát, ennek is pont ide kellett ülnie! Most mindjárt rá fog gyújtani egy orrfacsaró cigarettára, s én fuldokolhatok az asztmámmal, vagy kereshetek másik padot, sántikálva a fájós lábaimmal...Ki tudja, talállok-e a közelben másik nyugalmas padot?

– Ne aggódjon, nem gyújtok rá, ha ennyire zavarja – mondta ki akaratlanul Kerekes.

A férfi csodálkozva nézett rá.

– Azt nagyon megköszönöm! De miből sejtí, hogy nehezen viselem el a dohányfüstöt? Ugyanis asztmám van. De ez talán nem látszik. Mindenesetre, köszönöm a tapintatosságát.

– Semmi... semmi... – dadogta Kerekes zavartan. – Csak véletlenül ráéreztem

Gyorsan felállt, nehogy az öregúr tovább kérdezősködjék.

– Megőrültem? – motyogta libabőrösen. – Már hallucinálok is? Vagy tényleg értettem a gondolatát?

Néhány nap óta, amikor elindult otthonról, az utcára kilépve feltűnt a szokatlan zsvaj, ami elárasztotta az agyát, utcán, villamoson, de, mert nem sejtette, mi okozza, nem tulajdonított neki jelentőséget. Kellemetlen, de elviselhető... Talán idővel meg is szokható.

Ám mostanában egyre sűrűbben voltak hasonló, furcsa, kellemetlen érzései, lüktetve fájta a feje, szédült, titokzatos szavakat, később már egész mondatokat hallott, de hogy ezek honnan, miként, kiktől bukkannak elő, azt nem sikerült kiderítenie. Bár sokkal keményebb fából faragták, semhogy efféle sejtések miatt mindjárt orvoshoz szaladjon, de végül kénytelen volt elmenni kivizsgálásra, ami semmiféle eredményt nem hozott. Erzsinek nem akart panaszkodni, mert a lány rögtön el-kezdett sápi-tozni, s tömte bele az aszpirint, pakolta fejére a hideg vizes borogatást Majd elmúlik, nyugtatta önmagát, de most, a történetek után másként látta: ennek bizony, fele sem tréfa, jó lesz komolyan venni, mert valami szörnyűség van kialakulóban a fejében, s ki tudja, mi az, mivé fejlődhet. Akár bele is halhat. Vagy beleőrülhet?

Lehet, hogy agydaganata van?

Figyelni kezdte a járókelőket, a fejében gomolygó zűrzavart, közben a hideg futkározott a hátán. Akkora zűrzavar vette körül, hogy eleinte csak elvétve tudott kiszűrni értelmes szavakat, ám ahogy tel-t-múlt az idő, megtanulta, mint lehet elkülöníteni személyek önálló gondolatörát, megkülönböztetni a köz-zelből és a távolabbról érkező jeleket. Érdekes játék volt!

Elfogta a kíváncsiság: vajon csak felfogni képes, közölni nem? Hátha megértik azt is, amit ő üzen mások felé?

Szégyellte magát, olyan gyerekesnek tűnt az ötlet, ugyanakkor csábította is. Mert az volna ám az igazi játék! Ezt azonnal ki kell próbálni! Legfeljebb nem sikerül.

Puccos dáma loholt át a túloldalról a gyalogátkelön, komikusra nyírt, nyeszlett szobapincsit terelgetett maga előtt pórázon, köz-ben egyfolytában hisztérikusan beszélt hozzá:

– Jaj, édes picinyem, vigyázz, nehogy nekimenj a bácsiknak, néniknek! Nézz a lábad elé, picinyem! Légy óvatos!

– Vegye fel azt a kutyát, ne könyörögjön neki! Nem gyerek az! – sugallta Kerekes.

A nőnek egy pillanatra földbegyökerezett a lába, ijedten körülnézett, aztán gyorsan felkapta karjaiba a kutyát, majd sietősen befordult a legelső mellékutcába. Ott, egy kapualjban megállt és sokáig bámult maga elé, fejcsóválva, a kutyát mindvégig a karjai közt tartotta, pedig a kis állat erősen ficáncolt.

– Leteheti! A nő megkönnyebbülve lábai mellé helyezte a pincsit, de ő maga továbbra sem mozdult, csak rázta értetlenül kerekded fejét.

– Hű-ha! ú-ha!HH Szóval erre is képes vagyok!? – állapította meg hűledezve Kerekes. – A mindenségit, ez rendkívül nagy dolog, parancsolhatnék minden embernek, akinek csak tetszik, talán még a művezetőnek is. Olyan hatalomra tehe-tnék szert, amilyen még nem volt a világon.

Lehetséges, hogy a tegnapi estén rendkívül erős főfájás váltotta ki a végső nagy átalakulást?

- Ki tudhatná? Az orvos azt mondta: nincs semmi baja. - Ezzel engedte útjára.

Tévézés közben hirtelen iszonyú nyilallás futott át az agyán, a látása elhomályosult, meg-szé-dült, talán el is ájult, mert a szőnyegen fekve tért magához, és úgy billegett vele a parketta, mint a hullámvasút, aztán amilyen gyorsan jött, ugyanolyan gyorsan el is múlt – többé nem törődött vele, hiszen nem először fordult elő vele hasonló jelenség mostanában, bár ennyire erős rohama még nem volt.

Újabb kísérletbe kezdett. Ízléstelen ötlet volt, kicsit szégyellte is, de végigcsinálta. Mutató fiatal nő haladt előtte, magas, jólöltözött, kalapos férfiba karolva.

– *Hagyja ott a párját hölgyem, lépjen hozzám, karoljon belém!*

A nő megtorpant, mintha falba ütközött volna, zavart arccal visszafordult és csodálkozva meredt Kerekesre. Kihúzta kezét a kala-pos karjából, félszegen odalépett Kerekeshez, kérdő tekintettel felnézett rá, aztán belekarolt, és várakozóan, tanácstalanul toporogva egyik lábáról billegett a másikra. A kalaposnak eltorzult az arca, s lát-szott, hogy rögtön támadni fog. Kerekes gyorsan intézkedett:

– *Nyugalom uram, semmi probléma, a hölgy nem érdekel, semmi közöm hozzá, csak játszottam, kísérleteztem. Menjen vissza a párjához, hölgyem! S felejtse el mindketten!*

A nő, mintha mi sem történt volna, ismét belekapaszkodott a kalaposba és vígan nevet-gélve továbbhaladtak. Látszott rajtuk, valóban elfelejtették az iménti jelenetet. Tehát, még az emlékezetre is képes vagyok hatni! - szögezte le magában Kerekes a tanulságot.

Igen, ez az egész nem más, - okoskodott tovább - mint a gondolatátvitelnek egy sajátos formája, sőt annál is százszorta jelentősebb. Szabályszerűen uralkodik az elméken! Olvasott már ilyenről, mint cirkuszi produkcióról, de sosem hitt benne. Most azonban alaposan megváltozott a vé-lemé-nye, végtére saját magán tapasztalhatta meg a jelenséget.

Azért nem ártana még egy utolsó próbálkozás. Egy minden eddiginél nagyobb próba.

Bankfiók mellett haladt el, s ez csiklandós ötletet adott: Ejnye már, Józsi! Ilyet még próbából sem szabad! - korholta önmagát. Hátha így sikerül pénzhez jutnia? Mi történ-het? Elvégre nem fegyveres rablásra készül, baj nem lehet a dologból. Ha nem sikerül, nem számít. Észre sem vehetik! Csak ne lennének bent olyan sokan. Gondolni mindenre szabad.

Igyekezett kizárni agyából a minden irányból rátörő szavakat, s csak a feladatra koncent-rált. Már az ajtón való belépéskor az első pénztáros felé küldte a parancsot:

– *Számoljon ki százezer forintot, és adja át nekem! Álljanak távolabb az ablaktól!*

A sorokra várók engedelmesen odébb húzódtak, a pénztárosnő merev arccal pörgette le gépén a köteg pénzt és szó nélkül, kifejezéstelen, üres tekintettel átnyújtotta Kerekesnek, anél-kül, hogy bármit kérdezett volna. Aztán rögtön a következő ügyfél sor-számát kiállította.

– Ez közönséges büntény! – gondolta háborgó lelkiismerettel Kerekes, amikor kilépett a bank-ból. – Ha rájönnek, lecsukják. No de hogy jönnének rá? Csak nehogy annak a szegény pénztárosnőnek legyen baja az ő csínyétől - rettent meg - ennek majd a végére kell járni, nehogy ártatlan embert sodorjon bajba. A gondolatokat rajta kívül, legalábbis tudomása szerint, egyelőre senki sem képes ellenőrizni. Ezzel a mesébe illő adottsággal csodákra képes, csak nem szabad ilyen túlzásokba esnie. Gyakorolnia kell,

kitapasztalni, miből áll, s meddig terjed a képessége, hol a határ, s ha mind-ezzel tisztában lesz, elkezdheti akár a világ átalakítását is, olyanná, ami-lyennek ő elképzeli – lódult meg a fantáziája.

– De belejöttél Józsi! – nevetett befelé. – Lassabban, hé!

Itt tartott a töprengésben, amikor robosztus, brutális arcú, kopaszra nyírt, kétméteres óriás kis híján fellökte. Ahhoz sem vett fáradságot, hogy elnézést kérjen, csak lóbáló karokkal, hányavetin törtetett tovább, kíméletlenül sodorva félre maga elől a járókelőket. Az emberek felháborodva szidták magukban – tisztán értette –, de hango-san senki nem merészelt rászólni.

– *Jöjjön vissza!* – repült utána Kerekes gondolata.

Az izomagyú, mintha betonba ütközött volna, megtorpant, bizonytalanul megfordult. Arcára cso-dálkozás ült ki, majd alvajáróként elindult Kerekes felé, s ott jobbra-balra ingadozva, merev karokkal, bamba tekintettel megállt.

– Nem tud vigyázni? ogy viselkedik az utcán? Miért nem kér legalább bocsánatot? Micsoda viselkedés ez? Erre tanították otthon? Nem fél, hogy megbüntetem? – rivallt rá fennhangon, szigorúan Kerekes. A járókelők tisztos távolságban megálltak, és álmélkodva figyel-ték, hogy a vékony, közepes termetű emberke miként leckézteti a nála két fejjel maga-sabb, félelmetes izomzatú alakot. Ez aztán a bátorság, ki se nézni belőle – gondolták elismerően.

A férfi szólásra nyitotta a száját, keze már-már ütésre lendült, amikor az utca népe még az ed-diginél is különösebb látványnak lett szemtanúja.

– *Letérdelni! Imádkozni!* – parancsolta gondolatával Kerekes –, s a járókelők nem akartak hinni a szemük-nek. A nagy darab férfi térdre roskadt, kezeit imára kulcsolta, és torkából szaggatottan, rekedten, majd egyre hangosabban tört elő a *“Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben”*...

Kerekes, mint ki jól végezte dolgát, tovább ballagott. Átment az út túloldalára.

Ott behúzódott egy kapualjba s onnan figyelte izgatottan, mi történik. Rövidesen szirénázó rendőrautó érkezett és megpróbálták a ko-csiba tuszkolni a térdeplő, mellét verő, üvöltve imádkozó férfit, de az, mintha odaragasztották volna, nem mozdult, pedig ketten kapaszkodtak a karjába. Kerekes vagy két percig élvezte a jelene-tet, nagyszerűen szórakozott, de aztán ráunt. Feloldotta a szerencsétlent, mire az megrázta magát és szitkozódva futni kezdett, ám a rendőrök fűrgén a nyomában maradtak, hamarosan utolérték, és megbilincselve be-vágták az autóba, majd hangos szirénázással elrobogtak. A szemtanúk értetlenül tárgyalták a különös esetet.

Kerekes rájuk parancsolt:

– *Elfelejteti!* – A tömeg azon pillanatban szétoszlott, és mindenki közömbös arccal folytatta útját, mintha semmi sem történt volna.

Ez újabb, nagyon fontos felismerés volt.

Nem csupán egyes embereket, hanem sokakat, talán tömegeket is képes egy-szerre, minden erőfeszítés nélkül befolyásolni. Elég egy gondolat és engedelmeskednek. Hogy milyen mértékig és mennyi ideig tart ez az állapotuk – ezen még korai töprengeni. Tanulmányoznia kell...

Mindenesetre, zsebében százezer forint lapult, soha életében nem volt egyszerre ennyi pénz nála. Egy betanított segéd-munkásnak ez rengeteg pénz volt, kisebb vagyon, olyan sok, amennyiről mindedig nem is álmodhatott.

Mit kezdjen ezzel a tengernyi pénzzel? Megteheti, hogy bemegy egy áruházba, tetőtől talpig felöltözik vadonatúj holmikba. – és aztán? Ráadásul ehhez nincs okvetlenül szüksége pénzre, csak rámutat és kész, de akkor is... mi legyen? Hogyan tovább?

Vehetne autót... Nem tud vezetni! Házat? Ahhoz viszont kevés. Több kell, sokkal több! – gondolta, az-tán átvillant benne a kérdés:

– Egyáltalán minek a pénz, amikor elég csupán kívánnia valamit, s máris az övé?

Az utcai lángossütőnél kezét nyújtotta, s már falta is a finom, meleg lángost; egy presszó-ban kávé, sört ivott, a szomszéd cukrászdában életében először kedvére belakott vaníliás krémmel, és sehol sem akadt senki, aki akár csak egy kérdő pillantással tiltakozott volna.

Ha legalább Erzsi vele volna, sóvárgott a párja után, az ő esze gyorsabban vág, biztosan kitalálna valamit. Igen, Erzsit ide kell hívnia. minél előbb, annál jobb.

Kisétált a Városligetbe, leült egy félreeső padra, s a legnagyobb próbához készült.

Szemeit lehunyta és minden erejével a lányra összpontosított: *Gyere ide, a Városligetben várlak! Gyere, keress meg!* – küldte sugallatát a lánynak, aki Cinkotán egy éjjel-nappali magán-boltban dolgozott eladóként. Másfél órát adott neki, hogy ideérjen. Ha ez is sikerül, vége minden kétségnek.

Erzsi pontosan a kiszabott időre megérkezett, arca, tekintete feldúlt volt. Kerekest meglátva odarohant és könnyeivel küszködve, kétségbeesve, már messziről zihálta:

– Józsi, miért jöttem én ide? S te mit keresel itt? Honnan tudad, hogy idejövök? Vagy téged is hívtak, mint engem? Taxival rohantam végig a várost, egy kisebb vagyona került. Nem a pénzt sajnálom, csak nem értem, mi történt velem. Te miért vagy itt? Érthetetlen!

– Nyugalom, szívem, próbálj lecsillapodni, minden rendben van. Megmagyarázom! Hogy én miért vagyok itt, azt jól tudom. Hogy te miért jöttél, azt neked kell tudnod. Küldött valaki? Mondd el, mit éreztél?

– Nem... nem is tudom... – dadogta kábán a lány. – Olyan izés volt... furcsa ... rejtélyes. Egyszerre valamilyen el-lenállhatatlan érzés arra kényszerített, hogy hagyjak ott mindent és rohanjak ide, hozzád. A főnök a haját tépte, mert éppen sok volt a vásárló azt mondta, felmond, ha most magára hagyom, de hiába, muszáj volt indulni. Siettem, ahogyan lehetett. Kényszerítő érzés volt, többször nem szeretném átélni. Meg tudod magyarázni, mi történt velem?

– Igen! – mosolygott magabiztosan Kerekes. – Azzal, hogy itt vagy, sok minden bizonyossá vált. S nem kell többször átélned. Figyelj, mutatok valamit. De ígérd meg, akármen-nyire meglepődsz is, nem teszel semmit, nem rendezel jelenetet, nem sikoltozol. Látod azt a ballonka-bátos férfit, ott a nagyplátán alatt, aki azzal a szőke nővel beszélget? Figyeld, le fogja vetni a cipőjét.

– Ugyan már! Miért venné le? Csak nem ment el esze!... – kezdte mondani ingerülten Erzsi, ám döbbenet láta, hogy a férfi lehajol és közönyös arccal bontogatni kezdi a cipőfüzőjét. A következő pillanatban már zok-ni-ban állt a betonon. A vele lévő nő szájához kapta a kezét és halkán feljajdult, ám a férfi erről nem vett tudomást, nyugodtan folytatta a beszélgetést, mintha a világ legtermészetesebb dolga lenne, hogy a nyílt utcán, cipőjét kézben tartva, zokniban társalog. Még az sem zavarta, hogy az emberek megállnak, hangosan nevetve mutogatnak a lábára, és mindenféle gúnyos megjegyzést tesznek rá.

Erzsi levegő után kapkodott, s csak nehezen tudta kinyögni:

– Megörült az az alak? S te honnan tudad előre, Józsi, mit akar tenni a szerencsétlen?

– Várj, még nincs vége a bemutatónak – vigyorgott Kerekes. – Figyelj tovább, most levetetem vele a nadrágját – s valóban, a férfi, miközben a beszédét nem hagyta abba, elkezdte ki-csa-tolni a nadrágszíját, s már toltja volna le a nadrágot, amikor Kerekes megelégtelte a játékot.

– *Elég! Befejezni! Mindketten felejtsek el!*

A nő megragadta a férfi karját és hisztérikus zokogással magával ráncigálta. Az értetlenül tiltakozott, a kezében lévő cipőjét bámulta, mivel semmire sem emlékezett, erre a nő sikoltozva elrohant, ott hagyva a csodálkozva utána meredő férfit. Kerekes megsajnálta őket és visszaparan-csolta a nőt, belőle is kitorölte az emléket, s mintha mi sem történt volna, már vígan nevetgélve mentek tovább.

– Láttad? Ezt én csináltam. Mit szólsz hozzá? – kérdezte Erzsitől büszkén. – Hát nem csodálatos?

Ha hiszed, ha nem, a fejemben hallom mások gondolatát, korlátlanul rendelkezem az emberek akarata felett. Ha úgy tetszik, parancsolha-tok az egész világnak. Talán még neked is... – tette hozzá bizonytalanul.

A lány félősen bámult és a fejét rázta. Aztán csöndesen elsírta magát.

– Kérlek... nagyon kérlek, Józsi... Miféle zöldséget találtál ki már megint? Minden-esetre engem hagyjál ki ebből a játékból. Nem tudom mi ez, de nekem idegen és visszataszító. Semmi kedvem egy ízével... egy „lélekidomárral” járn. Hadd menjek el. Várnak a boltban.

– Megőrültél? Most akarsz elhagyni? Idenézz – és a lány kezébe nyomta a köteg pénzt –, tessék, ez mind a tied. Arra költöd, amire akarsz, fogd fel úgy, hogy váratlan jutalom, zsebpénz. Ha nem elég, vagy elfogy, csak szólj! HHHHHa nem elég, csak szólj HHHHH Hallgass végig!...

- Egy hónapja kezdődött... - kezdte, és kissé összefüggéstelenül, izgatottságtól hadarva, elmesélte az utóbbi hetek, hónapok történetét, beszélt a kezdődő, majd fokozódó betegségéről, a kivizsgálás eredménytelenségéről, s hogy azért nem említette eddig, mert nem akarta a lányt fölöslegesen nyugtalanítani, amíg valami biztosat nem tud, annál sokkal jobban szereti. Aztán rátért a tegnap esti hirtelen jött különösen erős rohamra, s a végén részletesen elmesélte mai nap eseményeit, még az imádkozó hústoronyt sem hagyta ki. – Én vagyok a leg-jobban megdöbbenve, esküszöm, becsületszavamra, ám ha így van, nincs miért hadakozni ellene, s hogy őszinte legyek, nem is aka-rok. Hallhattad, hányféle próbának vettem alá magam és teljes volt a bizonyosság. Idáig senki voltam, de végre megmutathatom a világnak, ki az a Kerekes Józsi. Most akarsz cserben hagyni, amikor miénk lehet minden, amit csak elképzelni tudunk? Egy könnyű sugallat és az or-szág urai lehetünk. Egy gondolatomba kerül és ki-rálynőt csinálhatok belőled, de lehetsz miniszterelnök is! Nem hiszed? Vagy akár polgármesterné!

– De... inkább elhiszem – suttozta babonás irtózáttal a lány és keresztet vetett. – Nem akarok se polgármesterné, se miniszterelnök lenni! Nem akarok semmit. Engedj elmennem.

– Nem értelek... – csóválta a fejét bosszúsan Kerekes. A lány ellenkezése őszinte volt, s ez meg-zavarta-, ám annál sokkalta jobban szerette, semhogy erőszakkal beavatkozzon az érzéseibe. – Tudom, mennyi gondod-bajod van neked is, meg otthon, a családnak. Ennek egyszer s mindenkorra vége. Nem létezik olyan, amit meg ne kaphatnál tőlem.

– Félek Jóska, félek ettől az egésztől. Nem lehet ez normális dolog. Te beteg vagy! Valami rettenetes dolog van kialakulóban az agyadban. Aggódok érted, értünk! Ebből nagy baj lehet! – fakadt sírva Erzszi. – Mivé fajulhat ez? Hová fog ve-zetni? Ha legalább idejében szóltál volna. De most így egyszerre!... Nem, nem hiszem, hogy csak úgy jött és megszállt ez a... minek is nevezzem... ez a boszorká-nyosságod. Ne haragudj... Nem a magunkfajtáknak találták ki az ilyesmit, mi egyszerű, hétköznapi, becsüle-tesen dolgozó -emberek vagyunk. Mit kezdjünk a hatalommal? Csak nem képezed komolyan, hogy nekiállsz és hipp-hopp, megváltoztatod a világ menetét? Messiást akarsz játszani? Vagy azt hiszed, azok, akik odafönt vannak a hatalomban, hajlandók lesznek a te két fekete szemedért önként, maguktól félreállni? Lehetsz te akármilyen parafenomén, vagy milyen szót használtál, biztosan megtalálják a módját, miként járjanak túl az eszeden, hogy aztán megfeszítsenek és eltegyenek az útból. Akár meg is ölhetnek. Jézusom! Miket beszélek! Vagy már én is megbolondultam?

Kerekes mélyen elgondolkozott. Így, ennyire élesen, összefoglalva még nem állt össze benne a kockázat lehetősége.

– Nem tudom... – felelte zavartan és jobb híján ismét a sűrűn rátörő fejfájásairól beszélt. – Eleinte azt hittem, va-lamiféle tumor, de hallhattad, semmi komolyabb baj nincs, hál Istennek. Mást nem mondhatok. Éppen ezért van rád szükségem, mert egyedül beleőrü-lök, ha csak vé-giggondolom, hogy többé nincs titka előttem az embereknek, s hogy irányítha-tom őket, s hogy rajtad kívül nem bízhatok senkiben. Ugyanakkor, bizonyosan érzem, szentül hiszem, hogy kötelességem jóra, értelmes dologra használni a képességemet, s nem csak itt bolondozni az utcán. Szükségem van egy ba-rátra, egy őszinte társra, aki időben megállít, ha butaságot akarnék elkövetni. Segíts, Erzszi, könyörögve kérlek, segíts megtalálnia

helyemet. Ketten mégiscsak könnyebben elboldogulunk. Tudod, mennyire szeretlek! Ha legalább még egy hozzám hasonló embert ismernék! Lehet, hogy nem is létezik más ilyen különleges személy?

– Hát persze, hogy segíték – szípogetta a lány meghatottan. – Nem azt mondtam, hogy magadra hagylak. Én is szeretlek, te számár, tudod jól. De engem soha ne akarj elvarázsolni. Esküdj meg, hogy az én fejemben nem fogsz kutatni!

– Esküszöm! – tette szívére a kezét Kerekes, és komolyan is gondolta. – Szerinted, mi legyen a következő lépés?

– Nekem most vissza kell mennem a boltba, mert a főnök lenyel, ha kések...

– Na nem, arról szó sem lehet, majd én megnyugtatom ökelmét, többé nincs semmiféle főnöke egyikünknek sem. Nem fogunk tovább gürcölni, se te, se én, annál sokkal fontosabb dolgunk van. Szerintem a legelső teendő, hogy még ma összeházasodunk, vásárolunk egy szép, berendezett házat, aztán a többit majd meglátjuk.

– Még meg se kérted a kezem. . . – mosolygott könnyein át a lány. – Hogy képzeled, csak úgy fütyütesz egyet, és hozzád költözöm? Szó sem lehet róla! Tudod, most mi a kötelességed?

– Bocsánat, hölgyem! – hajolt kétrét a boldog vőlegényjelölt –, ezennel van szerencsém meg-kérni a becses kezét.

– Na azért! Látod, tudsz te viselkedni, ha akarsz. No jó, nem bánom, most az egyszer feleségül megyek hozzád, de figyelmeztetlek, ez az utolsó alkalom. Megértette uraságod?

– Igenis! – vágta vigyázzba magát jókedvében Kerekes. – Uraságom megértette és lesi úrnője parancsát!

– Akkor mire várunk még? Most mutasd meg, mire vagy képes!

– Ez a beszéd, ezt már szeretem! Fogunk egy ta-xit... figyelj meg, a taxisnak eszébe se jut viteldíjat kérni.

– A magunkféle kisembereket ne károsítsd meg, van gondjuk bőven, azokon inkább segíteni kell. Akad elég nagytökés, akiknek meg se kottyán, ha egy kicsit megkönnyíted a zsebüket.

– Igazad van! – restellte el magát Kerekes. – Látod, máris segítettél. Indulás, gyerünk a banki világba. Van ott pénz zsákszámba, csak úgy dobálóz-nak a milliárdokkal, majd összezsákolják maguk-nak a hiányt, még nyernek is rajta. Azokat a jómadarakat nem kell féltetni, sajnálni.

Bementek a legelső nagy banképületbe, ahol szó nélkül leszámoltak Kerekes elé huszonöt millió fo-rintot, a biztonsági őr udvariasan kitérte az ajtót. Erzsi halálsápadtan remegett az előtérben, lélegzetet is alig mert venni, hiába, át kellett esnie a tűzke-resztségen. Kerekes megfogta a karját és nyugtatta:

– Ne félj, nem emlékeznek semmire, felesleges izgulnod. Most meglátogatunk néhány további ban-kot és azoktól is begyűjtünk néhány száz milliót, útközben keresünk egy anyakönyvveze-tőt, aztán következhet a házvétel. Merre szeretnél lakni? Pesten? Budán? Vagy valahol a külterü-le-ten? Jó, majd útközben eldöntöd. – Leintett egy taxit – Hajlandó egész nap velünk maradni? – kérdezte a sofört.

– Van fogalma, uram, mennyibe kerülne az önnek? Egy kisebb vagonba! – ráncolta homlokát gúnyosan a taxis.

– Ne törődjön vele! Tessék, tegye el, előlegként! – válaszolta hetykén Kerekes és kimarkolt egy rakás tízezrest Lehetett vagy négy-öt darab.

A taxist elfogta a köhögési roham, és gyorsan zebre vágta a pénzt.

– Hová parancsolja, tisztelt uram? Holnap reggel hatig a maguké vagyok! Rendelkezzenek velem!

– Jó! Tud a közelben házasságkötő termet?

– Nem is egyet.

– Akkor csapjon a lóerők közé! Elég volt a szabad életből! – kurjantotta Kerekes – Vállalja, hogy maga lesz az egyik tanú? Köszönöm! Közben ahány ban-kot lát, mindegy, melyet, s mindegy hol, álljon meg előtte, mi bemegyünk, maga pedig várjon ám meg!

Félóra múlva Kerekes frissen beszerzett sporttáskája degeszre tömve domboro-dott a pénzkötegektől. Tapintásra is lehetett benne, sok száz millió. Erzsi dermedten hallgatott és tétova kezekkel matatott a sporttáska dudorain.

Az anyakönyvvezető nem vitatkozott, a takarítónő volt a másik tanú, és tíz perc múlva férj-feleségként léptek ki a házasságkötő teremből.

A taxis a fejét csóválta:

– Ilyen fuvarom még nem volt. Maguk aztán nem sokat teketóriáznak – mondta elismerően. – Megengedik, hogy elsőként kívánjak sok boldogságot? Gratulálok!

– Köszönjük! – válaszolta túlradó örömmel az új férj – Tudja mit, ne csak a mi számunkra legyen emlékezetes ez a nap. Ott van az az autószaalon a sarkon, álljon meg, és válasszon magának egy új kocsit. Amilyet akar. Szabad kezet kap! Én fizetem!

Negyedóra múlva a Istenhegyi úton suhant a vadonatúj luxus-Volvo. A sofőr – mint kiderült, Kutas Lajosnak hívták – fehér ajkakkal ült a volán mögött, még mindig remegett a keze a döbbe-net-től. Egy ilyen autó az ő tulajdonában! *Nem vitás – gondolta –, a pasas vagy bolond, vagy hazatelepült nyugati nagytőkés, de az is lehet, hogy ame-rikai, esetleg orosz kém, ukrán heroincempész, maffiavezér, bármi...*

– Ha még egyszer ilyen marhaságokat tételez fel rólam, máris végeztünk, megértette? – dörrent rá Kerekes. – Úgy né-zek én ki, mint nemzetközi kém, vagy egy unatkozó amerikai milliárdos, idegenbe szakadt hazánkfia, ukrán maffiózó, kábítószerüzér?

Kutas Lajos nagyot fékezett.

– Uram! – szállt ki a kocsiból –, egy centit sem megyek tovább, amíg meg nem magyarázza, hogyan jött rá, mire gondolok.

– Micsoda maga, kémelhárító? Rájöttem és kész. Elégedjen meg ennyivel. *Ne törődjön vele, felejtse el.* Na, indulás tovább! Kanyarodjunk a Mártonhegyi út felé, a 20/A-as szám alatt állítólag van egy szép eladó ház. Éppen most olvastam a hirdetési új-ságban.

A sofőr szó nélkül visszamászott a volán mögé. Többször nem kérdezősködött

A hirdetésben szereplő címen mutatós, repkénnyel befuttatott, egy emeletes villát találtak. Nagyon szép, új, angol stí-lusban épült századelejei jellegű kastélyhoz hasonló villa, csöppnyi toronnyal, művészien parkosított végeláthatatlanul hosszú, félig szőlővel betelepített kertjében fedett, fűtött uszoda Erzsi nem túl nagy lelkesedéssel járta végig a hivalkodó palotát, ami meghaladta szerény képzeletvilágát: Kerekes nyugtatni igyekezett: ez még csak a kezdet!

A tulajdonos - egyszerű öltözküket látva – először be se akarta engedni őket, de Kerekes gyorsan elsimította benne a bizalmatlanságot. Ezután egy-kettőre megegyeztek, berende-zéssel, mindennel együtt kereken kettőszázötven millióért megvásárolták, hívtak egy közelben lakó ügyvédet, az megírta az adásvételi szerződést, a továbbiak intézését ő vállalta, ott helyben kifizették, s a régi tu-lajdonos elképedve, hebegve-habogva, gyorsan összecsomagolta legszemélyesebb holmi-jait, és a Volvo elfuvarozta egy általa megadott címre.

Erzsi körbefutotta a házukat és az elragadtatástól kótyagosan érkezett vissza férjéhez, aki a hátsó kert felőli teraszon egy hintaszékben ülve a tulajdonosi érzés biztonságával a hűtőben talált sört kortyolgatta jóízűen, s közben újságot lapozgatott.

– És most mit teszünk, Józsi? Hogyan tovább? – ült le boldogságtól kipirult arccal az újasszony.

– Csak lustál-kodunk ebben a palotában, vagy történik is valami? Én nem tudok gondolatot ol-vasni, hogy kitaláljam, mik a terveid.

– Szerintem mindenk előtt keresnünk kell egy megbízható, okos embert, akitől tanácsot kérhetünk. Óvatos-nak kell lenni, mert eleinte mindenki bolondnak, baleknak néz majd minket, főleg engem. A sofőr is meg akart szökni a Volvóval, azt hiszi a jámbor, hogy túl tud járni az eszemen, de már fordul is vissza. Majd megszokja.

Alighogy kimondta, nagy fékcsikorgással megállt a Volvo a kapu előtt. Kutas Lajos szánalmasan vánszorgott végig a bejárati úton és pityergéssel küszködött.

– Mit tett maga velem? Megbabonázott?

– Még magának áll feljebb? – vont össze szemöldökét Kerekes. – Meg akart szökni az autóval! Azért mert a maga nevéen van, nem jelenti azt, hogy lazán odébbállhat vele. Nem telt le a munkaideje, hol van még a holnap reggeli hat óra.

– Igaza van, elismerem. Maga az ördöggel cimborál, hiába is tagad-nék. De honnan tudta, mire készülök? Tényleg belelát az emberek fejébe? Ez borzasztó! Úgy nem lehet élni, hogy az ember még gondolatban sem szidhatja a főnökét.

– Nyugodjon bele, ez már így lesz. Ha nem akarja, ne vállalja a munkát. Vagy tudja mit, segítek. Nézzen rám: *legyen becsületes és hűséges! Nem fogja megbánni. Ha megértette, tisztelegjen.*

Lajos akkorát tisztelgett, hogy egy zupás őrmesternek is becsüle-tére vált volna. Szemei ku-tyahúséggel tapadtak a házaspárra.

– Uram, az életemet is...

– Ne túlozzon! Inkább jegyezze meg, soha ne próbáljon hamisságot tenni, mert úgyse sikerül. Ha viszont megbecsüli magát, itt maradhat állandó alkalmazásban. Fizetést kap, lakást...

– Maradok főnök boldogan,! Megengedi, hogy most hazamenjek és elmondjam a feleségemnek, hadd örüljön ő is...

– Fölösleges – veregette meg a sofőr vállát Kerekes –, tíz perc múlva itt lesz a gyerekekkel. Már értesítettem őket. Ne hálálkodjon, érni fogja még különb meglepetés is.

*

Az Egyesült Felemelkedés Párt (EFP) mindenható, rettegett, gyűlölt és imádott elnöke hanyatt dőlt a ké-nyelmes bőrfotelben és a halántékát dörzsölte. Vagy öt perc óta furcsa bizsergést érzett, mintha belülről víz-ketne az agya, vagy vitustáncot járna belül egy idegszál. Gondolatai ide-oda csapongtak, képtelen volt egyetlen témára összpontosítani, pedig ha valamikor, most igazán nagy szüksége lett volna a feszült figye-lemre.

Előtte feküdt az országos választmány határozati jegyzőkönyve, azt olvasta, és a dühtől le-föl ugrándozott a vérnyomása.

– Idióták! – dühöngött magában. – Tehetségtelen, dilettáns, gyámoltalan civilek gyüleke-zete! Fogalmuk sincs a nagypolitikai összefüggésekről! Nem elég, hogy néhány kis vidéki éhenkórász ellenkezni mer vele, még azok is nemmel szavaznak, akiket ő emelt ki a névtelenségből. Megkérdője-lezni merészelik a törvény-tervezetét! S miért? Milyen alapon? Pusztán, mert nem volt jelen, hogy egyetlen pillan-tásával agyonsújtja őket? No de megemlege-tik ezt a napot, amíg élnek, de meg ám! Repülni fognak a közeléből a nyavalyáso-k!

Egyenként pipálta ki a neveket, akik a szavazáskor nemmel voksoltak. Igenis, kirúgatja őket! Olya-no-kat fog a helyükre állítani, akik tudják, mivel tartoznak neki, mit köszönhetnek a legfőbb vezérnek. Vannak sokan jó emberei – attól nem tartott, hogy nehezen talál megfelelő számú, engedelmes híveket.

Stumfelder Bélát szónoki tehetsége juttatta az elnöki székbe, korábban egy külvárosi kisipari Kft.

könyvelője volt, amíg el nem bocsátották összeférhetetlen természete miatt.

Ekkor adta fejét a politizálásra, és káprázatos gyorsasággal szédítő karriert futott be. Sike-rült közel férköznie a párt akkori elnökéhez, s minden alkalmat megragadott, hogy nélkü-lözhetetlenné tegye magát. Csöppet sem izgatta, hogy eleinte lóti-futi szere-pet tölt be, mivel rájött, hogy rendkívüli szónokképességgel áldotta meg az ég, jól bánik a hangjával, a szavakkal, tud a tömegek nyelvén szólni, és ki is használta a lehetőségeket, hogy beszélhessen. Pártbéli felettesei hagyták, hadd ugráljon, s mire feleszméltek, már késő volt: az ismeretlenségből feltörekvő Stumfelder üstökösként robbant az egymással marakodó vezetőség fölé, és szűk két esztendő múlva az országos kongres-szus alig néhány ellenszavazattal a párt teljhatalmú elnökévé választotta.

S ezek a kis senkik mernek ellenszegülni az ő jól kidolgozott, dédelgetett tervezetének!

Elnökké választása első percétől irgalmatlan fegyelmet követelt és nem tűrte, hogy bárki kétségbe vonja kizárólagos döntési jogát. Született diktátor volt, izing-vérig. Ha valaki ellenkezni próbált, azt rövid úton eltá-volitotta. A tagság természetesen mit sem sejtett, fogalmuk sem volt, miképpen szilárdult meg a korábban ingatag pártegység, számukra az volt a mérvadó, amit a közvélemény-kutatások mutattak, márpedig azok egyértelműen az EFP rohamos erősödését jelezték, és kevés hiányzott, hogy behozza a legnagyobb kor-mányzó párt előnyét.

S a parlamenti választások napja vészesen közeledett, csak néhány hónap volt hátra, és a hatalmi vágytól izzó pártelnök rózsaszínű álmaiban felködlött a miniszterelnöki bársonyszék.

Megcsörrent a közvetlen titkárnői telefon, Stumfelder felvette.

– Tessék, Gizike! Nyomatékosan kértem, hogy egyelőre ne zavarjanak. Senki!

– Bocsánatot kérek elnök úr, egy házaspár van itt, azt mondják sürgősen beszélni szeretnének önnel.

– Küldje el őket...

– Valahogy nincs szívem... – rebegte alig hallhatóan a titkárnő és Stumfelder Béla meglepődött. Mi ütött ebbe a szédült tyúkba, sose szokott így beszélni. - Olyan helyesek!

– Kik a vendégek? – kérdezte óvatosan. – Valamelyik minisztériumból jöttek? Vagy egyéb komolyabb szervezettől? Netán külföldiek?

– Nem, elnök úr – suttogta elfogódottan Gizike –, egyszerű embereknek látszanak.

– Akkor nem értem magát... Mondták, mit akarnak?

– Az úr annyit mondott, hogy szeretné megváltani a világot, lehetőleg még a héten.

Stumfelderből kibuggyant a röhögés. Szóval a világot megváltani? Kedvelte a bolond fanatikusokat kifigurázni, s ez most nagyszerű szórakozásnak ígérkezett. Soha jobbkor nem jöhettek volna, legalább elterelik borús gondolatait. Egyszeriben megfeledkezett iménti haragjáról, jókedvre derült és azt mondta:

– Na jó, nem bánom, ha ennyire sürgős nekik, küldje be őket.

Nyílt az ajtó és belépett a Kerekes házaspár. Erzsín szolid, kissé divatjamúlt, konfekciós szürke kiskosz-tüm volt, a férj megszokott kopottas farmerét viselte, és széttaposott kínai edzőcipőt. Illedelme-sen köszöntek, bemutatkoztak, és kéz a kézben megálltak a hatalmas iroda közepén, várták, hogy hellyel kínálják őket.

Arra ugyan várhattak!

– Jó napot! – fogadta a köszönésüket foghegyről Stumfelder. Fel sem állt, nem is nyújtott kezét. Első pillantásra megállapította, hogy a vendégek nem úgy néznek ki, mint akikért érdemes fárasztani magát. Ezek még arra sem jók, hogy szórakozzon velük – Hallom, fiatal barátom, éppen a vilá-got készülsz megváltani. Nagyon helyes! Kíváncsi vagyok, hogyan kezd hozzá. Miből áll a programja? Beavatna a részletekbe?

Kerekes agyát elborította a sértettség haragja, de még várt, Erzsi figyelmeztetően megszorította az ujjait. Igaza van asszonyának, csak hadd játszadozzon ez a felfuvalkodott, nagyképű hólyag, annál nagyobb fog pottyanni a meglepetéstől – higgadt le máris.

– Talán megengedné, hogy leüljünk? – kérte halkán Kerekes. Stumfelder kegyesen intett, erre mindketten helyet foglaltak az elnökkel szemközt és tovább hallgattak.

– Szóval hogy állunk azzal a világmegváltással? – nógatta őket türelmetlenül Stumfelder Béla, mert már sze-rette volna kívül tudni az esetlen falusiakat. Megbánta, hogy beengedte őket magához. Csalódott, nincs bennük semmi érdekes

– Nem falusiak vagyunk – mondta tisztelettudóan Kerekes –, Budán lakunk.

Az elnök meghökkenett. A férfi ráhibázott, tényleg falusinak nézte őket. Mindenesetre, az, hogy Budán laknak, még nem jelent semmit, lehetnek albérlők, legjobb esetben házfelügyelők egy társasházban...

– Téved, elnök úr, nem vagyunk sem albérlők, sem házfelügyelők. Saját villánkban lakunk a Mártonhegyi úton - Elnök úr rossz emberismerő, nem tudja kellően felmérni a látogatóit.

Stumfelder elképedve pislogott a vendégekre. Mi ez? Belelátanak a gondolataiba?

– Igen, csakhogy, megértette – nézett a szemébe Kerekes. – Gondolatolvasó vagyok. Ezért vagyunk itt.

Az elnök felugrott. A bolondját járatták vele! Valószínűbb, hogy hangosan elszólta magát, eb-ben az irtó-zatos hajszában annyira kimerült, hogy már nem képes uralkodni az érzékszervein. Muszáj még egy kávé innia, jó erőset, az majd rendbe hozza. Keze már nyúlt volna a csengőhöz, de Kerekes szavai megállították: – Hagyja a csengőt, már hozzák a kávéját.

Gizike lépett be, kezében tálcát egyensúlyozva, rajta három gőzölgő csésze, cukor, egy külön kis porcelánkancsóban tejszín.

– Parancsoljon, elnök úr, a kávé. Ennél erősebbre nem lehet főzni. Ez felér két adaggal is!

Stumfelder Bélának lúdbőrös lett a karja. Hangja úgy nyekergett, mint egy kotkodá-csoló, öreg tyúké:

– Maga tudta, hogy kávé akartam kérni?

– Természetesen! – nézett rá csodálkozva a titkárnő. – Ki tetszett szólni az imént. Tisztán hallottam.

– Valóban szoltam? – fordult az elnök Kerekeséhez elbizonytalanodva.

– Lehetséges! – bólintottak azok egyszerre.

– Jó, tegye le, köszönjük – mondta Stumfelder, belekapaszkodva az asztal szélébe. - Úris-ten, csak nem fog megbolondulni? Épp most, mikor a legnagyobb győzelem küszöbén áll?

Stumfeldert – önmaga legnagyobb meglepetésére – hirtelen nagy-nagy megnyugvás töltötte el és felfokozott érdeklődéssel fordult a vendégei felé.

– Ó, mennyire örülök, hogy megtiszteltek a látogatásukkal. Parancsoljanak kávé, esetleg va-lami italt is hozhatnak... konyak, sör, egy korty finom tokaji aszú...

– Azt hiszem, most jól esne egy hideg sör – vetette oda könnyedén Kerekes. – Az asszonyság egy pohárka édes tokaji aszút kér. Azt kedveli.

Mielőtt az elnök szólásra nyithatta a száját, már jött is Gizike az italokkal, amiket a vendég felsorolt. Előkelő meghajlással letette eléjük, akár egy békebeli kávéházi főpincér.

– Szabad egyébbel is szolgálnom? Esetleg aprósüteményt ajánlhatok... – majd választ sem várva kecses pukedlit vágott ki és elhagyta az irodát. Előtte még olyan csábosan mosolygott a főnö-kére, hogy az felért egy nyilvános szexuális zaklatással. Hja, nagy úr a megszokás...!

– Ügyes titkárnője van, elnök úr – jegyezte meg Erzsí. – Valósággal kitalálja az ember gon-do-latát. Öröm lehet ilyen kiváló beosztottakkal dolgozni.

– Igen... igen... – hebegte Stumpfeler Béla és megtörölte izzadt homlokát. Honnan a csodából tudta Gizi, hogy a vendégek mit akarnak inni? Előre összebeszéltek? Itt valami rejtély lappang! Elképzelhető volna, hogy a férfi valóban az, akinek mondja magát? Izé... gondolatolvasó? Nem úgy néz ki... Elég jámbor, mafla kinézete van.

– Pedig az vagyok, törődjön bele, elnök úr. Gizike csak azt tette, amit én sugalltam neki. Hát akkor talán beszéljünk – hajolt előre Kerekes, aztán felállt és le-föl sétált. – Tetszik az irodája, azt hiszem, átmenetileg megfelel - ezt az asszony felé mondta. - Le-hetne ugyan nagyobb is, de valahogy majd csak elszorongunk benne a feleségemmel. Maga átköl-tő-zik egy másikba. Van a közelben kisebb?

Az elnök felhördült.

– Micsoda? Elment az esze? Még hogy én átköltözöm... Megőrült maga, ember?! Csak nem képzeled?...

– Most mit van úgy kétségbeesve? Világmegváltásról van szó, és maga egy ilyen történelmi pillanatban a saját ké-nyelmét tartja a legfonto-sabbnak? Inkább figyeljen rám. Ha jól viselkedik, megmaradhat alelnök-nek, sőt azt se bá-nom, ha továbbra is a maga neve alatt működik a párt. Engem nem érdekel a rang.

– Miről beszél? – hápogta fátyolosan Stumpfeler Béla. – Kicsodák maguk tulajdonképpen?

– Na látja, végre egy igazán értelmes kérdés. Nem akarta elhinni, holott én megmondtam őszintén a legele-jén, hogy olvasok a gondolataiban. S ha nem mondom, akkor is fel kellett volna tűnni, hogy előre válaszolok mindenre, s hogy még ki sem mondta, máris teljesültek a kívánságai. Azt hitte, megbolondult, éppen most, amikor már a végső, nagy győzelem előtt hiszi magát, holott én voltam az, aki tudtam, mi jár az eszében. Hajlandó végre belátni, hogy nincs esélye velem szemben? Most azt latolgatja, hogy tele-fonál a rend-őrségre. Így van?

Igen, így volt.

Az elnök valóban azon törte a fejét, miként értesíthetné feltűnés nélkül a rendőr-ségen lévő híveit a látogatók mielőbbi eltávolítása ügyében. Ezt is kiolvasták a fejéből!

Halálosan megrémült. Menekülni!... Menekülni, amíg nem késő! – dörömbölt agyában a gondolat.

– Sehová sem kell menekülnie – folytatta Kerekes zavartalanul –, nem akarom bántani, ha együttműködik velem. Megismétlem: tudok olvasni a gondolatokban, és nem csak a magáéban, hanem min-den-kiében, és arra is képes vagyok, hogy irányítsam mások tetteit, s az emberek azt csinálják, amit én akarok. El-határoz-tam, hogy megváltoztatom a történelem menetét, vagy ha ragaszkodik a korábbi tréfának szánt kife-jezéshez, megváltom a világot, s ehhez szükségem van néhány segítő-társra, méltó helyiségre, s ez pont megfelelő – legalábbis átmenetileg. Ön elnök úr, hibázott, lenézi a rajongóit, de ezen könnyű változtatni. Arra azonban mindenképpen alkalmas lesz, hogy a szóvivőm legyen. Vállalja ön-ként ezt a szere-pet, vagy kényszerítem?

Stumpfeler Béla utolsó erejét vetette latba, amikor lihegve, erőlködve kinyögte:

– Nem vállalom! Inkább a halál!

– Ahogy akarja. Szép temetést rendezünk, a párt saját halottjának tekintjük, ezt megígérhetem – vont a vállát Kerekes. – Most azonban dologra! Gizike! Jöjjön be, diktálók!

A titkárnő úgy vonult be, mint akit dróton vezetnek, kezében jegyzettömbbel és ceruzával.

– Fogalmazzon meg egy nyilatkozatot, miszerint Stumpfeler Béla önként lemond az én javamra, az én nevem Kerekes József. Mától ő a párt szóvivője. Igaz, Stumpfeler úr?

A volt elnök szája kinyílt és úgy maradt. Feje elkékült, melle zihált, aztán lassan összegör-nyedt, majd nyögve felállt és fejét lehorgaszta, alig hallhatóan sutto-gta:

– Írja, Gizike!

– Hála az égnek, a legjobbkor, éppen ideje volt! – mondta a titkárnő és táncléptekkel, riszálva kimasírozott.

Kerekes József beült az elnöki íróasztal mögött magasodó trónszerű főnöki fotelbe, megpördült vele és kijelentette:

– No, Erzsikém, elkezdődött a harc. Eddig minden úgy ment, ahogy képzeltem.

– De mi lesz ezután? Jó, tudom, tudom, te nem politizálsz, de azért... Akarsz mondani valamit? Tessék, hallgatlak.

Amikor a fiatalasszony megszólalt, hang-jában új, eddig soha nem tapasztalt határozottság és öntudat csengett. Kerekes csodálkozva fülelt: lám-lám!

– Szerintem ez még kevés, ez semmi, a többi pártot is körbe kell látogatnunk. Aztán itt vannak az egy-házak... Nem elhanyagolható kérdés. Sőt, ha rajtam múlna, azt venném követ-kezőnek. A kormányra ráérünk, az ügyis rendszerint akkor ismeri fel a helyzetet, amikor már minden mindegy.

– A szakszervezet... – kotyogott közbe szolgálatkészen Stumfelder.

– Tréfál? – Intette le erélyesen az asszony. – Melyik? Azok nem érnek rá, olyan egyszerű ügyekkel foglalkozni, mint a nemzeti felemelkedés, ők egymással vannak elfog-lalva, nekik mindegy, ki van hatalmon, amíg övük az íróasztal, rájuk kár az időt pazarolni.

– És a hadsereg? – kérdezte Kerekes. Tetszett neki a felesége viselkedése. Lehet, hogy meg-van az új mi-niszterelnök?

– A hadsereg? – biggyesztette le száját az asszony. – Mint újságolvasó ember, két lehetőséget látok. Az egyik: vonj el még tíz százalékot a költségvetésük-ből, és többé nem lesz velük gond, mert megszűnnek létezni, de ez veszélyes, rájuk még szükség lehet. Sosem lehet tudni előre, mi történik. A másik lehetőség: emeld fel a tisztikar fizetését húsz százalékkal és követni fognak tűzön-vízen át. Ugyanez a helyzet a rendőrséggel is, csak az sürgősebb.

– Helyes! Megfogadom a tanácsodat. Figyeljen, Stumfelder úr, most elmegyünk, de egy percig se remélje, hogy szabadjára engedtem magát. Megértette? Válaszoljon!

– Igenis, Kerekes úr, ahogy óhajtja! – hajolt földig Stumfelder Béla, majd az asszony felé fordult. – Igenis, mi-niszterelnök asszony! – és teljes szívéből hitte, amit mondott.

Az Egyesült Felemelkedés Párt nagy lépést tett előre országhódító útján.

De ez már nem ugyanaz a párt volt.

VÉGH TAMÁS

Az infernó vége

„Megrendülésünk súlytalan,

Panaszunk sincsen, nincs már; csak vinnyogás.

Túlélő alázat csendesít,

de túlélhetetlen itt a hallgatás.”

/Csengey Dénes: Vörösmarty költő lázbeteg éneke/

Eddig eljutottunk, a hallgatás faláig.

Delelő hold embermagányt sodor,

s rekedt harang kondul a sötéttel.

Rőzsetenyérben szívkoszorú lángol,

s hollórajok árnya keresztútra feszül.

Szüretlen, kéretlen, véletlen szavak,

füstölgő gondolatkazlak szemhatára.

Látom, oda se nézve: a csönd is csak áll.

Torlódik susogva minden, hisz magad is

látod, de nem sikoltasz, ha marja torkodat

fortélyosan az a régi, és mosolyogva lapít.

Mutasd magad, te, a szabados harag

szőke örvényében forgó, summás alak!

Szaladó szeánszok, ferdült imákba fulladó
malasztján kérődző, hullott sorsú magyar!
Folyékony éjszakádra, mint holtra a bőr,
ráhül a másnap. Mit sírsz? Ennyid maradt.

Hagyd holnapig, hátha megtartatsz,
és jeleket hagy neked a kegyelmes ég.
Figyelj a hangra, mely életre érlel!
Száll és szól, kiált, kiáll, haragszik érted
kétségbeesett méltósággal ma is a költő.
Lángol a rózse, füstje száll a sötéttel,
és embermagány kondul a falaknál.

2017. február 22.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Két gyalogos

Nagy Gáspárt gyermekkorában is felmentették tornából. Nem volt ugyan komolyabb baja, csak a mama féltette, merthogy olyan kis vékonyka gyerek volt. Az anyja a tanító nyakára járt, hogy ne tornáztassa azt a gyereket. Ne kínozza a rúdmászással, mert még le talál onnan a magasból esni és összetöri magát. Focizni ugyan szeretett a kis Gazsi, de mivel végre a pedagógus megunt a szorongó nyavalygását, minden tornaórán félre ültette a kényeztetett kisdíjakot. Az pedig még rosszabb volt, hogy ott kellett ülnie egész órán az egyik tornapadon. Miközben a többiek gúnyos pillantásokat vetettek rá és a hosszú szünetben a focicsapatba sem válogatták be. Elvégre, ha neki nem szabad tornászni, akkor focizni se focizzon-gondolták. Ez bizony nagyon kellemetlen volt később, még a katonaságnál is, ahol a nyújtógyakorlatokat sem tudta megcsinálni. Amikor pedig délben az ebédhez vonult a szakaszuk, a tizedes a tornakert előtt gyakran megparancsolta: -Nagy! Amíg a lengőkötélen fel nem mászik, nem jöhet ebédelni.

Mit volt, mit tenni? Gazsi nem ebédelt, hanem a kávéházban vásárolt tíz deka nápolyit és ezzel elverte az éhét. Na, de mivel az elméleti foglalkozásokon mindig ő volt a legjobb, a végén még tizedes is lett belőle a szolgálati idő második évében.

Ezen mosolygott most is magában, mikor a lakótelep parkjában sétálgatott. Lassan, komótosan lépegetve, amúgy ráérősen, ahogy azt már a nyugdíjas ember megengedheti magának. Így pergette gyakran az emlékezés filmjeit, és közben arra gondolt, hogy hiába akart neki jót a mama azzal a felmentéssel, ha később iskolahagyottként a kemény fizikai munkával járó napszamos évek vártak rá. Mert másként még a kinőtt ruhái helyett sem tudtak volna vásárolni egy kamaszkori öltönyt. Téli kabátról már nem is beszélve. Csakhogy a mozgása maradt mindig olyan, amire az ügyetlen jelzőt lehetett mondani. Később idősebb korában meg az elhízás ellen kellett védekeznie, többnyire eredménytelenül. Ehhez a védekezéshez tartozott a reggeli és déli étkezés utáni séta is, minek alkalmával gyakran összetalálkozott azzal a kimért lépésű nagydarab emberrel, akivel mindig váltottak néhány szót. Az illető nem volt bőbeszédű. Tőmondatokban közölte, vagy inkább panaszkolt, hogy ő is mindig úton van, mint a kutya. Mert nem bírja elviselni az egyedüllétet. Hat éve már, hogy meghalt a felesége. A gyerekek felnőttek, dolgoznak, megházasodtak. A két szoba-összskomfort meg üresen pang itt, a közeli panelben. Mert ide költöztek egykor a faluból, mivel csak itt volt munka, amiből lehetett valamire jutnia a munkásembernek.

Egyszer aztán azt közölte ez a férfi, hogy beköltözött a szociális otthonba, ahol a gyereke közbenjárásával, kapott egy különszobát. Most aztán a többi lakóval együtt emberek között van. A lakást meg eladta.

A pár szó idejéig tartó találkozásuk után mindig a kézfogás következett, aztán ellenkező irányba tartva, egyikük erre, másikuk amarra, mentek tovább. Sokat voltak az utcán mind a ketten. Az öregúrnak a különszoba ellenére is hiányzott a nyílt tér, a szemlélődés. Napközben kisebb- nagyobb szünetek után is ott járkált a flaszteron, üldögélt a bolt elé kitett lócán. Többnyire egyedül. Nem tudni, hogy maga sem kereste mások társaságát, vagy az emberek nem közeledtek hozzá. Minden esetre szobornak is beillett volna, ahogy ott tanyáztat egyedül.

Gazsi bátyó inkább gyalogolt, mint tanyáztatott. A séta volt az egyetlen sport, amitől fogyást remélt. Mert hisz, a 165 centiméteres magasságához képest naponta váltakozva 89 és 90 kilót mutatott a szobamérleg. Az is makacsul ragaszkodott az állandósághoz.

Most, hogy a hársfasor lombjai alatt lépegetett meg-megállva egy-egy látványosság előtt, különösen a fűben keresgélő madarak kötötték le a figyelmét. A feketeterítő olyan bátor kis madár, hogy szinte az ember cipője orráig merészkedik, de megfogni mégsem lehet. Az utolsó, számára gyanús pillanatban röppen fel a

levegőbe. Az utóbbi időben a szarka is oda szokott a térre, de nem tudni, hogy a füvet csipegetné, vagy inkább kukacot keres. Amint egy adott pillanatban látható, csak ide-oda ugrál, pattog, mint az eldobott gumilabda. Így közelről lehet igazán felfedezni az ő szépségét. Mintha csak azért ugrálna a báméskodó ember előtt, hogy mutogassa magát. Fehér és fekete tollazatát. A hosszú, vékony farktollai, mint egy éttermi pincér frakkja, fénylenek a napsütötte mezőben.

Gáspár meg-megáll, nézi az ember társbérelőit ebben a földi világban és arra gondol, hogy ez a látvány kárpótlás az öregségért. Mert kinek is lett volna ideje ennyit báméskodni fiatalon, abban a rohanó világban, melyben majdnem fél évszázad suhant el, mint a gyorsvonal, igazi szépségek, értelmes dolgok fölött. Azért a kis pénzért, úgymond a megélhetésért kellett minden szép és jó fölött rohangászni. Hát, most ezt az élményt kell megragadni. Ez a kárpótlás, a csendes szemlélődés a sok évtizedes küzdelem és harc után. Így gondolta ezt Gáspár és most nem bánkódott amiatt, hogy nagyon be kell osztani azt a kis zsebpénzt, amit nyugdíj címen hoz havonta a postás. Nem sokszor jut már például olyan kiadásra, mint a színház. Nyaralni sem voltak sehol az utolsó húsz évben. Marad itthon a tévé, meg a könyvek. Még jó, hogy közkönyvtár is működik a közelben, s az otthoni polcon tároltakon kívül a mai irodalomból is válogathat a kölcsönzőben.

Ahogy végighordozza a tekintetét a tágas park fölött, az ismerős öreget látja tanyáztatni egyedül, a kis nyírfa alatti lócán. Az is felfedezi őt, karlendítéssel küldi az üdvözlését, s Gáspár meg azt gondolja: -Hm. Ez meg elmozdult a törzshelyéről. Most nem a bolt előtt üldögél.

Arrafelé haladva, most éppen az az elhanyagolt külsejű kisember lépett hozzá reménykedve, akit máskor mindig a kocsmájtaja előtt szokott látni.

-Uram! Tudna nekem pár forintot adni?-kérdezte. Gáspár pedig arra gondolt, hogy megint inni akar ez a mihaszna.

-Nem tudnék- válaszolta röviden, mert az iszákosokat nem állhatta. Ám pár perc múlva mégis nyugtalanmá tette az a gondolat, hogy talán éhes ez. Ezt az állapotot ismeri. Volt része benne egykoron. Úgy tett, mintha valami dolga lenne a bolt mögött. Megkerülte az épületet és kivett a pénztárcájából 300 forintot. Aztán a másik oldal felől visszajövet megkérdezte az emberétől:

-Uram! Maga most éhes, vagy szomjas?

-Hát, ahogy vesszük. Talán mind a kettő.

-Itt van ez a kis pénz. Na, de ebből most nehogy italt vegyen!

Gáspár nem nézett vissza, hogy lássa, mit választ az illető. Ámbár gondolhatta, hogy az ital lesz neki a fontosabb. De mit lehet tenni? Akit ez a szenvedély egyszer magához ölelt, azt nem engedi el többé.

Alkohol, dohány, újabban pedig a drogok számlálhatatlan fajtái. Az emberiség fegyvertelen, alattomosan pusztító ellenségei! Csak az unokáim rá ne szokjanak – kerítette volna hatalmába az aggodalom, mert még azokért az általános iskolás apróságokért is mindig aggódik. Ám most igyekezett elhessenteni magától ezt a rossz érzést. Nehogy elrontsa a hangulatát.

Aztán az ismeretségük óta először úgy határozott, hogy odamegy a kispadon üldögélő ismerőséhez és mellé tanyázik. Megpróbálja közelebről megismerni. Beszélget majd vele. Kíváncsi az életére. Ki volt, mi volt fiatalabb korában?

Üldögél hát a két öreg. Köszönés után Gazsi bátyó megkérdezi, hogy nem zavarja- e itt ültében a nyugalma.

-Á, dehogymondja röviden a másik. Aztán megint hallgatnak egyet.

-Akkor jön ki az otthonból, amikor akar?

-Akkor-mondja egyetlen szóval a másik és tovább hallgat, de az arcáról barátságos tekintet olvasható le. Gáspár keresné a következő mondatot, de viszonylag hosszú hallgatás után megint a padtársa szólal meg.

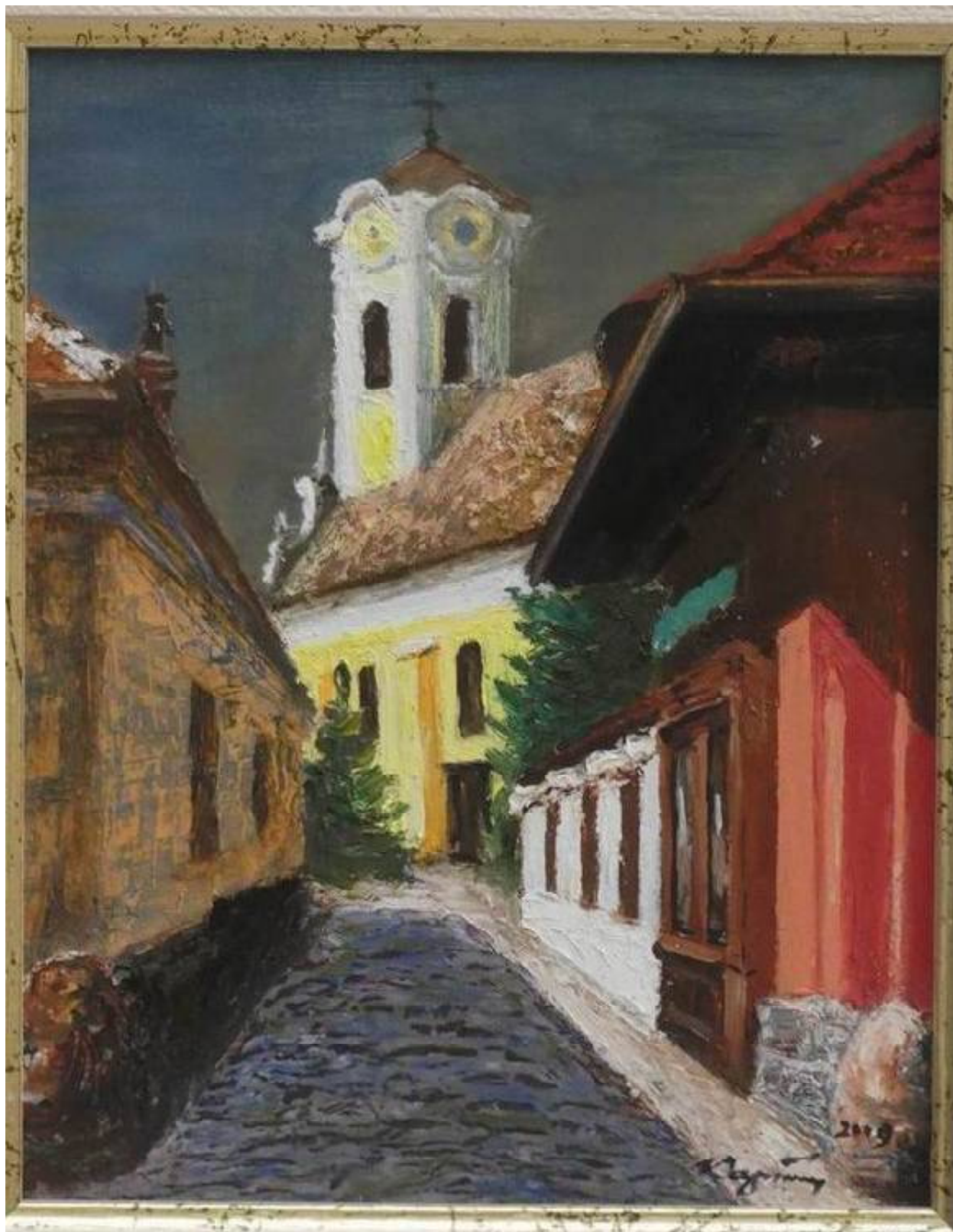
-Mindjárt itt az aratás.

-Péter Pál tájékán szokott kezdődni. Az még odébb van-mondja Gáspár.

-Itt van az mindjárt. Szalad az idő.

-Hát az bizony szalad.

- Én is Pál vagyok-mondja az öreg, de nem teszi hozzá, hogy milyen Pál.
- Én meg Gáspár. Nagy Gáspár-mondja Gazsi és kezét nyújt.
- A Pál most már közli a vezetéknevét is. Varga Pál. Ezt a rövid párbeszédet is hosszabb szünet követi.
- Aztán, honnan költözött ide? –kérdezi végül Gáspár.
- Messziről. Tiszaberekből. Tudja hol van?
- Nagyjából igen.
- Magának tudnia kell. Ahogy elnézem, olyan úrféle.
- Úrféle?-neveti el magát Gáspár. -Miféle úr lehetnék én. Vasbetonszerelő voltam. Na jó, később tanultam is. Technikumot végeztem.
- Én meg rakodómunkás voltam egész életemben. Zsákoltam, lapátoltam. Gyerekkoromban meg arattam apámmal.
- Azért látszik ilyen erősnek, izmosnak. Jól megedződött.
- Edzés? Hm. Ezrével cipelt telezsákok. Szénlapátolás a vagonokból. Szép kis edzés.
- Hány évig csinálta?
- Negyvenötig.
- Azért látom, jó súlyban van.
- Ez már nem jó.
- Mennyi?
- Százhusz és nem fogy. Igaz, eszek én.
- Milyen a koszt az otthonban?
- Jó. Nade, hoznak pótlást a gyerekek is.
- Itthon laknak?
- Itthon, de Pestre járnak. A menyem tanárnő, a fiam meg főosztályvezető -hangzott ez a mondat észrevehető büszkeséggel.
- A gyerekek mindig többre viszik. -jegyezte meg Gáspár.
- Pláne, ha az ember áldoz rájuk-vélte Pál.
- Sokat áldozott?
- Sokat. A feleségem is dolgozott. Tudja, hogy van az. Csurrant, cseppent onnan is. Megint hallgattak. Végül Gáspár törte meg újra a csendet.
- Kijárhat az otthonból?
- Amikor akarok. Megeszem a reggelit és jövök. Ebéd után is.
- Kijön és csak üldögél?
- Hát, mit csináljak?
- Mondjuk csak úgy szolidan egy-egy kisfröccsöt nem iszik meg? Vagy esetleg egy kávé itt az eszpresszóban? Hogy mégis legyen valami változatosság az életében.
- Azt nem lehet. Az eltartásért sokat kell fizetni. A nyugdíj legtöbb részét elveszik. Arra a kis maradékra nagyon kell vigyázni. Hátha később, majd gyógyszerekre is költeni kell. Meg ki tudja még mire lesz szükség a hátralévő időben.
- Hát ez igaz -hagyta helyben Gáspár. Új ismerőse ismét csak hosszú hallgatás után szólalt meg.
- A kormány azt ígéri, hogy emelik a nyugdíjakat.
- Hiszem, ha látom-kételkedett Gáspár.
- Meg nyugdíjprémium is lesz.
- Meg enyhe tél-adott hangot a kételyeinek Gáspár.
- Pál szobor arca ekkor még merevebbé vált és csak az átlagosnál is hosszabb szünet után szólalt meg:
- Ez a meleg árt a fejemnek. Ezzel felállt és átült a legközelebbi platánfa alá, egy kispadra.
- Tényleg nagyon meleg van itt –mondta Gáspár is, de nem követte új ismerősét, hanem kimért léptekkel indult a park irányába. Többé nem találkoztak.

FETKÓ JUDIT**A tékozló fiú**

(novella versben)

A bátyám alig szól, ajka néma, nem kívánt vendége lettem,
vissza már nem léphetek a napra, amikor világgá mentem.
Csábított kaland, az ismeretlen, hívott, vonzott a csillogás,
hamis barátok rabja lettem, cédákra költöttem sok mínát.
Dicsértek, bíztattak, mily bátor, elszánt, derék az ilyen legény,
s én hittem nekik, nem látva meg, hogy bűn az, mi szemükben erény.
Vonzott multság, — s én fizettem — a leghíresebb szajha kellett,
a tisztességet kinevettem, ily kedvhez céda hazudott szerelmet.
Gúnyoltam hitet és becsületet, minden eskümet megszegtem,
mi tisztességet tanultam otthon, kérkedve, önként feledtem.
Mohó voltam, a minden kellett, kevés volt nekem a fél világ.
A jussomat keveselltem, hitemben biztatott a társaság.
Apám, fivérem elfeledtem, távoli tájon oly könnyű ez,
és már könnyű voltam, s könnyedén költöttem el minden pénzemet.
Akkor eljött az igazi ördög, barát, biztató képiben,
s felajánlott némi kölcsönt, folytathassam addigi életem.
Barátnak hittem, jóakarónak — segítettek a vályúig.
Apám megbocsát, én nem magamnak. S mit gondolhatnak ők ma itt?

Izzik, forró a föld,
a nap perzsel, vakít,
fakult a nyári zöld,
az őszt betakarít.

Ujján apám gyűrűje díszlik! Én sose kaptam ingyen semmit!
Irigy vagyok, hogy azt merem hinni, szereti benne, mit nem hisz?
Legyen hát, egyen, hisz a szolga sem halhat éhen e birtokon,
de Isten bocsássa meg nekem, már testvéremnek nem hívom.
Szólítom nevén, egy asztalnál eszünk, együtt mondjuk az imát,
minden reggel azzal ébredek, hogy tán a lelkem is megbocsát.
Engem is csábít, vonz az ismeretlen — irigylen tán a sok tivornyát?
Szajhák csókjára vágyom? Nem hiszem! És most jaj neki! Ó jaj nekem!

Fordul lassan a Föld,
a nap ma is lemegy.
Virrad, ragyog a zöld,
a fényben üzenet.

Mi lesz, ha majd ismét elindul, hitét széthordja, vagy mást követ,
vagy tagadóvá válik végképp, elhagyva mindent, mit követett?
Mondhatom akkor is fiainak, hogy bocsásson meg újból neki,
ha ismét megmártózza piszokban megtér, s ajtáját zörgeti?
Imádkozom naponta érte, hogy ne húzza vissza őt a sár,
s ha az Úr meghallgat, remélem fiam nem lesz többé halott már.
Hibás vagyok, mert elengedtem, átadtam a ráeső vagyont,
vén fejjel nekem kellett tudni, a tapasztalatlan vágy csak ront.
Hajdan, ifjan engem is vonzott, csábított kaland, a nagyvilág,
de rájöttem, időben felismertem, a vágy nem a valóság.
Gyakran nehéz volt. Berzenkedtem, kerestem, hol a minden,
akkor értettem meg igazán, mikor fiam halottnak hittem.

Tavaszi rügyekben
indul az új élet,
lenn a gyökerekben
él az új ígélet.

Álmomban Fulvia táncol, övén aranypénzből van a szoknya,
Kivillantja meztelen testét a muszlin rafinált anyagja.
Nevető társaság vesz körül, mind rám üríti kupáját,
a bor tükrében magam látom, hallom a disznók visítását.
Ébredek, s mi vonzott akkor, émelyítve szaggatja a csendet.
Segítsetek! Mert jaj nekem! Nem bírom el ezt a szörnyű terhet!
A gyűrű égeti ujjam! Nem illet! Ez nem az én érdemem.
Ha százszor élnék, akkor sem érnék annyit, hogy az enyém legyen.
A láva megdermedt, kidobott magából az az izzó hullám,
a pokol tüze el nem égetett, pernyéje hidegen hullt rám.

Távoli tájban, abban a házban
gyógyítsd meg szíved. S ha ragyog hited,
gyújts gyertyát te is, fény lesz benned is.

Távol tüztől, forróságtól, mit fűtött, hajtott telhetetlen vágy,
Istenem, Uram, Istenem, hallgasd meg kérék e félszeg imát!
Szavak spontán egymásutánja, imának kevés félszeg fohász,
mindig érzem szeretetét, tékozlóként is szeret, megbocsát.
Hív a hajnal, a harmatos fűszál, az állatoktól gazdag rét,
eddig nem éreztem, nem szerettem így a föld friss leheletét.

B. TÓTH KLÁRA**Baráti válasz Horatiusnak**

Nil admirari. – semmin se csodálkozz!

Ave Horatiusom, na de kérlek, épp a te szádból...?
Sorsodat ismeri mind, akit izgat az ókori mérték,
el sem hinném, tudva a múltad: arra veszel rá,
hogy ne csodálkozzak semmin? Pedig életedet már
bámulatos eseménysorozat felhőkbe repíti!
Felszabadított rabszolgának pór fiaként, aki –
köztünk szólva – telekspekulánsként kúszva magasra,
(házügynök mai nyelven,) azaz kitanulta a szakmát,
s úgy megszédte magát, hogy téged, a szolgafit első
rangú iskola várt, s tanított görögül! A fejedből
új, könnyed szatírák fröccsentek a csillagos éjig,
íly nevetést sem visszhangzott még menny le a földre...
Végül Maecenas lett a barátod, s támogatód is
(tőle a birtokod itt Sabinumban, Róma-közelben).

Rád hullott ez a sok lehetőség, és a talentum,
oly bőséggel, – égi ajándék – szórtad a kincset,
s írtad epódoszaid, hol lágyan támad a líra...
Óda, episztola-félék ontják bölcseleted már:
van mértéke a dolgoknak, kell mérni tanulni,
nem, sose lengjen az inga, se jobbra, se balra,
el ne borítson a tűz, ami mámora szónak, a szívnek,
semmi ne mozdítson ki a mennyei harmoniából.
Gyózz sztoikus nyugalom, ez az élet lényegi része.
„Carpe diem”: belső derüvel éljed meg a percet,
ám a csodán se csodálkozz – mondod – semmin a földön,
így nyugalom vár, szól epikúroszi hangon a mondat.

Kedves Quintusom, érzem, mekkora kincs a te munkád,
bölcs szavaid fonalán kúszunk fel az égi magasra,
ám ez a „semmi se” tényleg bosszant, bár le se írnád,
mert nekem annyi csodálnivalóm akad ebben a létben...

HÖRÖMPŐ GERGELY

A délibáb nem látszik közelről

Álmomban jött velem
a vasfejű, ceglédi parasztgyerek,
drága apró nagyapám.
- A pócsmegyeri lila ég
betakarta már Lányfálut,
és csöndesen elnézegettük,
ahogy a felhő tovafut.
Már elmentek a lányok,
kezükben énekeskönyvön virággal,
a Kisdunának szőke habján
széttért az esti halk madárdal.
Kétségek gyötörték őt is,
de harsány hangú nagy remény
éltette mindig s messzire néző
szemén, arcán, tekintetén
ott tükröződött, ahogy mondta;
Csak türelmesen, gyermekem,
mert van jövő és van igazság.
- A délibáb közelről sose látszik.

DEBRECZENY GYÖRGY

Óriási szenzáció

egy újsághír nyomán

Egy 47 éves hátizsák
próbálta ellopni magát
a pályaudvar főbejárata mellett.
A hátizsák egy széken tartózkodott,
de a cselekményt szerencsére
észrevette egy biztonsági őr,
aki azonnal hívta a rendőrséget,
és kiérkezésükig visszatartotta
a lélegzetét.
A rendőrség kezdeményezi
a hátizsák bíróság elé ültetését.
Lehetőleg a főbejárat elé,
egy 47 éves székre.

H. TÚRI KLÁRA

PASSZÁZS

Rég volt
mégis emlékezni mindarra
mi benne szép volt
oly édes nekem ma még
Zwickl Rudi egy tánra
utoljára
ha fölkérnél

„Szemetes az én szerelmem
Egy kis szemetes leány”
Így hangzott nevette-nótád

Álmainknál messzebb
senki ne tekintsen
Az voltunk mi
kiknek párja nincsen
Klónozatlan ifjú táncospár

Szerette-lovagom voltál
s oly kedvesen
rejtelmesen
mint te
soha többé nem tekint rám
senki
Gránáttepte lábad múltab rejti
azzal járnánk ma is mi még
Ugye Rudi?

De sok tavasz s nyár
ködlött azóta tova
Az az ősz is rég oda
s
padlatig omolva
az a táncterem

Bécsi keringő és angol
s közbe óhatatlan
egy- egy tangó járta
S hallom még ma is a hangod
— Szabad egy tánra?

De elmentél ...S szívemben alig él
az Ifjúság varázsa
lassú szél bánati
tűnő hópolyhei
fárad a szív
gyakran hagy ki
dobogása
s túl minden zenén és álmon
vésztjósón fű már felém
odaátról a szél

Utoljára egy tánra még
Zwickl Rudi
ha fölkérnél...

KEREKES TAMÁS

Német, karácsonyi hangulatú történet

Der Küster aus Heiligenburg

Egy sekrestyés Heiligenburgból

Vor etwa 70 Jahren lebte ein Küster namens Otto Wald in der Kleinstadt Heiligenburg in der Umgebung von Hamburg. Mintegy hetven éve élt egy Otto Wald nevű sekrestyés egy Heiligenburg nevű kisvárosban Hamburg környékén. Er lebte und arbeitete fleißig, zufrieden und begeistert in der Kirche der Gemeinde. Ő élt ott és dolgozott szorgalmasan, megelégedve és lelkesen a templom közösségében. Bis eines Tages einen Brief von Bischofsamt bekam.

Míg egy napon levelet kapott a püspöki hivataltól. Er stellte sich nämlich in der Gemeinde heraus, dass er Analphabet ist, er konnte also weder noch lesen noch schreiben. Ebben az állt, hogy a hivatalban nem maradhat olyan, aki sem írni, sem olvasni nem tud. Obwohl er seine tägliche Arbeit seit 25 Jahren ausgezeichnet verrichtete, musste er nach den Vorschriften das Lesen und das Schreiben erlernen.

Jóllehet ő naponta huszonöt éven keresztül dolgozott kiválóan, muszáj neki az előírások szerint megtanulni olvasni és írni. Im Brief stand nämlich klipp und klar, wenn er innerhalb eines Jahres das

Lesen nicht erlernt, kündigt man ihm. A levélben világosan az állt, hogy muszáj egy éven belül megtanulnia olvasni, különben felmondanak neki. Als er das erfuhr, war er niedergeschlagen. Mikor ezt megtudta, levertté vált. Er nahm seinen Hut und Mantel und machte sich auf den Weg nach Hause.

Vette kalapját és kabátját és tett egy kirándulást, egy sétát, el hazulról. Unterwegs dachte er, dass irgendwo auf einen Apfelkuchen einkehrt. Útközben, gondolta betér valahová egy almatortára. Aber alle Konditorien waren schon geschlossen, er fand nur eine geöffnet, aber die Bedienung musste ihn bitter enttäuschen. De az összes cukrászda már zárva volt, talált egyet, de a kiszolgálás elkésértette. Die Bedienung war unhöflich, die Kellnerin wollte ihr nur ungern bedienen. A kiszolgálás barátságtalan volt és kelletlen. Ihre Schürze war schmutzig, ihre Haare ungekämmt. A felszolgálónő köténye koszos volt és a haja fésületlen. Sein Lieblingskuchen war geschmacklos und hart wie Granit. Az ő almatortája ízetlen volt és kemény, mint a gránit.

Als Otto Wald zu Hause ankam und die Küche eintrat, fand er seine Frau beim Kuchenbacken, wo es fein und unwidersprüchlich nach seinem Lieblingskuchen duftete. Így aztán Otto Wald haza indult és a konyhában megütötte az ő feleségének csodálatos sütijének illata. Er erzählte alles, was ihm in der Kirche und die Konditorei passierte. Ő elmesélt mindent a templom és a cukrászda közbeni történetéről. „Sie wollen mich entlassen“, sagte er verstimmt: „Was soll ich mit 55 Jahren anfangen? Mit akarhatok én gondolta lehangoltan, mit kezdhetek én 55 évesen? Schreiben und lesen lernen in meinem Alter? Das schaffe ich einfach nicht. Írni és olvasni megtanulni 55 évesen. Ez egyszerűen lehetetlen. Ach geh! Wohin? „Kopf hoch“! Ugyan menj már, fel a fejfel! Du bist ja noch in deinen besten Jahren!“ Te most vagy a legszebb éveidben. Ich werde arbeitslos, dann obdachlos und komme unter die Brücke“ Én leszek munkanélküli, aztán hajléktalan és mehetek a híd alá. „Halt!“ Állj! Ich habe eine tolle Idee“! schrie plötzlich die Frau auf: „Sag mal, schmeckt dir mein Kuchen?“ Van egy csodálatos ötletem -kiáltott fel hirtelen az asszony-, Mond csak, ízlett az én tortám? Oh, und wie. De mennyire. „So gut kann niemand auf der Welt Apfelkuchen backen“ Senki nem tud az egész világon ilyen almástortát sütni! „Das ist halt meine Lösung! Állj, van egy ötletem. Weißt du, ich habe ein wenig Geld für unsere alten Tage aufgespart. Tudod, van egy kis félretett pénzem, amit megspóroltam öreg napjainkra. Davon können wir in der Stadt eine Konditorei eröffnen, sie wird zwar klein, aber ganz nach unserem Geschmack. Abból tudunk egy kis városban nyitni egy cukrászdát, ami

lesz világos, de az egész a mi ízlésünknek megfelelő.” „Ich begreife langsam, was du meinst! Fölfogom, hogy mire gondolsz. Du wirst in der Küche Apfelkuchen backen, und ich werde mich um die höfliche Bedienung kümmern.” Te fogsz a konyhában almatortát sütni és én fogok barátságosan felszolgálni.- sagte er ganz begeistert. Mondta ő egész fellelkesülve. „Ich werde mich um das Aussehen der Kellnerinnen kümmern. Én fogom a kinézetüket a felszolgálóknak ellenőrizni, megfésülni őket. Ihre Schürze, ihre Haare werden immer sauber sein, sie werden die Gäste immer hilfsbereit, nett und freundlich bedienen. Az ő kötényüket, hajukat mindig tisztán tartom és ők a vendégeket mindig barátságosan fogják felszolgálni. „Ja, mein Schatz, wie in den schönen alten Zeiten.” Igen, kincsem, mint a régi szép időkben. Und so geschah es auch. És így történt minden. Die Konditorei „Gloria” hatte bald einen sehr guten Ruf, allte wollten in einer Konditorei etwas verzehren, wo alles so aussah, wie in den schönen alten Zeit. A Gloria nevű cukrászda nemsokára jó hírnevet szerzett, mindenki akart egyszer a cukrászdába betérni, mint a régi szép időkben. Die Konditorei wurde bald zu klein und sie eröffneten eine andere. A cukrászda nemsokára túl kicsi lett és ők nyitottak egy másikat. Nach und nach mussten sie andere anstellen, denn sie konnten die Arbeit allein nicht mehr schaffen. Nap nap után kellett egy másikat felállítani, mert a munkát nem tudták elvégezni. Langsam wurden sie landesweit bekannt und besaßen das größte Konditoreinetz in Deutschland. Lassan országszerte ismertté váltak és övék lett a legnagyobb cukrászdalánc Németországban. Mit 75 Jahren aber wollten sie sich zurückziehen, hatten sie keine Energie. Hetvenöt évesen visszavonulni akart, fogyott az energiája. Sie gaben also eine Anzeige für den Verkauf ihres Konditorienetzes auf. Ők feladtak egy hirdetést, hogy eladják a cukrászdaláncot. Ein steinreiche amerikanische Firma meldete sich endlich, und mit ihrem Vertreter setzten sich die Alten zusammen. Egy dúsgazdag amerikai cég jelentkezett végül, képviselőjükkel összeültek az öregek. Der Vertrag war schon fertig, nur Otto Wald musste ihn noch unterschreiben. A szerződés már kész volt, csak Otto Wald nem akarta még aláírni. „Da Unterschreiben Sie das bitte” bat der Vertreter um die Unterschrift.” Írja alá, kérem, mutatott és kérte őt a képviselő az aláírásra.” Das geht nicht.wissen Sie ich kann nicht schreiben, ich habe es nicht gelernt” sagte er total beschämt. Az nem megy kérem, tudják meg Önök, hogy én nem tudtam írni megtanulni válaszolta Otto Wald megsemmisülve. Oh, wie! Sie können nicht schreiben? Ó, micsoda? Ön nem tud írni? Das ist doch unglaublich. De hisz ez lehetetlen. Wunderte sich der Vertreter. Csodálkozott a képviselő. Sie können nicht schreiben und konnten trotzdem ein ganzes Konditoreinetz ausbauen? Ön nem tud írni mégis egy egész cukrászdaláncot épített fel? „Ich kann mir vorstellen, wer und wo Sie jetzt sind, wenn Sie lesen können.Präsident der Weltbank.der Bundeskanzellar.oder.” Én érthetem, hogy ha Ön tudott volna olvasni, akkor a Világbank elnöke, vagy tartományi miniszterelnök lehetett volna, vagy...”Nein, sagte leise der Mann, „Ich kann es Ihnen ganz genau sagen : ein Küster, mein lieber Herr, ein Küster. ...Nem, mondta csöndesen a férfi, Én lettem volna egy sekrestyés mondta pontosan a férfi.

ifj. CSERVENÁK MIHÁLY GYÖRGY**Kender**

Ha úgy lenne, hogy beszélnék, mit mondana nekem,
Volna még szó ami el nem hangzott miközöttünk,
Vagy akadna-e még gondolat mely kimondásra vár,
Volna-e még idő amit abba ölnénk, hogy elszálljon fölöttünk?
Ha úgy lenne, hogy válaszolnék volna mit mondania,
Egy megakadt beszélgetésben egy mondat
Minek el kell hangoznia,
Volna? Vagy csak hallgatnánk a soha ki nem mondottakat?
Most ide ülhet, szót adok, csak beszéljen,
Mondjon szépet, bántót, igazat, hamist,
Megtűrök mindent, az önszájából Veronika;
Akár még hazugságot is...

Látom habozik. Kérem ne ijedjék meg,
E szörnyű csikorgás a padlásról ered,
Ne féljen! Csak a kócos kenderkötél suhog így,
Csak az hiányol már nagyon engemet.

Én láttam kacagni a tobzott nyírfák ágain
Vad kuviknak néma nászakor,
Hogy szelíd tenger nyüzsgött versenyt:
A kabócák, az elmúlás, a kor.
Én pedig láttam Afrika hegyeit,
Nap tüze tépte csúcsait néma büszkeségben;
Én pedig láttam e tüzet a nőiségben,
Láttam... Veronika hatalmas szemében.

Veronika látomás volt, szeme Abesszin,
Ajkának ragyogása a legfinomabb indiai rubin,
Rózsapézsmakábulat hófehér bőre,
Haja pedig göndör, mint szőlőfürt, Tokaj lugasin.
Nem vadvirág... szömörce, galagonya létezése,
Szíve csodás; gránit, lelke szabad, vad állat,
Kendőt Echo arcára:
Aludj szépség, Aludj! Már rég jobbat leltünk nálad!

Csak ez az átkozott suhogás ily keserves ne volna.
Ne féljen! Amolyan hullacsend előtti csikorgás
Pusztán vérszomj kócolja göndör szálait
A kendernek...
Egy lány tapintás, a csók, és a kielégítő elmúlás.

BARNA T. ATTILA

versei

Kuvikhangon

Késeivel játszik az ég
megsebzí magát
Vesszőzik a szelet a fák
Kútkávához csillag koccan
szikrát vet
jeges sarokvasukon
kapuk nyöszörögnek
kuvikhangon huhog rám a magány

Rév büfé

(Váci emlék 1996-ból)

A Dunán imbolygó komp dadog reflektorfényben a börtönudvar sóhajtó priccsen a rabok hallgatják a nótát rekedt ordítózást ökre rendező őrtorony görnyedezik a falon hajba kapnak bokrok árnyai húgytócsa gőzölög sárgán akár a félelem az öreg Dezső bá' meg csak húzza hogy *akácos út ha* – a hegedűhang botorkál a vízen a túlsó parton kutyák kórusa kíséri vonyítva a pulton üres poharak egymásnak esnek késpenge villan a Hold recsegve széthasad az ég fekete inge szemedbe freccsen a virradat.

DOBROSI ANDREA

Képmás, más kép

Alföldöt hordtunk, meg Tiszát,
akkor még más volt a világ;

márvány volt rajtunk és Trapper,
mélykék műszál köpenyekkel,

a TV fekete-fehér,
hétfőn nem is volt benne kép;

volt KISZ takarékbélyeggel,
suli két szombati reggel;

kötelező volt május 1,
nekünk nem járt őszi szünet;

orosz volt a módi, hapták,
ünnepeink szánkba adták;

Valentin, Halloween semmi,
egy párt, annak megfelelni;

kaptunk karót, volt a bélás,
felnövekszik rajta képmás.

JANECSKÓ GYÖRGYI

Kertre nyíló ablak

- Fruzsikám, csak nincs egy kis fiatal unokahúga a férjednek?

Ez az egyáltalán nem élc nélküli kérdés piros zászlóként lobogott „állítólag barátónje” diszkrét mosolyán. Alig egy hete történt, és fenekestül felforgatta az életét. Addig a bizonyos napig csak szemlélője volt mások boldogtalanágának, bölcs és hallgatag lelki támasz, akinek tele lehet pakolni a kertjét minden szeméttel. Ugyanis Fruzsi mindent elbírt, hiszen körülötte mindig rendben volt minden. Rendben bizony. Mások panaszáradata nem érintette meg különösebben. Volt egy érdekes szokása. Egy játék. Egy gyönyörű ablakba képzelte magát, miközben a sopánkodás és mások nyomorúsága kicsiny patakként elcsordogált alatta. Ő pedig ült mosolyogva, megszokott helyén, mellette egy kis cserépben snájdig muskátlija, aminek férjére emlékeztető illata és megjelenése volt. Levezgette, öntözgette és közben tanácsokat osztogatott. Azon a bizonyos napon az ablak biztonságos üvege kitörött, ezer darabra hullott, megsebezve Fruzsi makulátlan szépséges rendjét. A fényesre suvickolt üvegtáblát betörték a gyanút keltő szavak és muskátlijával a hóna alatt vigyorogva elfutott az állítólagos viszony. Eltűnt a válaszfal, és megfertőzte, amiről azt hitte sosem érheti el. Hirtelen védtelennek érezte magát a csörgedező szennypatakban állva, és a hideg kétség habjai nyaldosták karcsú bokáját. Milyen olcsó tanácsokat osztogatott annak idején! Milyen könnyű volt mások nyomorúsága fölött pálcát törni, okoskodni! A düh, mint egy elszabadulni vágyó, veszett eb fogcsikorgatása, percről percre uszítóbbá vált. Leste a férjét, alig várta, hogy elárulja magát. Semmi különös nem történt, minden a megszokott rendben, az évek óta megrendezett forgatókönyv szerint zajlott. Fogalma sem volt eddig a kétségbeesés hatalmáról, a megsebzett önbecsülés zsibbasztó szorongatásáról. Az álmatlan, gyötrelmesen hosszú éjszakák végeláthatatlan kérdései reggelre szürke szarkalábakat rajzoltak a szeme köré. Bizonyosságot kell szereznie! „Állítólag barátónje” elmondása alapján a kis nővel élete párja naponta együtt ebédel. Péntek délig emésztette magát, egy jelre várt. Kellte magát a gondolat éjjel és nappal, szinte óránként furakodott elő, akármit is csinált, egy dolog zakatolt felé gyorsvonatként a semmiből. A viszony! Meg kell bizonyosodnia róluk! Kisminkelte magát mielőtt elindult. Ugyanúgy, pontosan ugyanazokkal a mozdulatokkal. Se rövidebb se hosszabb ideig nem tartott, mint máskor. Mindent szépen összepakolt a helyére. Rendezett sorokban szalutált a kis garzon, mikor elindult. Lépései kimérten kopogtak az aszfalton. Elhatározta, hogy nem rendez jelenetet. Csak leül, megvárja őket, odamegy hozzájuk és köszön. Mélyen a férje szemébe néz, szó nélkül, és hazajön. A folytatásról fogalma sem volt. Ragaszkodni fog a tervéhez, mintegy előre felpróbált, átszabott ruhához, ami már nem szűk és nem is bő. Nem engedheti meg magának, hogy kicsússzon az irányítás a kezéből. Az idegrendszere nem uralkodhat az agya felett. Ez a cselekvési terv bevált, már akkor is, amikor elveszítették a gyermeküket, és megtudták, soha többé nem foganhat másik. Most is a megszokott ösvényt kell bejárni meggondoltan, fegyelmezetten. Amint a kávézóhoz ért, egy diszkrét sarokba ült, ahonnan jól látható az ajtó, és várt. Elmúlt dél, azután elmúlt egy óra. Sehol senki. Egyszer csak megszörrent a telefonja. A rendőrségről recsegték bele a készülékbe, egy jól érthető női hang sajnálkozva közölte vele, a férjét baleset érte. Megadta a kórházat ahová mennie kell. A megdöbbenés gépiesen irányította mozdulatait. A kórházba érve szinte rohant a sürgősségi osztályra, ahonnan a baleseti sebészetre irányították. A folyosón, a műtő előtt azonban már várakozott valaki. Egy gyönyörű, finom vonású fiatal nő. Határozottan odalépett hozzá, és bemutatkozott. Az ismeretlen nő is megnevezte

magát, Karolina volt a neve. Egyenesen Fruzsi szemébe nézve, kétségeket eloszlató szándékkal mesélni kezdett arról, hogy ő a férje tanítványa már tíz éve. Ma este lesz a bemutatkozása, és reméli a mestert nem érte nagy baj, mert ő fogja felkonferálni. Fruzsi tudott arról, hogy párja egy nevelőotthonban kezdett jótékonyan zenét tanítani azután, hogy kiderült nem lehet többé gyermekük. Így dolgozta fel a bánatát, és Fruzsi egy cseppet sem neheztelt érte. Azt azonban nem értette miért nem szólt patronáltjáról. Kezdett eloszlani a gyanú, hiszen ez a lány, akár a lányuk is lehetne. Sőt, akár kis túlzással az unokájuk. Férje a műtét után még kórházi ápolásra szorult, kába volt. A jobb kezét eltörte, ezért koncertről szó sem lehetett, tehát Karolinára hárult az a nehéz feladat, hogy eddig megszerzett tudásával kitöltse az esti koncertet. Miután a fiatal lány izgatottan elviharzott és magukra maradtak, Fruzsina ezer kérdést is kevésnek talált, amik feltolakodtak ajkára, de mégis valami csendre intette. A késő délutánt már otthon töltötték, pihenéssel, és a koncert előtti készülődéssel, szinte szótlánul. Anyitányt egymás mellett ülve várták a hatalmas teremben. Fruzsinak már az első eljátszott mű után csorgott a könnye, diszkréten törölgette a szemét. Megérkeztek a válaszok fel nem tett kérdéseire. Míg Fruzsi volt az ablak, addig Karolina volt a kert. Gyönyörű, regényesen burjánzó, vadvirágos, napsugaras menedék. Ahol csak hanyatt vágja magát az ember és gondtalanul élvez a szabadságot, bármerre engedi bolyongni a lelkét, csodás meglepetést talál. Egy kis vigasz-sziget. Az előadás végére Fruzsi újra képzeletbeli ablakában üldögélt, azonban valami megváltozott. Az ablakszárnyak sarkig tárva voltak, és a muskátli... nos igen, a muskátli... a kertben volt, egy kis tisztáson, a napfényben. Mindenki számára láthatóan, és szebben virított, mint valaha.

BÖRZSÖNYI ERIKA

Bohócarc a paprikás krumpliban

1980 tele szokatlanul hideg volt, vagy csak az emlékeiben él így, mert azon a télen rengeteget fáztak. Soha nem nézett utána a meteorológiai jelentésekben, számára meggyőző volt az, amit átélt és érzékelt. De egy biztos, a sosem ismert dédapa katonaládájában csonttá fagyott azon a télen a kamrában a krumpli.

Nem volt pénz és nem volt olaj, a szobában az olajkályha meleg helyett csak bűzt árasztott magából. A konyhai vaskályhába gyújtottak be néhanap, ott melegedtek. A kályha, ami valójában inkább tűzhely volt, melynek vaslapján főztek, s felette a falon volt a kis polc, ahol a szakácskönyveit tartotta. Még évtizedek múltán is fel tudta idézni a tűz és a rotyogó bableves illatát, ha fellapozott egy receptet a Minerva Nagy Szakácskönyvben, amit nászajándékba kapott.

Mindig éhes volt, sovány és fiatal, fázott, és a tehetetlenségtől gyakran sírt.

Apóka és Anyóka – mert így hívták egymást – nem így képzelték el a fantasztikus jövőt azokban a hosszú levelekben, amelyeket egymásnak írtak másfél éven át.

Apóka fizetése szármalasan kevés volt és ami utána maradt az építési kölcsön meg a gyerektartás levonása után, azt lehetetlen volt beosztani.

Apóka még alig múlt huszonnyolc éves, de második házassága a szeme előtt kezdett darabokra hullani. És ő nem bírta elviselni a rá nehezedő nyomást, a terheket. Sokat ivott s ezzel valami olyan nyomorba taszította le hármójuk életét, amelyről Anyókának addig elképzelése sem volt.

De ott volt neki a Baba, az ő tejjelű, gödröcskés gyönyörűsége, vágyai megtestesítője. Ettől könnyebb és sokkal nehezebb is volt elfogadnia az életet, ami megadatott neki. Néha, amikor már nem bírta elviselni az otthoni rideg reménytelenséget, útra kelt és buszozott, barátokat keresett fel, vagy csak kirakatokat nézegetett és álmodozott. Karján a babával, aki mindig vele volt, mert szimbiózisban éltek, csak ők ketten, valami édeni békességben.

Egy ilyen téli délutánon történt, hogy Anyóka a Béke téren állt, a nemrég megnyitott nagy hentesüzlet kirakata előtt, ahol a forró fényben grillcsirkék forogtak a nyárson.

Karján a babával, korgó gyomorral és üres pénztárcával állt ott. Szájában összefutott a nyál, ahogy elképzelte a még soha nem kóstolt sült csirke ízét.

Azon kaptam magát, hogy a nyálát és könnyeit nyeli, mert sír, de azt nem vette észre senki.

Közeledett a karácsony, az emberek teljes közömbösséggel siettek el a fiatal nő mellett. Mindenki rohant ajándékot venni, vagy az ünnepi vacsorához bevásárolni.

Őket nem várta senki otthon. Péntek este volt, tudta, Apóka nem fog éjjelnél előbb hazakeveredni. Görcsbe rándult a gyomra a gondolatra, ahogy elképzelte, vajon milyen állapotban lesz és mi vár rájuk.

Hirtelen kívülről látta magukat, már csak néhány szál gyufa hiányzott, hogy az Andersen-mese megelevenedjen. A kis gyufaárus lány meséje.

Lehet, ez adta meg éppen számára az erőt, és született meg benne ennek nyomán az elhatározás. Elszakadt a grillcsirkék látványától, felszállt az éppen bekanyarodó buszra, ahol meleg volt és kapott ülőhelyet.

Hazament, otthon fát keresett a sufniában és begyújtott a konyhai kályhába. Fújta a füstöt és könnyes lett megint a szeme, de tudta, hogy azok már nem a tehetetlen szomorúság könnyei, csak a füst csípi a szemét.

Kihúzta a kiságyat, és a hintaszéket a konyhába, bekapcsolta a rádiót. Csakhamar finom meleg lett.

Felforgatta a kamrát, és talált néhány szem krumplit, hagymát meg egy kis darab szalonnát. Megnyugodott, eszébe jutott, hányszor hallotta gyerekkorában Nagyapótól: ha krumpli, hagyma meg szalonna van otthon, már nem lehet éhezni.

Paprikás krumplit főzött. A készülő étel illata lassan betöltötte a konyhát.

A baba, valójában tíz hónapos fiatalember, a kiságyból figyelte anyja mozdulatait.

Együtt vacsoráztak, Anyóka a krumplit villával összetörte, hullámvonalakat és bohóccarcot rajzolt rá, mint réges-régen az ő ételére Nagyanyó. Ölébe vette a babát, úgy etette, fújta neki a forró falatokat.

Aztán ő is evett.

Szólt a rádió, kint sűrű pelyhekben esni kezdett a hó. Anyóka a hintaszékben ringatózott, és várták Apókát.

Reménykedett a csodában, hogy időben hazatér hozzájuk és talán hoz is valami finomat, ha mást nem, józan mosolyát, szakállas arcának érintését, és egy együtt töltött estét.

ELBERT ANITA**A lét kereke**

Istenek és emberek halnak,
S kárhózatban üdvözülnek.
Forog az idő, hallgat a mély,
A tér bilincset hullócsillag
Teszi a tér kezére, kiégetve bőrből
A vadállat jelét, mert istenül
Az ember, ha nem szolgája
Már magának, s oly egyéniség,
Melyet vihar meg nem állít,
Özönvíz el nem sodor az árral.
Csak aki gyógyítja, és tanítja
A mindenséget, egyedül azok
Sejtik már a lét kerekét, mint
Forog, s hallgatják az élet
Vetését. Gonosz ajkáról csak
Gonosz szó szállhat el, mert
Ők tudják mi a jó, de sokkal
Kényelmesebb számukra
A rossz, a nép ellenben nem
Tudja, mi a jó, s mi a rossz,
Sodródik a politikában, és
Mindig csak verődik valakihez,
Mert maga még nem ércoszlop,
Kinek megvan a maga hite,
Életelve, gondolata. S látom,
Hogy előttem vannak istenek,
Mögöttem meg az emberek,
S tudom, az angyali rendek
Mind segítenek, s mint
Az őrlőmalomban, forgok,
Ember voltam, angyal leszek,
Én vagyok jelenléte vagyok,
S az is leszek Isten tenyerén.

BESZÁMOLÓK

Kazsimérszky Róbert kiállítása a balassagyarmati Kiss Árpád Általános Iskolában, 2019 január 10

Kazsimérszky Róbertet nagy szeretettel fogadta az iskola tanári kara és a gyerekek hada. Nem csak azért, mert két unokája is ide jár, hanem azért, mert egy igazán szerethető festménykiállítást láthattak, smegismerve a képek alkotóját, benne is egy közvetlen és mosolygós, víg kedélyű embert ismerhettek meg! Alább a kiállítást megnyitó szövegemet olvashatják. A szerk.

Kedves Diákok, Tanárok, Érdeklődők, Kedves Ünneplő Közösség!

Számomra egy kiállítás mindig alkalom az ünneplésre, hiszen a művészetek a kenyérrel és a vízzel ellentétben nem tartoznak az élet fenntartásához feltétlenül szükséges dolgaihoz. Mégis, az emberiség már évezredek óta a szellem és a lélek nemesítésének egyik eszközeként használja azokat! A művészetek által próbálja megfejteni a világ jelenségeit, s próbálja életét izgalmassá, a kultúrát pedig -akár az anyanyelvet- nagyon is fontos önkifejező eszközzé tenni.

Kazsimérszky Róbert 1945 áprilisában született Sátoraljaújhelyen, 1963-ban érettségizett ugyanott, 1968-ban szerzett jó minősítéssel diplomát a Nehézipari Műszaki Egyetem Gépészmérnöki karán, gépgyártás-technológiai szakon. Végigjárva a ranglétrát, az évtizedek alatt több üzemben dolgozott mérnökként, vezetőként. Egy ideig tanította is szakmáját, és vizsgáztatta is a tanulókat. Nyugdíjba vonulásáig nagyon fontos gyárak-üzemek főmérnöke, vezetője igazgatója lett. Fiatalabb korában, tanulóévei környékén versenytáncos is volt, és 1968-ban alapító tagja lett a most 50 éves Hegyalja Néptánc Együttesnek! Szeret olvasni, szereti a képzőművészeteket. 1995-óta fest, azóta közel 150 festményt tucatnyi márványszobrot alkotott. Alkotásaival nem kereskedik, azok saját-, barátai, és családtagjai lakását díszítik, így életüket vidámítják. Felesége orvos, két fiúgyermekük és hat unokájuk van! Beszélgetéseink során tapasztaltam, hogy belőle és feleségéből is árad a gyerekek, a család szeretete! Mindkettejük hivatása eleve feltételezi a családtagok szeretetén túl az emberek szeretetét is! Így lettek ők is szerethető, igaz emberek!

A családi háttér, a szeretettel végzett munka Kazsimérszky Róbertet egy életvidám, jó humorú, pozitív gondolkodású emberré tette. Önmagát (szerényen) nem tartja művésznek, bár alkotásainak minősége erre erősen rácsafol! Szereti kipróbálni a különféle technikákat (linómetszet, grafika, festészet, szobrászat), kipróbálni a különféle anyagokat, így fest olajjal, akrillal, diópáccal, akvarellal, szobrait pedig az egyik legnemesebb anyagból, fehér márványból faragja. Önmagától tanulja a technikákat, de természetesen művész-tanítómestere is volt, így sokat lesett el (főképp a szobrászat terén) a Honton élő Kolozsvári Grandpierre Miklós festőművész-szobrásztól. Amióta én Róbertet ismerem, csak tisztelni tudom azért is, mert tanult szakmája-hivatása befejezése után megtalálta azt a számára örömet adó tevékenységet, amiben szinte lubickol, ami életének új, és fontos értelmet adott.

Kazsimérszky életfelfogása festményei szemléléséből egyértelműen megérthető, mondhatni jelmondata lehetne, hogy: „keresd a szépet”. A természet, maga a Földünk egy csodálatos otthon. Egy-egy tájkép visszaad ebből a csodából valamit, s általuk olyan körülvagott, értékes részeket láthatunk a festményeken, amik mellett felületes szemléléssel talán elsiklanánk. Kazsimérszky művészi tehetségét mutatja a részletek kidolgozása, néhány képe szinte fotóhúséggel adja vissza a látványt, az általa fontosnak látott pillanatot! Sok miniatúrát is készített, amik pedig a mesterségének csúcsait jelenthetik, hiszen minél kisebb egy festmény, annál inkább ismerni kell az ecset, a festék, a papír, a vászon tulajdonságait. Rajzai biztos kézre utalnak, portréi grafikai tehetségét jelzik. Ezen alkotások tették őt művésszé.

Kedves Diákok!

Kazsimérszky Róbert festményei nektek jelentsék azt, hogy az élet nem bonyolult. Hogy az élet szép! Hogy a Világ szeretnivaló! S bár még csak az életetek elején jártok, előttetek is ezer lehetőség, ezer ajtó nyílhat meg, ha engeditek a bennetek is meglévő tehetséget kibontakozni. Tudom sokszor hallott, már-már unalomig szajkózott mondat ez, biztosan másoktól is hallottátok ezerszer, de azért elmondom én is: önmegvalósítani nem feltétlenül csak öltözékekkel, külsőségekkel lehet. Sőt, ezen túl akár egy hivatásban, vagy a művészetekben meg lehet tenni ezt! És ha a mindennapi feladataitok végzésén túl ti is keressétek és reményeim szerint meg is találjátok majd azt a plusz tevékenységet ami nektek és környezeteteknek is örömet ad, akkor lesztek igazán elégedett, életvidám emberek! Ezt szívből kívánom minden itt jelenlévő diáknak! Legyen ehhez példa számotokra a most kiállító ember, művész, Kazsimérszky Róbert!

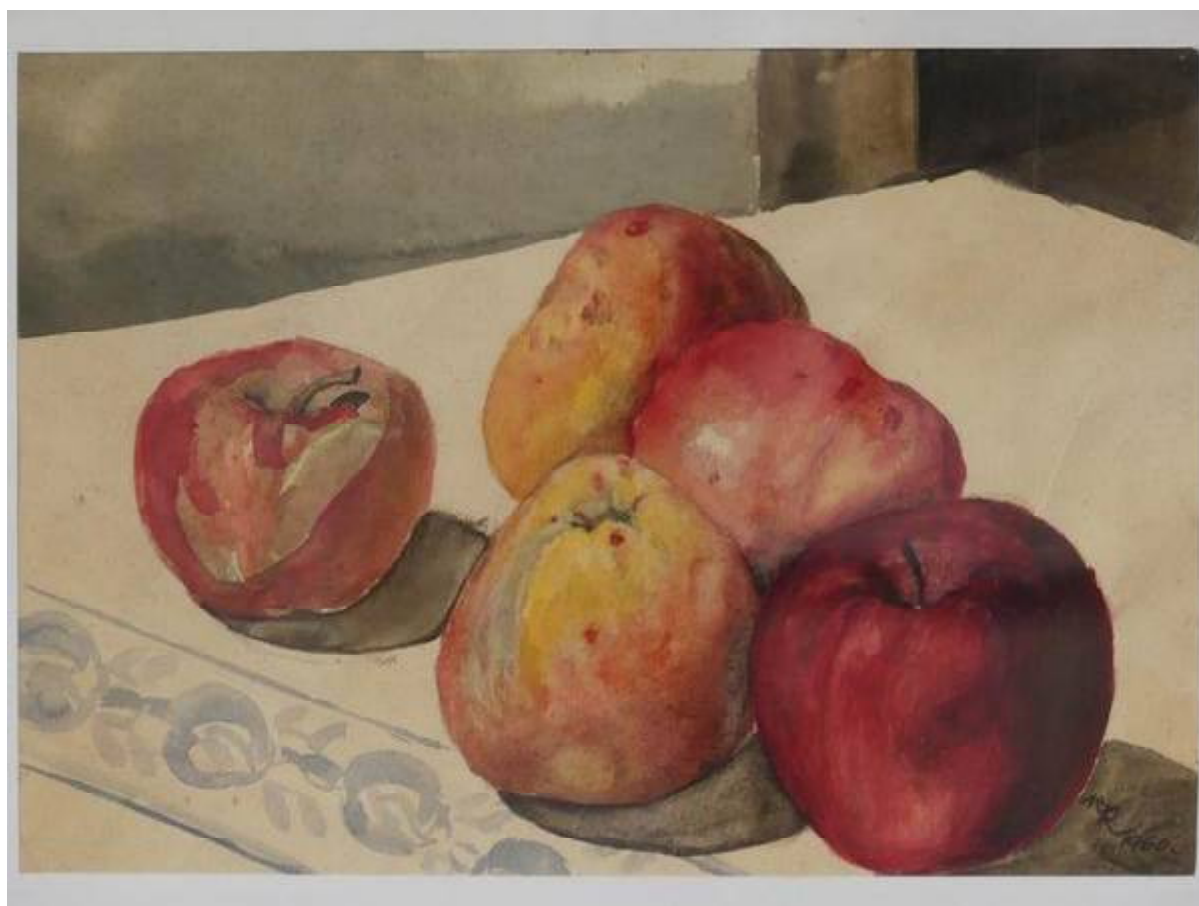
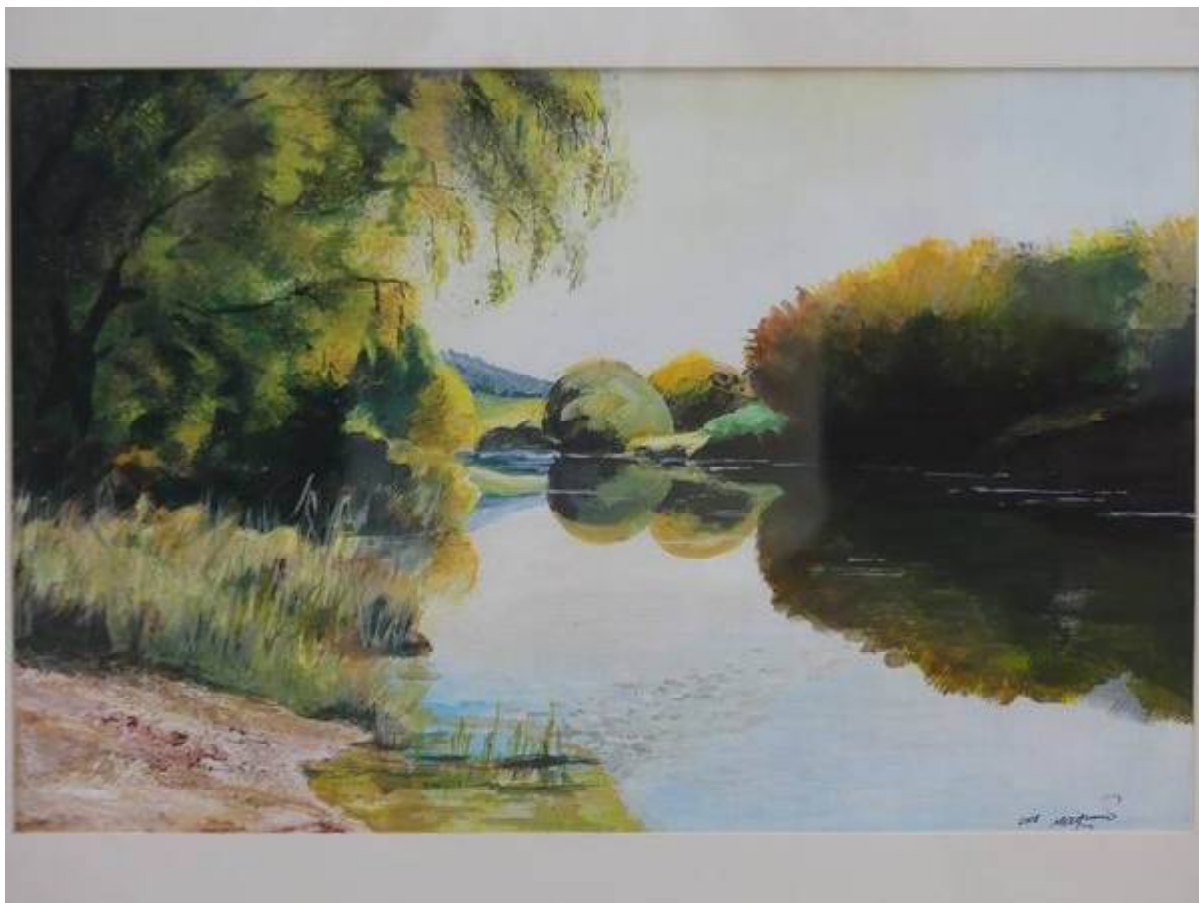
Kívánom, hogy a most kiállított képekben mindannyian találjatok szépséget, értéket, fedezzétek fel bennük az alkotói örömet. Csodáljátok meg a teremtő ember tehetségét, s legyen számotokra is ünnep ez a nap!

Kazsimérszky Róbertnek a Kiss Árpád általános iskolai kiállítását megnyitom, s egyben talán minden jelenlévő nevében gratulálok Róbert eddigi művészeti pályájához, s további sok sikert, és az alkotáshoz sok örömet kívánok neki!

Karaffa Gyula

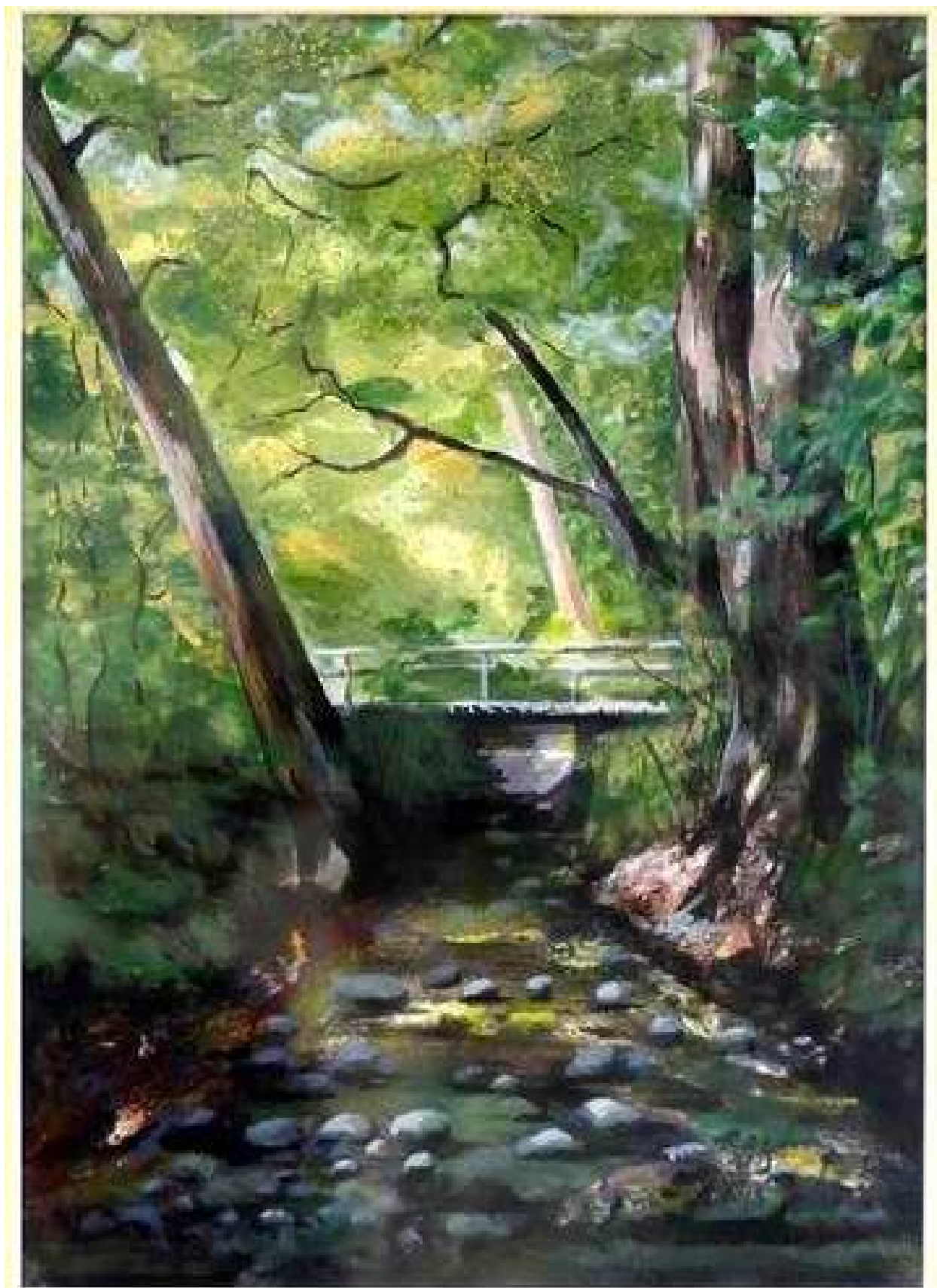
A következő oldalakon a kiállítás képeit láthatják, ahogy a lapban is. A fotókat Sümegi Tamás készítette a kiállítás megnyitón, köszönet érte! A szerk.

Mikszáth megemlékezés ezúttal műelemzéssel gazdagítva

A szklabonyai Mikszáth Kálmán Emlékház adott otthont a neves palócföldi író születésének 172. évfordulója alkalmából szervezett megemlékezésnek. Újdonságként Mikszáth Kálmán egyik kevésbé ismeretű kisregénye került a január 17-ei esemény középpontjába.

Az emlékház udvarán az író felvidéki és magyarországi tisztelői körében Jarábik Gabriella, az emlékház fenntartó Szlovák Nemzeti Múzeum – A Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma igazgatója kifejtette: „Kicsit másként szerveztük meg az idei megemlékezést. A koszorúzás mellett lehetőséget teremtettünk arra is, hogy Mikszáth műveit is bemutassuk.” Hozzátette, ezúttal a műve révén elevenítik fel a nagy palóc mesemondó emlékét.

Marta Kálovcová, Szklabonya polgármestere köszöntőjében elmondta, minden nemzet életében vannak olyan események, melyek arany betűkkel vannak a történelemben beírva, ilyen volt Mikszáth Kálmán születése. Rövid beszédében kitért Mikszáth szülőföldje iránti szeretetére, mellyel összeköti a régióban élő magyarokat és szlovákokat.

„Nemcsak magával törődött, hanem a környezetével is, ez árad a műveiből is”

– emelte ki a falu első embere.

A köszöntőket követően a felvidéki és magyarországi intézmények, önkormányzatok és szervezetek képviselői a tisztelet koszorúit helyezték el az emlékház előtti szobor talapzatánál.

Betyáros Mikszáth, avagy egy különleges kisregény az író életművében

Az emlékház nagytermében Praznovszky Mihály, az író egyik kevésbé ismert kisregényét tárta a résztvevők elé. Az előadás célja a betyáros Mikszáth bemutatása volt. Bevezetőjében elhangzott, hogy Mikszáth kezdő íróként több mint 130 álnéven publikálta első szövegeit, műveit. Termékeny író lévén bizony még a legnagyobb tisztelői sem ismerik az összes művét. Ez vezérelte az idei megemlékezés szervezőit is – avatta be a részletekbe Jarábik Gabriella a jelenlévőket.

Praznovszky Mihály, elismert Mikszáth és Madách kutató ezúttal A Krúdy Kálmán csínytevései című kisregényt ismertette. Mint elmondta, Mikszáth főhőse valós személy volt, a szécsénykovácsi születésű Krúdy Kálmán, Krúdy Gyula egyik felmenője. A kissé pikáns, számtalan anekdotával fűszerezett kisregény 1899-ben jelent meg.

„Idevalósi a történet. A tájhoz való érzelmi kötődés és Mikszáth írásművészetének összes eleme fellelhető a műben”

– hangsúlyozta.

A szakszerű elemzésből megtudtuk, hogy a különféle társadalmi rétegek és nemzetiségek a rájuk jellemző sajátosságokkal jelennek meg a kisregényben. A hivatalnok német és latin szavakat is használ, megjelenik benne a szlovák mester, a cigányzenész a maga szójárásával. Mindamellet a mikszáthi humor és anekdota sem hiányozhat belőle. A hazaszeretet és a tájszeretet jeles példája ez a regény – zárta gondolatait a szakember.

Mára már hagyomány, hogy a Mikszáth megemlékezés egyúttal a Csemadok Nagykürtösi Területi Választmányának baráti újévi koccintása is. Balogh Gábor, a területi választmány elnöke, a Csemadok országos alelnöke hangsúlyozta az értékmentés fontosságát és a magyar közösségeink megerősítését, melyek nélkülözhetetlen elemei ugyancsak a neves elődeinkre való emlékezések.

Koszorúzás az emlékház előtti szobornál (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Az Ipolybalogi Művészeti Alapiskola tanárainak és növendékének kis műsora az emlékházban (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Praznovszky Mihály A Krúdy Kálmán csinytevési című kisregényt mutatta be a jelenlévőknek (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Baráti újévi koccintás, Balogh Gábor pohárköszöntőjével (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Hogyan veszett el? – hatalomváltás a Felvidéken

A konferencia helyszíne a városháza díszterme volt (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

A fenti címmel rendeztek nagy ívű történelmi konferenciát a balassagyarmati városháza dísztermében. A szakmai előadássorozat központi témája az 1918 – 1919-es hatalomváltás fegyveres küzdelmei és emberi sorsai a Felvidéken volt. Szombaton, január 26-án e programmal nyitották meg a négy napos Civitas Fortissima 100 emlékünnepséget, mellyel a száz évvel ezelőtti balassagyarmati csehkiverésre emlékeznek.

Medvác Lajos, Balassagyarmat polgármestere a szakmai esemény megnyitóján kifejtette:

„Balassagyarmat városa a négy napos rendezvénnyel méltón szeretné megünnepelni a száz évvel ezelőtti történeteket. A nagy háború utáni történelmi helyzeteinket vázoljuk fel.”

A történelmi konferencián kilenc előadó elevenítette fel a centenárium kapcsán az egyes települések történetét, a csehkiverésben fontos szerepet játszó személyek sorsát, illetve vázolta fel a nagy háború utáni közép-európai hátteret.

Tyekvicska Árpád történész–muzeológus, a konferencia levezető elnöke elmondta, a szakmai találkozó címe utal arra a hatalomváltásra, amit átéltek a mai államhatár menti térség lakói.

„A mai konferencián a nemzetközi és nemzeti vonalon meghatározó kereteket mutatjuk be, ezen belül az egyéni és a közösségi magatartási formákra is rávilágítunk” – hangzott el a megnyitón.

Medvác Lajos polgármester üdvözi a konferencia résztvevőit (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Tyekvicska Árpád a szakmai találkozót levezetője (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Nagyhatalmi háttér

Szarka László és Simon Attila szélesebb aspektusban vázolta fel a nagy háború lezárását követő rövid időszak bonyolult eseményfolyamát, a balassagyarmati csehkiverés háttérrendszereként.

Mint **Szarka László** ezzel kapcsolatban elmondta, modern nemzetek térnyerése figyelhető meg a Monarchia területén. Nemzeti rekonstrukciók mennek végbe, valamint nemzetállami alternatívák jelennek meg 1918 végén, melyek több lokális konfliktust eredményeznek, ezek egyike a balassagyarmati történet. „Megértés és megbékélés, ezek az alappillérei e változó kornak” – hangsúlyozta a történész.

A történések háttéréről Szarka László szólt (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Simon Attila elsőként a magatartásformákról és a cselekvési lehetőségekről szólt. Jelezte, Csehszlovákia hivatalos megalakulásáról a felvidéki magyar közösségek vajmi keveset tudtak. 1918 végén számtalan településen pánik hangulat alakul ki, sok helyen a bevonuló cseh katonák csinálnak rendet. A bevonuló cseh légiósokat követően 1919 első felében fokozatosan megy végbe az impériumváltás. „Új magatartási formába kényszerül a csehek által megszállt területen a magyarság, mivel kisebbségbe kerülnek a szülőföldjükön” – magyarázta Simon Attila.

Fegyveres küzdelmek, a hatalomváltás mozzanatai

A bevezető előadásokat követően három felvidéki térség illetve város példáján mutatták be a helytörténészek az impériumváltás helyi mozzanatait. Mondhatni, hogy Léván, Losoncon valamint az Ipolysághoz közeli Ipolyhídvégen egy azon időben ugyanúgy vonultak be a cseh katonák, mégis eltérő eseményfolyamot indítottak el. Ezekre tértek ki az előadók.

Pálmay Ernő és csapata

Müller Péter, helytörténész, a lévai Reviczky Társulás helytörténeti szakosztályának vezetője Pálmay Ernő és az úgynevezett Pálmay csoport tevékenységéről számolt be. A csoport 1918 őszén Léván fejti ki honvédő tevékenységét, rövid idő alatt több mint háromszáz főre bővül a katonai csapat létszáma.

A magatartásformákra összpontosított Simon Attila (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Müller Péter helytörténész a lévai eseményekről és a Pálmay csoportról tartott előadást (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Pálmay Ernő 1918 decemberében még Léva Magyarországhoz való igényét mondja ki. Ám január első napjaiban megjelennek a cseh katonák, így a Pálmay csoport január 8-án elhagyja a várost.

A Pálmay csoport, mikor tudomást szerez a balassagyarmatiak felkelésről megtámadja, majd elfoglalja Dejtár, Vece, Drégelypalánk és Hont községeket, hogy cseh erőket lekötve segítse a balassagyarmat felkelés sikerességét.

A zivataros időszakban, a Magyar Tanácsköztársaság idején a vörös hadsereg szerves részeként újra visszafoglalják Lévát. Ám ez nem volt hosszú életű, s 1919 június végén végleg elhagyták a várost.

A lévaiak ajándéka a balassagyarmatiaknak az Előre Pálmay csoport feliratú zászló másolata (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Müller Péter úgy fogalmazott, hogy a Pálmay csoport jelentős tevékenységéről az első bécsi döntés után több alkalommal is megemlékeztek Léván. 1938-ban előkerült a csoport nemzeti színű zászlaja is. Ezt Léva városának ajándékozták, majd a lévai múzeum gyűjteményének részévé vált. Sajnos a száz esztendő megviselte a zászlót. Novák Mezőlaky Margaréta, a lévai Barsi Múzeum igazgatóhelyettesének hathatós segítségével az elmúlt hetekben megtalálták a Pálmay-zászlót.

A Reviczky Társulás és a Lévai Magyar Asszonyok Ligája tagjai a csehkiverés centenáriumára elkészítették a zászló másolatát,

melyet a szombati konferencián ajándékoztak oda Balassagyarmat polgármesterének.

Szobordöntés Losoncon

Puntigán József, losonci helytörténész reflektálva Simon Attila előadására megemlítette, a losonciak sokáig nem hitték el az impériumváltás tényét. Ellenállási kísérlet nélkül fogadják el a változást. Losonc városában

január 2-án jelennek meg a cseh légiósok. Másnap már a város központi helyeit el is foglalják. Érdekesképpen elmondta, január 8-án hajnalra a központi Kubinyi térről eltűnt a Kossuth szobor, melynek maradványait 1973-ban, az egykori kaszárnya területén találták meg.

Puntigán József Losonc cseh megszállását ecsetelte (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Scherer Lajos tanár emlékiratain keresztül ecsetelte a losonci történelmi eseményeket **Böszörményi István** várostörténész. Losoncot a magyarországi vörös hadsereg nem vette vissza 1919 nyarán. Ezzel kapcsolatban Böszörményi István megjegyezte: „Losonc bevonulása a cseheknek olyan, mint a balassagyarmati cseh kiverés a magyaroknak.” Mint az emlékiratokból megtudjuk, a cseh légiósok látva a Balassagyarmaton történeteket, megelőző intézkedéseket fogantatosítottak Losoncon.

A város több vezető magyar személyiségét letartóztatták, mondhatni túsul ejtették a lázadás elkerülése végett. Ezek között szerepelt Scherer Lajos is, aki az ilavai börtönbe került. Később visszakerült a losonci katedrára, 1929-ig tanított a város magyar oktatási intézményében.

Hídvár az Ipolyon

Két nagyobb felvidéki város története mellett a kis települések korabeli hétköznapjaiba engedett betekintést **Csáky Károly**, helytörténész, néprajzkutató. Ipolyhídvéget Drégelypalánktól csupán az Ipoly folyó választotta el. A két település hosszú évszázadok óta nagyon jó kapcsolatot ápolt. Ezt bizonyítja, hogy a drégelypalánki plébánia filiája volt az ipolyhídvégi templom. Az akkor még meglévő

kőhídon könnyen elérhető volt a folyó túloldalán elterülő község. Mindez 1919 januárjáig állt fent

– magyarázta Csáky Károly.

A csehek január 11-én jutottak el Ipolyhídvégre, elfoglalták az iskolát, majd áprilisban lezárták a hidat is. Erről az időszakról a Márton István plébános által vezetett plébánia történet tanúskodik. A drégelypalánki plébánosok 1920 novemberétől nem mehettek át Ipolyhídvégre misét celebrálni, a helyiek ekkor fordultak a nagyszombati vikáriushoz papot kérni.

Böszörményi István Scherer Lajos életén keresztül mutatta be a losonci történéseket (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Csáky Károly az Ipoly menti falvak életképét vázolta fel az impériumváltás idején (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Ugyancsak érdekes helyzet állt elő a Balassagyarmattól kevesebb mint tíz kilométerre lévő Nagycsalomján. A ma Szlovákia területén lévő kisközségben élőknek az Ipoly bal oldalán, a mai Magyarország területén voltak földjeik. Az 1918/1919-es változások után csupán útlevelemmel s engedéllyel mehetek át az Ipolyon túli földjeiket megművelni.

A hatalomváltás emberi sorsai

Az előadás utolsó fejezeteként két személyiség életén keresztül mutatták be az impériumváltást. A nagykürtösi **Angelika Šrámková** történész a Bazovszky Lajos ügyvéd, Nógrád Megye első főispánjának életéről szólt. **Gere József**, balassagyarmati várostörténész Schuch István mozdonyvezető, a csehkiverés egyik vezetőjének életét elevenítette fel.

Angelika Šrámková és Gere József (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

Zeidler Miklós történész, egyetemi docens Somoskő és Somoskőújfalu 1924-es visszatérésének háttértörténetét vázolta fel. Mint megjegyezte, a Versailles-i békét követően megnövekedtek a területi revíziós törekvések. Az Antant nagyhatalmak Magyarországgal és Csehszlovákiával karöltve határbizottságokat hoztak létre. Ezek feladata volt a területi követelések vizsgálata.

A magyar fél úgy látta, hogy ezáltal területeket kaphat vissza. Ám a tárgyalások folyamán fokozatosan törpültek a törekvéseik.

Végezetül 1922 márciusában Somoskő és Somoskőújfalu visszatéréséről döntöttek a magyar nemzeti gazdasági érdekként.

Hivatalosan 1924. február 15-én csatolták vissza a két községet Magyarországhoz.

Zeidler Miklós Somoskő és Somoskőújfalú visszacsatolásának előzményeiről beszélt (Fotó: Pásztor Péter/Felvidék.ma)

A szakmai találkozó előadói egyöntetűen megegyeztek abban, hogy a hatalmas változásokat hozó impériumváltás helyi mozzanatai mindmáig kevésbé feltérképezettek. Ezért is egyedülálló és hiánypótló kezdeményezés a balassagyarmati konferencia – zárta le Tyekvicska Árpád.

Balassagyarmaton keddig folytatódik a centenáriumi műsorfolyam. A Felvidék.ma beszámol a következő nap történéseiről is.

Szöveg, fotók: Pásztor Péter; www.felvidek.ma

Csehkiverés Balassagyarmaton – képekben

2019.01.27.

Parádés és emlékezetes harci „játékkal” emlékezett meg Balassagyarmat az 1919-es, úgynevezett csehkiverésről, amikor is a város civiljei és vasutasai összefogva kiűzték a városba behatoló cseh csapatokat. A zsúfolásig megtelt [Civitas Fortissima](#) téren több ezren láthatták a több mint egy órás harci jelenetet, több mint száz hagyományőrző előadásában. A rendezvény végén a közönség, – főleg a gyermekek örömeire, – közelebbről is megismerkedhetett a szereplőkkel és a fegyverekkel.

Kivertük a cseheket

Sietős autókerekék sercegnak a sónedves aszfalton a kora délutáni szürkületben Balassagyarmat felé. Hamisítatlan téli vasárnap ásít az Ipoly mentén, a hideg szélben csak az egerésző ölyv strázsál a villanypásztor póznáján, hogy a fehér hóleplen begyűjthesse mezei uzsonnáját.

A város előtti falu kocsmája elé erősen használt Merci gördül be, ünnepi sportmelegítőben feszít a sofőr, a rádióból bömböl a családjára aranyesőt kívánó szintén zenész. Nos, ők az örök utazók, nem azok, akiket megérintenek a száz évvel ezelőtti események.

A város főtere még csendes, csak időnként fut át a rendezvény helyszíne köré épített lelátók között egy rendezőasszisztens, hogy egy utolsót simítson az előkészületeken. De a tér sarkán álló kávézó bezzeg hangos, munkálkodik a személyzet, mert az asztaloknál, talpig korabeli egyenruhákban és fegyverzetben, de most még békés egyetértésben, „pepsikokakólát” iszogatva és látványpékségben sült pogácsát majszolva együtt hangolódnak az ellenfelek a hamarosan kezdődő harci bemutatóra. **Közöttük kávézni olyan különös érzés, mintha egy hipermodern 5D moziban ülne az emberfia.**

Talán vezényszóra indultak egyszerre otthonról az emberek, mert úgy telik meg a tér és lelátók tíz perc alatt, hogy a kezdéskor már egy szuronyt sem lehetne leejteni a közönség között. Rengeteg kisgyermek, fiatalok, a város és a megye vezetői várják fegyelmezetten, az alkalomhoz illően, kissé feszült csendben a kezdést.

Mielőtt azonban papírra vetnénk a mai nap haditudósítását, pár bekezdésnyire térjünk ki az 1919-ben történetekre.

Amint a mindenható Wikipédia is mondja: „A városban levő (magyar) fegyveres alakulatokat a csehszlovákok lefegyverezték és teljes mértékben átvették a város fölötti uralmat. A csehszlovák hatóságok **a polgári közigazgatás élére úgynevezett zsupánt helyeztek**, aki ez esetben **Bazovszky Lajos losonci ügyvéd volt, akit magyar származása nem akadályozott meg abban, hogy haladéktalanul teljesítse a csehszlovák kormány követeléseit.**”

Nos, kérem, semmi új a nap alatt, ma sem vagyunk hiányában az ilyen „haladéktalanul teljesítőknak”... ,s hogy másban szenvedünk-e hiányt, az talán a tudósítás végére kiderül.

A történetet részleteiben nem ismerőknek fontos megjegyezni, hogy **Balassagyarmaton nem a szlovákokat verték ki** (a szlovákok, köszönték szépen jól megvoltak a Szent Korona alatt az Ipoly mentén is), **hanem a városba január 15-én amolyan beneši mohósággal beszemtelenkedő csehek, akik még mélyebbre is nyomultak volna, ha az akkori civil lakosság és a vasutasok nem veszik saját kezükbe a sorsukat.**

Persze egy sikeres történelmi tethez szükség van a közösséget vezető bátor és megbecsült elite is. Mindez adva volt Balassagyarmaton, ugyanis január 27-én **Rákóczi István kormánybiztos vezetésével a helyi tisztviselők titokban fogadalmat tettek, hogy szembeszegülnek a megszállókkal**, a következő két napban pedig megszervezték a cseh katonák kiűzését.

Felvették a kapcsolatot a 10 km-re lévő Magyarnándor mellett állomásozó magyar erőkkel, és január 29-én hajnalban támadást intéztek a balassagyarmati laktanya ellen. Az ostrom végül délutánig elhúzódott, ugyanis a védők heves ellenállása következtében a magyarnándori katonák komoly veszteségeket szenvedtek, és egy időre vissza is vonultak, ezekben a válságos órákban a hős balassagyarmati polgárok tartották a magyar állásokat.

Mire az este leszállt, Balassagyarmat középületein ismét magyar zászló lengett, a győzelem és a nógrádi városka visszavétele után szerveződő ellenállás pedig a losonci parancsnokságot is rémülettel töltötte el.

Tehát a fenti, korabeli események harci cselekményeit elevenítették fel száz év után, ezen a vasárnap délutánon azok a hagyományörzők, akik a többzres közönség előtt a metsző hidegben, a deres utcai macskaköveken kúszva, mászva, lopakodva közelítették meg a csehek főhadiszállását és a több mint egy órán át tartó ostrom alatt hűen valósították meg a hősök győztes csatáját. A fájó veszteségekkel együtt, amikor is a gyilkos lövést kapott **Czakó Balázs köztívész utolsó szavai zengtek a színültig megtelt téren:**

„Tessék tudatni a szüleimmel, hogy őket nagyon szerettem, de az édes magyar hazámat még jobban szerettem”.

A közönség nagy öröme a mai előadásban meglevenedett az a vidám (bár sokat mondó) jelenet is, amikor az egyik cseh hadifogoly – példát statuálva – a többiek előtt meg kell esküdni, hogy felhagy a további támadásokkal, és magyarul, cseh akcentussal kellett fennhangon elmondania a következőt: **„Esküszöm, hogy a lábamat soha többet magyar földre be nem teszem!”**

Mindezek után a visszafoglalt épület magyar színekbe öltözött és a közönség a katonákkal együtt elénekelte a Himnuszt. Könnyfakasztó pillanatok voltak ezek ott, a helyszínen.

Az előadás végén a programban részt vett hagyományörzők emlékérmét kaptak és a kicsik, na meg a hölgyek legnagyobb öröme a szelfizni, beszélgetni lehetett a katonákkal, fegyvereket mustrálni, üres

töltényhüvelyeket gyűjteni, így az egyre szürkébb hófelhők alatt még sokan sokáig maradtak élvezni a hős város kivívott győzelmét.

Csak a „haditudósítónak” kell sietnie, hogy mielőbb postázhassa a hírt a legbátrabb városról. Gyors üdvözlések, kézszorítások az ismerősökkel, rokonokkal, hogy a kocsiban felmelegedve, már összeszedett gondolatokkal érjen haza.

A hideg szélről felszáradt út mentén egykedvű tehéncsorda állja körbe a hatalmas szénabálát, korai vacsoraidejük van. Csak egy-két rebellis marha keresi makacsul, a csordától távol, a villanypásztorközeliében a rést.

Vajon mi vitte rá száz éve ezeket az egyszerű embereket és az őket képviselő közéleti és politikai elitet, hogy ne „teljesítsék haladéktalanul” (lásd fentebb) a rájuk kényszerített helyzetet, és ne bújjanak el olyan mondatok mögé, hogy „nem volt politikai akarat” az ellenállásra, jobb a békeesség...

A gondolatsort megzavarja az autórádióból Zorán dala:

Mi a győzelemről megtanultuk

Hogy a részvétel a fontosabb

Hogy a vereség is fizet szépen

És a győztes sokkal fáradtabb

Hát minek törjük össze kezünk, lábunk

Ha már menet közben ülhetünk

Kár, hogy alig-alig vesszük észre

Hogy már nem megyünk, csak érkezünk

De nekünk így is jó,

Döcög a gép

De nekünk így is jó...

Szöveg, fotók: Papp Sándor, www.felvidek.ma

A Nógrád Megyei Népművelők Egyesülete ünnepélyes keretek között, immár negyedik alkalommal adta át szakmai kitüntetését.

KEREKES LÁSZLÓ-DÍJAT VEHETETT ÁT ANDRÁSSY NÓRA ÉS VÉGH JÓZSEF

Andrássy Nóra 35 éve dolgozik Salgótarján közművelődésének szolgálatában. Pályafutását rendezvényszervezőként kezdte a József Attila Megyei Művelődési Központban. Munkája mellett óvodapedagógusi diplomát, marketing és reklámmenedzser, valamint kulturális menedzser képeztést szerzett. Az elmúlt évtizedek során a közművelődés szinte minden területén dolgozott. Megkülönböztetett felelősséget érez a felnövekvő generációk iránt.

Az óvodásoknak és kisiskolásoknak gyermekszínházi bérlet-sorozatokat szervezett. Kezdeményezésére alakították ki a Kölyökzugot, ahol óvodára-iskolára felkészítő foglalkozások várják a gyermekeket. Szakmai munkáját a nyitottság, a kreativitás és az igényesség jellemzi. Kiemelkedő színvonalon szervezi a városi rendezvényeket. Egyik főszervezője – többek között – a Tarjáni Tavasz programsorozatának, a Városi Gyermeknapnak és az Adventi Sokadalomnak. A kezdetektől dolgozik a Nemzetközi Dixieland Fesztivál szervezőcsapatában. Kiemelkedő közművelődési tevékenysége elismeréseként 2014-ben Salgótarján “Kultúraért”- díjában részesült. Andrássy Nóra hosszú évek óta tagja a Népművelők Nógrád Megyei Egyesületének, amely mindig számíthat több évtizedes szakmai tapasztalatára és sokrétű tudására.

A Diósjenőn született Végh József népművelő harminchat éven át dolgozott megyénk közművelődésében: a diósjenői Művelődési Házban, a nagyoroszi Helyőrségi Művelődési Otthonban, majd a rétsági Városi Művelődési Központ és Könyvtár igazgatójaként. Folyamatosan jelen volt a megye kulturális életében. Újságíróként számos országos, megyei lap tudósítója, és több helyi újság elindítója, szerkesztője. Helytörténeti könyveiben elsősorban a nyugat-nógrádi települések múltjával foglalkozik. Számos kezdeményezése – így például a Rétsági Televízió elindítása – gazdagítja a megye kulturális kínálatát. Két irodalmi díj létrehozása is a nevéhez fűződik: a Spangár-díj 2004 óta várja a pályázatokat, a nemzetközi összefogással elindult Jókai-díjat 2007-től adják át Révkomáromban.

Munkája során több elismerésben is részesült. Kérdemelte többek közt a Magyar Kultúra Lovagja és Diósjenő díszpolgára címet, Rétság város Pro Urbe-díját és a Magyar Népművelők Egyesülete emlékplakettjét. 2013-ban bízták meg a penci Jakus Lajos Múzeumi Kiállítóhely vezetésével, és itt tevékenykedik – immár nyugdíjasként – napjainkban is. Végh József több évtizedes közművelődési munkája, szakmai tudása és embersége példaértékű megyénk népművelői számára.

Nógrád Megyei Népművelők Egyesülete

(Mindkét díjazottnak szeretettel gratulálunk, s további sok sikert kívánunk! A Szerk. Szöveg, fotók: facebook.)

Az ünnepségen, a színpadon

Népművelők egymás között

PROGRAMAJÁNLÓ

Tisztelt Dudások!

Akik ismertétek, tiszteltétek Pál Pista bácsit, szeretnék Titeket meghívni születése századik évfordulóján 2019. február 25-én egy zenés megemlékezésre. Találkozunk Tereskén 15.00-kor a temető bejáratánál. Ezt követően javaslom, hogy közösen, dudálva vonuljunk át a sírjához, fújuk el Pista bácsi legkedvesebb nótáit és emlékezzünk mesterünkre. A megemlékezés végére átvonulnánk a temető bejáratához közeli közösségi terembe (ahol a temetés után is megtartottuk a tort), és folytatnánk, amíg kedvünk tartja. A polgármester asszonytól a termet elkértem, mondta, hogy a helyi asszonykórus is csatlakozna.

Agócs Gergely

(Természetesen mindenkit várunk a megemlékezésre, akik szerették Pista bácsit. A Szerk.)

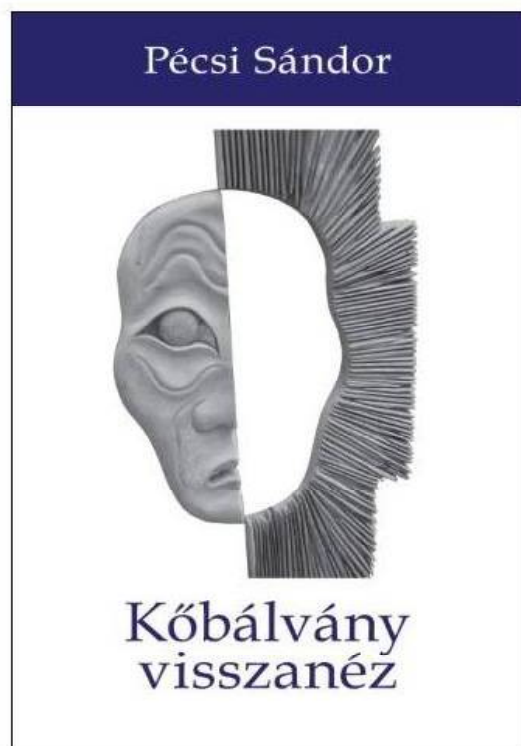
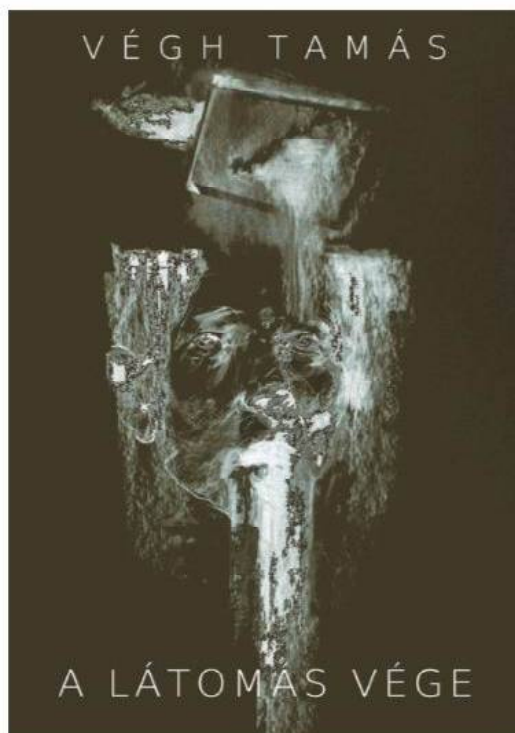
A Muravidék Baráti Kör
Kulturális Egyesület
tisztelettel meghívja Önt és barátait
2019. február 18-án (hétfőn) 17 órára
a Magyar Írószövetség Könyvtárába
1062 Budapest, Bajza u. 18.

Végh Tamás: *A látomás vége*
című verseskötete és
Pécsi Sándor: *Kőbálvány visszaneéz*
című esszékötete bemutatójára

A szerzőkkel a könyvek szerkesztői beszélgetnek:

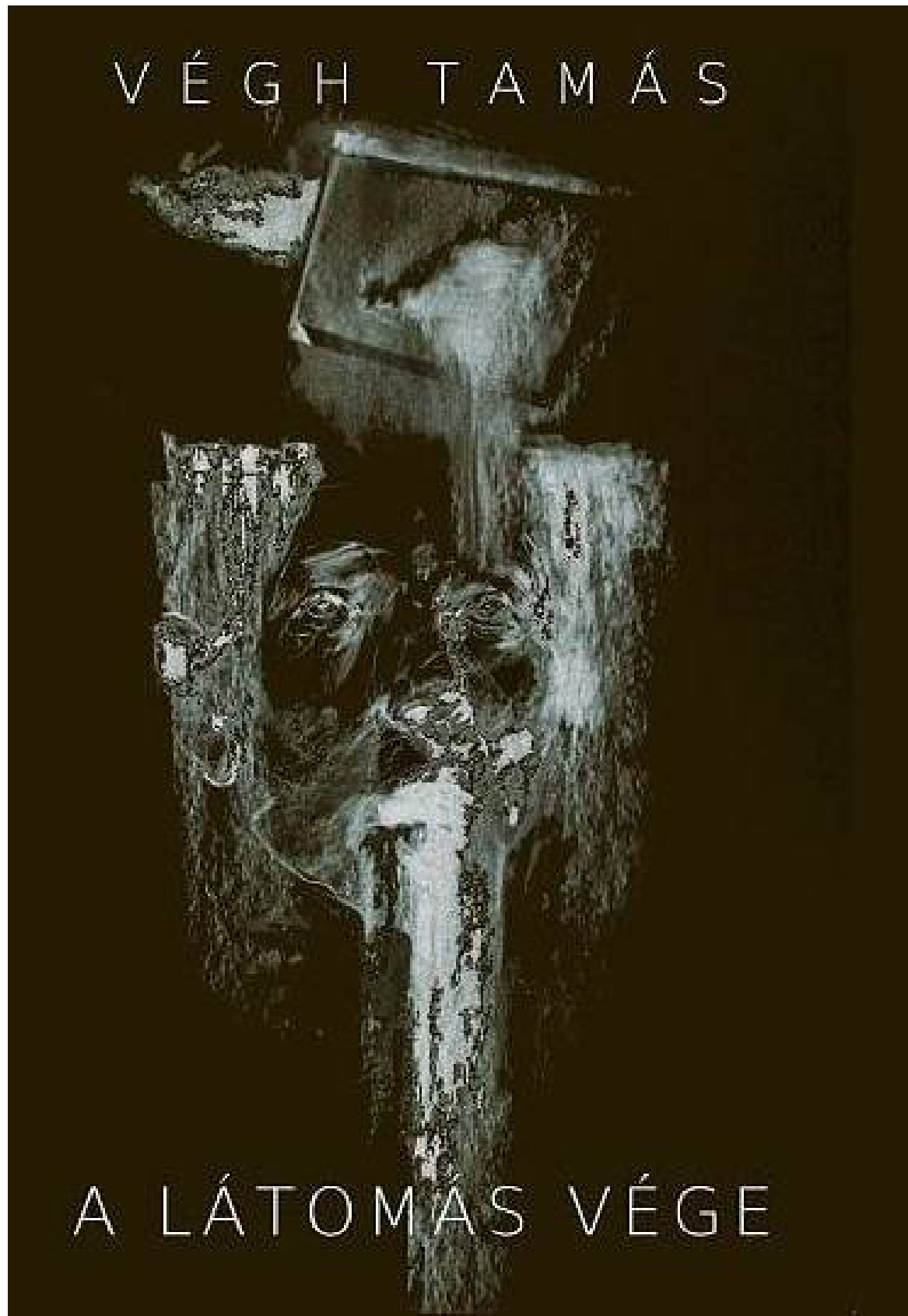
Dr. Székely András Bertalan
művelődésszociológus és

Győrffy Sándor
képzőművész

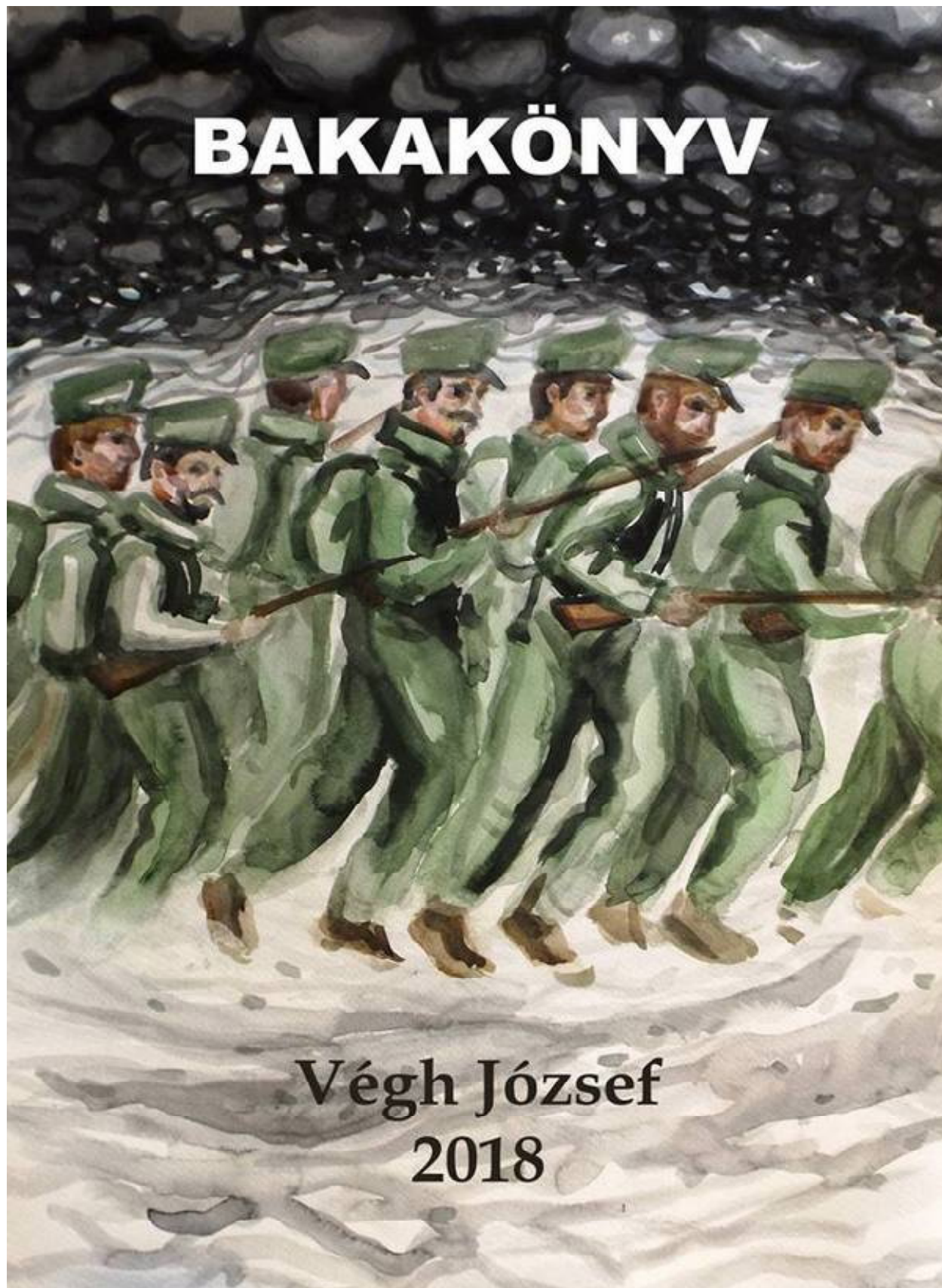

KÖNYVAJÁNLÓ

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

2

Czinka Panna nótája.
(1735.)

Átirta: Bloch József

Lassan. (*Adagio*)

Violino I.

Violino II.

Viola.

Violoncello.

VÉGH JÓZSEF

Czinka Panna,

a cigány Szappho

Élénken. (*Allegro.*)

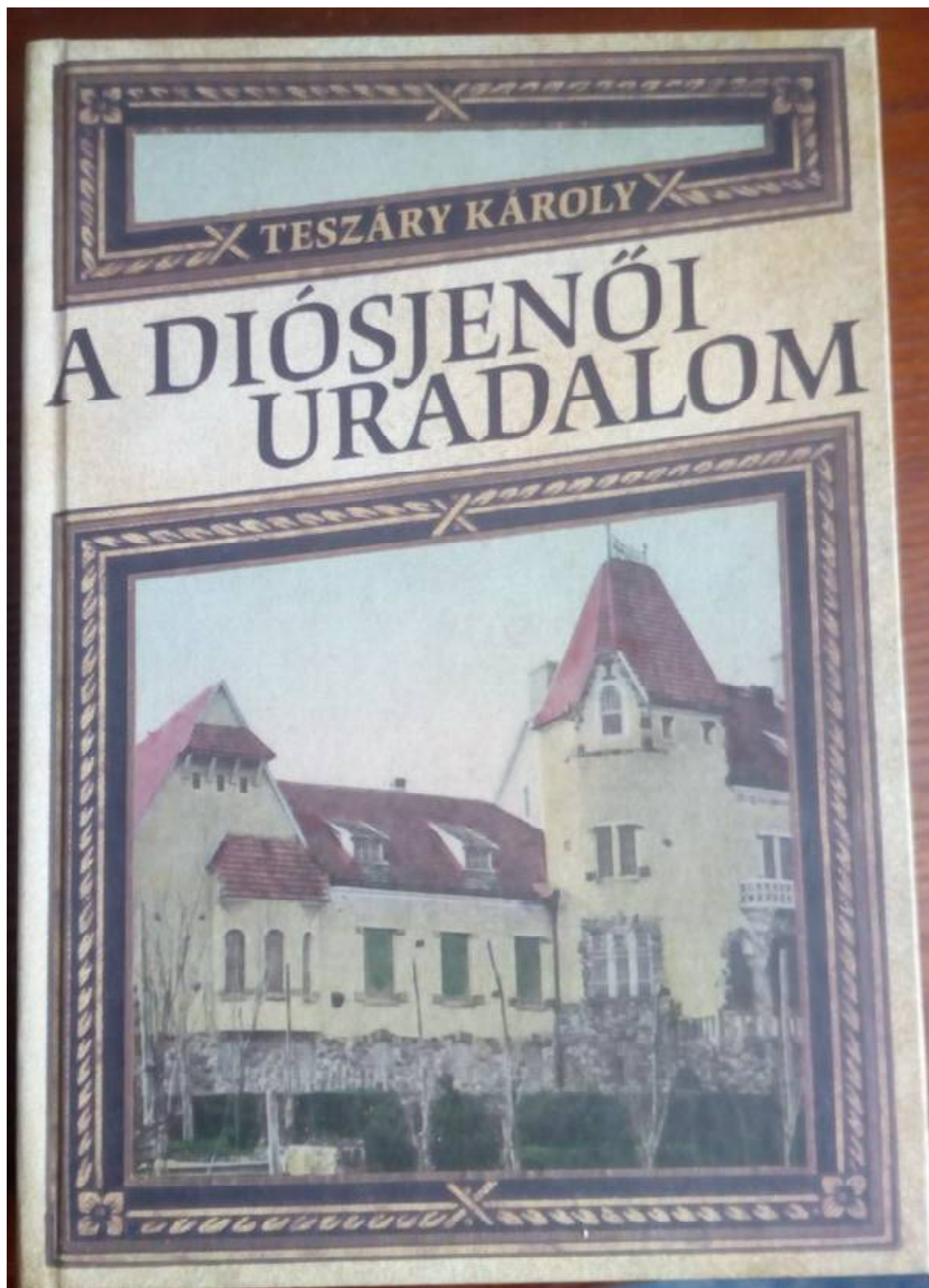
Tempo

I berte József és Társa zeneműnyomdája Budapest.

R. K. 58.

Megjelent a Diósjenői uradalom című kötet, keressék a szerzőnél!

KARAFFA GYULA

kezdet és a vég...

kezdetben teremtette Isten
a világmindenséget
s tartja most is kezében
forgásban-mozgásban-egyensúlyban

Isten mindenütt jelen van
de nem látható emberi szemmel
nincs anyagi teste
nincs hangja sem
levegőt sem vesz nem kell neki

a tudósok sokat gondolkodtak
azon a tényen
hogy a bolygók a csillagok
a galaxisok miért nem omlanak össze
miért nem repülnek szanaszét
rájöttek aztán hogy nem
csak a gravitáció az oka
ennek a stabilitásnak

felfedezték illetve feltételezik
hogy az égitestek a galaxisok között
van egy
mindenütt jelen lévő
láthatatlan de anyagi
mivoltában megmérhetetlen
megmagyarázhatatlan
valami ami ezt a stabilitást okozza

ezt a valamit elnevezték
sötét anyagnak

E havi számunk szerzői:

Barna T. Attila (Vác, 1971) Budapest, költő
Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság,
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Ifj. Cservenák Mihály György (Szügy) Szügy,
költő, slammer
Debreczeny György (Budapest, 1958)
Budapest, könyvtáros, költő
Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest,
költő, szerkesztő
Egry Artúr (Budapest, 1953) Budapest,
mérnök, tanár, költő
Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros,
hitoktató, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác,
2007) református lelkész, költő
Ilies Renáta (Marosvásárhely) Budapest, költő
Janecskó Györgyi (Vác, 1965) Kétfodony,
író, költő
Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce,
nyugdíjas köztisztviselő, költő
Kerekes Tamás (Budapest, 1957) Kisecset, író
Kiss Anna Mária (Balassagyarmat, 1964)
Gárdony, költő
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác,
újságíró, író
Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Kuruc Tüth Tamás (Debrecen, 1960)
Salgótarján, író, költő, gondolkodó
Makkai László (Budapest, 1953) Kosd,
zenész, költő
Pohánka Erika () Balassagyarmat, költő
Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942)
Kecskemét, tanár, író
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014)
citera-tanár, zenész, író
Siska Péter (Nyíregyháza, 1984) Nyíregyháza,
költő,
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest,
költő, restaurátor
H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő,
nyomdász

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

krasznaigyula9@gmail.com

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagyeb.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu
www.retsag.net

**Terjesztés: kizárólag ingyenesen
letölthető PDF formátumban.**

NMHH CE/7456-5/2018.

**Internetes lapunkra is vonatkoznak a
szerzői jog védelmének szabályai,
ezért a Börzsönyi Helikonban
megjelent bármilyen anyag más
felületen, lapban való
felhasználásához az érintett Szerző
előzetes engedélye szükséges!**

**A Börzsönyi Helikon 2012. március
27.-től tagja az Ipoly Eurorégió
Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés
Egyesületének.**

Legbátrabb város emléktúra részlete (www.legbatrabbvaros.hu)